

Inleiding en probleemstelling

Niet-begeleide minderjarige vreemdelingen zijn jongeren die zonder ouders noodgedwongen hun land hebben moeten verlaten, ze zijn veel dingen tegelijk: ze zijn op de vlucht om verschillende redenen: oorlog, weinig toekomstperspectief, een beleid dat hen vijandig gezind is, het behoren tot een bepaalde groep, familie of etnische minderheid die niet op de bescherming van het land kan rekenen, familieruzies, armoede, ... De reden tot vluchten hangt af van jongere tot jongere, al hebben ze één ding gemeenschappelijk: minderjarigen vluchten niet 'zomaar' zonder hun ouders, ze zijn naar hier gekomen omdat ze geen andere keuze hadden of omdat iemand anders de keuze voor hen gemaakt heeft en ze hebben vaak vreselijke ervaringen achter de rug. Niet-begeleide minderjarige vreemdelingen zijn ook tiener of adolescent en kampen doorgaans met dezelfde problemen en onzekerheden als elke andere normale puber. Daarbovenop zijn ze ook onbegeleid, wat wil zeggen dat ze hier zonder hun ouders en vaak helemaal alleen zijn toegekomen, ouders vormen een niet te onderscheiden belangrijke schakel in de opvoeding van een kind. In 2005 werd het totale aantal niet-begeleide buitenlandse minderjarigen in België geschat op 3030. Ik ben voor het eerst met deze doelgroep in contact gekomen toen ik een kamp in Duitsland mee begeleidde voor kinderen van getraumatiseerde vluchtelingen, sindsdien ben ik me gaan verdiepen in de situatie van deze jongeren in België en zo is ook dit eindwerk tot stand gekomen. Het eindwerk bestaat uit twee delen: een onderzoeksgedeelte en een journalistieke uitwerking. Momenteel heb je het onderzoeksgedeelte in je handen, in het journalistieke deel laat ik de jongeren zelf aan het woord en mensen uit het werkveld die met deze doelgroep in contact komen.*

De doelgroep niet-begeleide minderjarige vreemdelingen is een heel heterogeen samengestelde groep jongeren. Je hebt jongeren die de asielprocedure volgen, je hebt jongeren die daar geen kans op maken en beroep doen op het speciaal beschermingsstatuut en je hebt de slachtoffers van mensenhandel. In theorie is er een duidelijke scheiding, maar in de praktijk overlappen de verschillende deelgroepen elkaar, dit is de eerste reden waarom ik er bewust voor gekozen heb om me niet te fixeren op één deelgroep, maar wel op alle niet-begeleide minderjarige vreemdelingen in België. Een tweede reden is dat het beleid ten opzichte van deze jongeren haast even heterogeen samengesteld is als de doelgroep zelf. De asielprocedure valt onder de het departement Binnenlandse Zaken, de opvang voor de jongeren die asiel aanvragen valt onder het federaal departement Maatschappelijke Integratie, de Gemeenschappen - meerbepaald de Bijzondere Jeugdzorg - worden daarentegen verantwoordelijk gesteld voor de opvang van de jongeren die geen asiel aanvragen, de voogdij valt onder het federaal departement Justitie, ...De verschillende deelgroep zijn echter nauw met elkaar verbonden en deze politieke versnippering zorgt er vaak voor dat bij problemen iedereen de bal naar elkaar blijft doorspelen en het probleem op tafel blijft liggen. Deze versnippering heeft ook als gevolg dat er over de verschillende deelgroepen van niet-begeleide minderjarige vreemdelingen wel al wat geschreven is, maar dat ik me bij de bespreking over de hele groep nog op glad ijs bevond. Informatie verzamelen was daarom allesbehalve een evidentie.

Ik wil in dit eindwerk onderzoeken of de generatie jongeren die naar België vlucht voor een nieuwe, betere toekomst, weldegelijk een (betere) toekomst heeft in België? Of leidt het beleid voor deze jongeren voor een groot deel van de niet-begeleide minderjarige vreemdelingen tot een vergeten generatie eens ze meerderjarig worden? Laten we, om het cru uit te drukken, niet-begeleide minderjarige vreemdelingen tot hun meerderjarigheid beschermd rondlopen in België om ze dan aan de deur te zetten? Omdat het onmogelijk is om een beeld te krijgen

hoeveel van deze jongeren hier een goede toekomst kunnen uitbouwen eens ze meerderjarig zijn, heb ik een onderzoek gevoerd naar het beleid: welke toekomstperspectieven biedt het deze jongeren? Verloopt het beleid rechtvaardig, en waar kan het beter? In het onderzoek wordt aandacht besteed aan de voogdijregeling, de verschillende procedures, de opvangmogelijkheden, de heikele kwestie rond de detentie van niet-begeleide minderjarige vreemdelingen en de verblijfsstrategieën in de illegaliteit. Als laatste, maar niet onbelangrijkste punt, heb ik bij zo veel mogelijk verschillende actoren in het werkveld die in contact komen met deze doelgroep gepeild naar de visie en de eigen ervaringen omtrent de toekomst van niet-begeleide minderjarige vreemdelingen in België. Het beleid ten opzichte van niet-begeleide minderjarige vreemdelingen is het laatste half jaar onderhevig geweest aan enkele cruciale veranderingen: er zijn -net als voor meerderjarige vluchtelingen- overduidelijk veranderingen op til, die volgens velen wijzen op een afschrikbeleid. In mijn onderzoek bekijk ik eveneens of deze veranderingen in het voordeel en belang van de minderjarigen zullen uitdraaien, al is het vaak nog te vroeg om de gevolgen van deze actuele veranderingen te bekijken.

Dit onderzoek is hoofdzakelijk gebaseerd op interviews, e-mails en telefoongesprekken met mensen uit het werkveld die in contact komen met deze doelgroep. Dit was noodzakelijk, niet alleen omdat de theorie vaak een groot verschil kent met de praktijk, maar ook omdat verschillende delen van het beleid geregeld zijn in dienstnota's en omzendbrieven die je niet zomaar kunt bemachtigen en die vaak in een minder toegankelijke taal geformuleerd staan. Ik heb er dan ook naar gestreefd om het beleid zo duidelijk mogelijk weer te geven in dit eindwerk. Dankzij de verschillende contactpersonen was het mogelijk om op de hoogte te worden gehouden van de actuele veranderingen in het beleid. In het onderzoek laat ik zo veel mogelijk verschillende actoren vanuit 'verschillende kampen' aan het woord om geen éézijdig beeld te bekomen. Elk behandeld hoofdstuk wordt afgesloten met een samenvatting van de knelpunten waarin ik steeds mijn eigen visie vermeld.

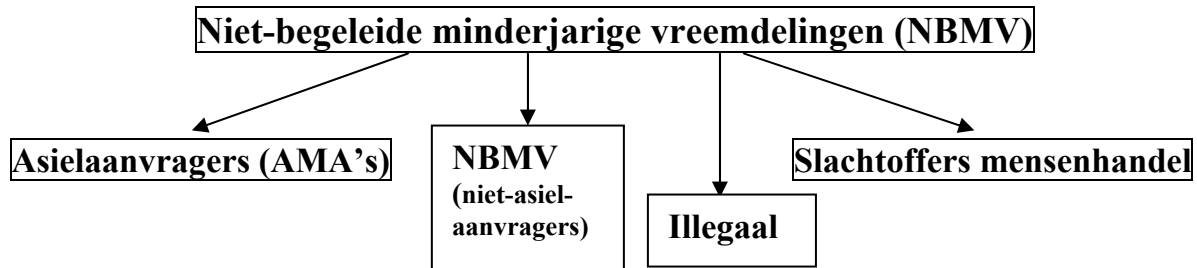
Een 'opengrenzenbeleid' is niet mogelijk, maar een humaan beleid wel. Het gaat om jongeren die zonder ouders hun land hebben moeten verlaten. Hoe kunnen we ervoor zorgen dat deze generatie jongeren geen vergeten generatie wordt?

'Portret van een generatie op de vlucht', is de journalistieke aanvulling op dit eindwerk. Hierin worden de jongeren en de mensen uit het werkveld aan de hand van reportages en interviews aan het woord gelaten.

**- De term 'niet-begeleide minderjarige vreemdelingen' wordt door sommigen vervangen door de term: 'niet-begeleide buitenlandse minderjarigen' omwille van de negatieve connotatie van het woord 'vreemdeling'. Ik sluit me hier volledig bij aan, maar heb toch gekozen om in dit eindwerk de term 'niet-begeleide minderjarige vreemdeling' te gebruiken, omdat dit de officiële term is bij de Dienst Vreemdelingenzaken en andere instanties bevoegd voor deze doelgroep. Een aanpassing van deze term in het eindwerk zou tot verwarring leiden.
- Vooraan in de bijlage heb ik een verklarende woordenlijst van alle gebruikte, afgekorte termen toegevoegd.*

1. Voorstelling doelgroep:

1.1 Schematisch voorgesteld:

1.2 Definitie 'niet-begeleide minderjarige vreemdeling' (NBMV):

Definitie volgens de Dienst Vreemdelingenzaken (2005)¹:

Elke persoon die:

- jonger dan 18 jaar lijkt te zijn of verklaart dat hij jonger is dan 18 jaar,
- niet begeleid is door een persoon die het ouderlijke gezag of de voogdij over hem uitoefent.
- onderdaan is van een land dat **geen** lid is van de Europese Economische Ruimte². (EER)
- ofwel asiel heeft aangevraagd
ofwel niet voldoet aan de voorwaarden inzake toegang tot, of verblijf in het grondgebied.

De vluchteling wordt meerderjarig beschouwd van zodra hij 18 wordt, dus volgens de Belgische wetgeving. Er wordt geen rekening gehouden met de regeling rond meerderjarigheid in het land van herkomst van de vluchteling. Niet-begeleid impliceert: niet begeleid door wettelijke voogd of ouder. De jongeren blijven dus 'niet-begeleid' als ze België binnenkomen met een oom of een oudere broer.

1.3 Een heterogene groep:

Binnen deze groep van niet-begeleide minderjarige vreemdelingen kunnen drie grote deelgroepen onderscheiden worden: 'alleenstaande minderjarige asielzoekers', 'niet-begeleide minderjarige vreemdelingen niet-asielaanvragers' en 'slachtoffers van mensenhandel'. Ze worden onderscheiden op basis van de verschillende verblijfsmogelijkheden die er voor niet-begeleide minderjarige vreemdelingen bestaan. Ze krijgen met andere woorden de naam toebedeeld van de procedure die ze kiezen. Ze hebben echter ook een aantal gemeenschappelijke kenmerken: ze zijn tiener of adolescent, ze zijn hier zonder ouders, ze komen uit een andere cultuur en ze hebben hun land van herkomst moeten verlaten om verschillende redenen. Vaak wordt in de literatuur vooral het onderscheid gemaakt tussen: asielaanvragers en niet-asielaanvragers. Onder de niet-asielaanvragers vallen dan de jongeren die de procedure niet-begeleide minderjarige vreemdeling (NBMV) volgen en de minderjarige slachtoffers van mensenhandel.

¹ P.DEWAEL, Omzendbrief betreffende het verblijf van niet-begeleide minderjarige vreemdelingen. Brussel, 15/09/2005

² In de EER geldt: vrij verkeer van personen. De EER omvat alle landen van de Europese Unie en Noorwegen, IJsland en Liechtenstein.

1.3.1 Alleenstaande Minderjarige Asielzoekers (AMA's)

Alleenstaande minderjarige asielzoekers zijn jongeren die asiel aanvragen en de asielprocedure doorlopen via de verschillende bevoegde asielinstanties net als meerderjarige asielzoekers. De asielprocedure is dezelfde voor minderjarigen als voor meerderjarigen. Het grote verschil is dat sinds de oprichting van de dienst voogdij in mei 2004, minderjarigen verplicht begeleid moeten worden door een voogd (*zie onderdeel voogdijregeling*).

De jongeren kunnen om verschillende redenen voor de asielprocedure kiezen: ze zijn op de vlucht voor oorlog, ze riskeren individuele vervolging omwille van hun etniciteit, sexuele geaardheid, politieke overtuiging, ... Om te kunnen worden erkend als politiek vluchteling moet je voldoen aan de voorwaarden die de Conventie van Genève (1951) vooropstelt:³

“Een⁴ vluchteling is elk persoon die zich buiten zijn land van herkomst bevindt en die de bescherming van dat land niet meer kan of wil inroepen omdat hij vreest voor vervolging omwille van zijn ras, religie, nationaliteit, zijn behoren tot een bepaalde sociale groep of zijn politieke overtuiging.”

Het aantal mensen dat erkend wordt als vluchteling is klein.

1.3.2 Niet-begeleide minderjarige vreemdeling (NBMV):

Dit zijn jongeren die géén asiel aanvragen⁵. Deze jongeren volgen de procedure: ‘niet-begeleide minderjarige vreemdeling’ bij de Dienst Vreemdelingenzaken, een procedure speciaal bedacht voor de jongeren die geen asielaanvraag kunnen indienen. Via deze procedure kunnen de niet-asielaanvragers toch een geldig verblijf bekomen minimum tot hun achttiende verjaardag. Het kan leiden tot een definitief verblijfsstatuut mits aan enkele voorwaarden kan worden voldaan (*zie procedure NBMV*). Zowel uitgeprocedeerde minderjarige asielzoekers als niet-begeleide minderjarige vreemdelingen die nooit asiel hebben aangevraagd kunnen beroep doen op deze procedure.

1.3.3 Slachtoffers van mensenhandel:

Ook deze jongeren vragen géén asiel aan. Zij volgen de procedure ‘slachtoffers van mensenhandel’ bij de Dienst Vreemdelingenzaken. Het zijn jongeren die, zoals de naam zegt, slachtoffer zijn van economische of seksuele uitbuiting en die uit het milieu willen stappen. Om deze procedure tot een goed einde te brengen moeten de jongeren meewerken met de politie om de mensenhandelaar op te sporen en een verklaring afleggen tegen de dader(s). Dat is vaak confronterend en heeft als gevolg dat weinig jongeren deze procedure volgen. Er zijn dus meer minderjarigen die het slachtoffer zijn van mensenhandel dan het aantal dat de procedure volgt.

1.4 Illegale niet-begeleide minderjarige vreemdelingen:

Sinds de voogdijregeling voor alle niet-begeleide minderjarige vreemdelingen is het aantal minderjarigen dat illegaal op het grondgebied verblijft vermoedelijk fors gedaald. Niet-begeleide minderjarige vreemdelingen mogen niet onbegeleid naar hun land worden teruggestuurd, daarom zijn er procedures bij de DVZ die ervoor zorgen dat elke minderjarige ten minste tot zijn 18de verjaardag legaal op het grondgebied kan blijven. Enkele redenen van een illegaal verblijf: een minderjarige kan illegaal op het grondgebied verblijven als de

³ Dienst Vreemdelingenzaken, on-line op: www.dofi.fgov.be/nl/vreemdelingenreglementering/verklarende/asiel.htm

⁴ De term vluchteling kan je theoretisch gezien enkel gebruiken als je door de Conventie van Genève wordt erkend als vluchteling. Je kan dus wel op de vlucht zijn ,maar daarom theoretisch gezien nog geen ‘erkend vluchteling’ zijn.

⁵ De term ‘niet-begeleide minderjarige vreemdeling’ slaat dus zowel op de algemene benaming van alle niet-begeleide buitenlandse minderjarigen, als op het specifieke deel van deze jongeren dat géén asiel aanvraagt.

jongere België als een transitland ziet om naar Groot-Brittannië te gaan, een minderjarige kan voor een verblijf in de illegaliteit kiezen, of kan gedwongen worden om in de illegaliteit te overleven (bijvoorbeeld prostitutie of verschillende netwerken van mensenhandel,...), sommige etnische gemeenschappen ondersteunen vluchtelingen van dezelfde nationaliteit in hun illegaal verblijf,...

Wanneer de politie een niet-begeleide minderjarige vreemdeling aantreft op het Belgische grondgebied, dan brengt deze de jongere naar één van de twee 'eerste opvangcentra' in Steenokkerzeel of Neder-over-Heembeek, waar hij een voogd zal toegewezen krijgen. Deze centra zijn open, dus de jongere kan vertrekken als hij dat wil.

2. Het aantal NBMV in cijfers: ⁶

Met de komst van de Dienst Voogdij is het eindelijk mogelijk om een ruimer beeld te krijgen van het aantal niet-begeleide minderjarige vreemdelingen (NBMV) dat hier in België geregistreerd is. Hieronder staan de cijfers van het aantal NBMV die vanaf de oprichting van de Dienst Voogdij op 1 mei 2004 tot 1 mei 2005 bij hen geregistreerd staan. Deze cijfers zijn nog niet officieel bekend gemaakt en bevatten daarom nog geen verdere informatie buiten het hieronder vermeld cijfermateriaal.

Totaal aantal NBMV gesignaleerd tussen 1 mei 2004 en 1 mei 2005 door de DVZ, het CGVS, de politie en de opvangcentra, e.a.	Totaal: 2700 NBMV: - 1004 NBMV die al vòòr 1 mei 2004 in België aanwezig waren en - 1696 NBMV na 1 mei 2004. <i>Of:</i> - In 2004: 1974 NBMV - In 2005 (tot 1 mei 2005): 726 NBMV
Overige gesignaleerde NBMV	330 NBMV
Totaal aantal NBMV geregistreerd door de Dienst Voogdij tussen 1 mei 2004 en 1 mei 2005	3030 NBMV, met een gemiddelde van 253 NBMV per maand.

3. De voogdijregeling sinds 1 mei 2004:

3.1 De nood aan een voogdijregeling voor NBMV / situatie vóór mei 2004:

Vóór mei 2006 had de NBMV geen wettelijke vertegenwoordiger die ervoor zorgde dat de jongere in de juiste procedure en in de juiste opvang terecht kwam. Child Focus⁷ heeft in 2002 een rapport gemaakt over de verdwijning van niet-begeleide minderjarige vreemdelingen en slachtoffers van mensenhandel. Het cijfer van het aantal verdwijningen van NBMV lag onrustwekkend hoog. Er was met andere woorden nood aan een wettelijke vertegenwoordiger om de jongere te beschermen op juridisch, sociaal en psychologisch vlak⁸.

⁶ CHILD FOCUS, DIENST VOOGDIJ, cijfers verkregen via medewerker Child Focus. Cijfers zijn nog niet openbaar gemaakt. Telefonisch gecontacteerd, 05/04/2006.

⁷ CHILD FOCUS, dossier over de verdwijning van NBMV en slachtoffers van mensenhandel. On line op: www.childfocus.be

⁸ DIENST VOOGDIJ, Opleidingsgids over de voogdijregeling.

3.2 De oprichting en de opdracht van de Dienst Voogdij:

De officiële opening van de dienst vond plaats op 1 mei 2004. Dienst Voogdij opereert onder de Federale Overheidsdienst Justitie. De Dienst Voogdij. Vanaf 1 mei is het de bedoeling dat iedere niet-begeleide minderjarige vreemdeling, zonder uitzondering, een voogd krijgt toegewezen. De Dienst Voogdij heeft als opdracht de NBMV onder hun hoede te nemen: dit betekent dat iedere overheid, particulier of organisatie die in contact komt met een NBMV op het Belgisch grondgebied verplicht is de minderjarige aan te melden bij de Dienst Voogdij. De Dienst zelf is verantwoordelijk voor de opleiding en de erkenning van de voogden, de aanwijzing van de voogden aan de jongeren, identificatie en het leeftijdsonderzoek. De dienst Voogdij organiseert eveneens een permanentie van voogden voor NBMV die aan de grens toekomen en ze waakt erover dat er naar een duurzame oplossing voor de jongere wordt gezocht. Een duurzame oplossing kan zijn: familiehereniging of een definitief verblijf voor de NBMV in België nastreven.

3.3 De belangrijkste taken van een voogd:^{9,10}

De voogd moet de jongere bijstaan in alle stadia van zijn procedure, verplicht deelnemen aan alle verhoren, waken over de naleving van de vreemdelingenwet in het belang van de minderjarige, ervoor zorgen dat de minderjarige school loopt, psychologische steun ontvangt en van een gepaste huisvesting kan genieten. De voogd doet er alles aan om de familie van de minderjarige terug te vinden via de dienst Tracing Vlaanderen. De voogd tracht de meest duurzame oplossing te vinden in het belang van de minderjarige. Personen die een belangenconflict uitoefenen met de jongere, zoals de bevoegde asielinstanties, kunnen geen voogd worden. De Dienst Voogdij en de vrederechter controleren of de voogd zijn taken naar behoren uitoefent. Je hebt twee soorten voogden: privé-voogden en professionele voogden. Professionele voogden oefenen het voogdijschap uit als fulltime job, ze hebben aanhoudend een minimum van 25 jongeren onder hun hoede en zij krijgen vaak de gevoeligere dossiers toegewezen. Privé-voogden oefenen het voogdijschap niet als fulltime job uit, ze kunnen maximum 40 jongeren onder hun hoede nemen voor zover het combineerbaar is en ook zij worden hier financieel voor vergoed door de Dienst Voogdij.

De voogdij wordt beëindigd in de volgende gevallen: wanneer de jongere meerderjarig wordt, wanneer de minderjarige de Belgische nationaliteit verwerft, wanneer de jongere meer dan vier maand verdwenen is of wanneer de jongere vrijwillig naar het land van herkomst is teruggekeerd.

3.4 De Dienst Voogdij onder de loep genomen:

De aanstelling van voogden voor alleenstaande minderjarige vluchtelingen is een absolute noodzaak. Toch mag er niet afgezien worden van een kritisch licht te werpen op haar werking. Hieronder vat ik enkele kritieken samen die geuit werden in het begin van de oprichting van de dienst voogdij. Vele van die kritieken eindigden met de zin: "...dat moet de praktijk nog uitwijzen" Dienst Voogdij bestaat 1 mei 2006 twee jaar; tijd om eens te evalueren:

- "Er is een duidelijk tekort aan voogden"¹¹

Vorig jaar was er inderdaad nog sprake van een tekort, wat negatieve gevolgen had voor de jongere. Sinds de oprichting van de Dienst Voogdij kan een jongere namelijk geen procedure starten zonder begeleiding van zijn voogd. Het nijpend tekort had dus als gevolg dat vele jongeren langer dan voorzien in het noodopvangcentrum verbleven en

⁹ FOD JUSTITIE, DIENST VOOGDIJ, Opleidingsgids voor voogden, Brussel, 2004, pp.1-12.

¹⁰ S. VAN DER STRAETEN, Alleenstaande minderjarige asielzoekers in België, Gent, 2004/2005, 74 blz.

¹¹ Algemene vaststelling.

dus langer moesten wachten met de opstarting van hun procedure.¹² Dit tekort is nu bijna helemaal weggewerkt. In alle provincies zijn er ruim voldoende voogden. Enkel de provincie Limburg kampt nog met een klein tekort.

- “De Dienst Voogdij moet zoeken naar de meest duurzame oplossing voor de minderjarigen, maar staat vrijwel machteloos ten opzichte van de beslissingen van de Dienst Vreemdelingenzaken”¹³:

De Dienst voogdij werkt onafhankelijk van de DVZ. Indien de DVZ beslist om jongeren die aan de grens toekomen op te sluiten in gesloten centra, staat de Dienst Voogdij vrijwel machteloos. De praktijk wijst uit dat de Dienst Voogdij en het ministerie van Binnenlandse Zaken (waaronder de Dienst Vreemdelingenzaken en het gesloten centrum 127 ressorteren) op dit vlak nog niet over de hele lijn goed overeenkomen¹⁴. (zie onderdeel: detentie van NBMV)

- Huidige ervaring in de praktijk

Ik heb het gevoel dat er, ondanks de voogdijregeling, toch nog veel jongeren zijn die niet goed op de hoogte zijn van wat asiel betekent, waarom ze een bepaald oordeel van de asielinstanties hebben gekregen en hoe het zit met hun juridische situatie en hun toekomstperspectieven. Dat merk je als je er met jongeren over spreekt en dat merk je ook aan het aantal jongeren dat zich in het Antwerpse Protestants Sociaal Centrum¹⁵ bevraagt naar meer duidelijkheid over hun toekomstmogelijkheden en hun juridische situatie. Het is belangrijk dat de jongere weet waar hij staat, jongeren hebben behoefte aan eerlijkheid. Zelfs al is de minderjarige nog te jong om het allemaal te vatten, moet er toch getracht worden om het op zijn of haar niveau uit te leggen. Onwetendheid kan als gevaar hebben dat de jongere niet goed het belang beseft van de interviews bij de verschillende asielinstanties, of dat de jongere in paniek slaat en verdwijnt uit zijn opvangvoorziening. Hoe goed de jongere wordt opgevolgd hangt af van voogd tot voogd. Het komt voor, maar dat is een zeer kleine minderheid, dat jongeren niet tevreden zijn over hun voogd. Jongeren kunnen een klacht indienen tegen hun voogd, maar misschien is deze stap nog te groot.

¹² S. BEN TOUHAMI, medewerker Dienst Voogdij, geïnterviewd te Brussel, 02/02/2006 en 17/02/2006.

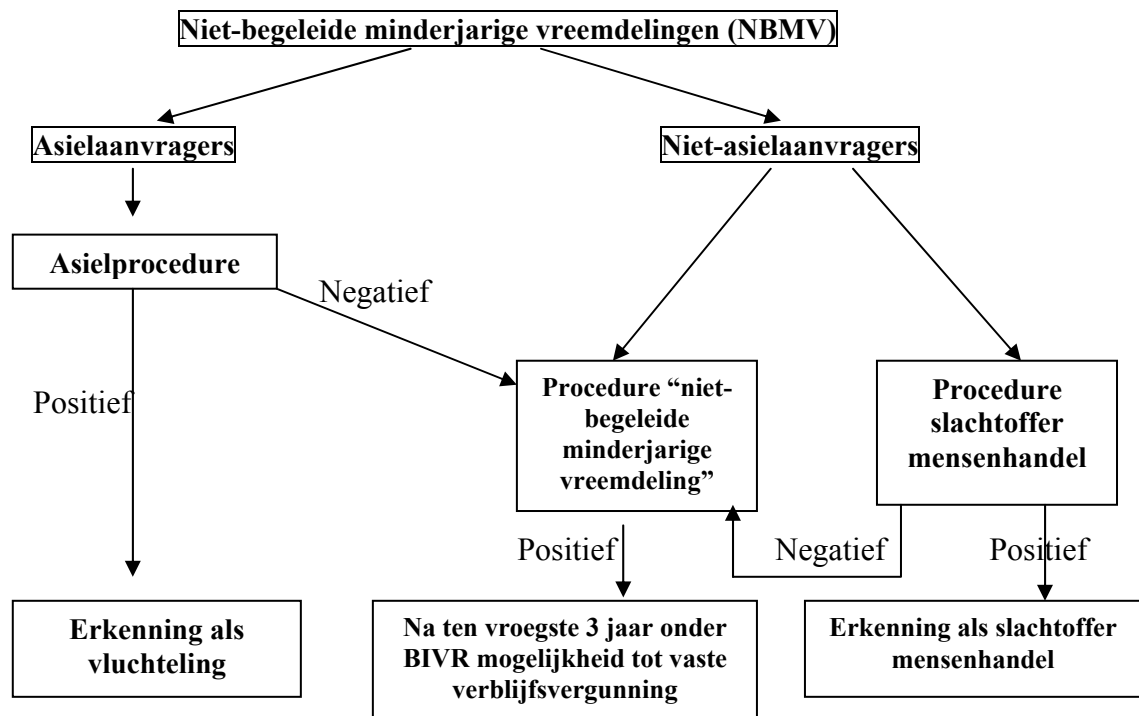
¹³ B. VERHAEGEN, De wettelijke vertegenwoordiging van NBMV, Jura Falconis, 2004, nr.4.

¹⁴ K. VAN EEPOEL, medewerker sociale dienst transitcentrum 127 te Melsbroek, telefonisch gecontacteerd op 07/04/2006.

¹⁵ M.D'HERDE, jongerenwerking Protestants Sociaal Centrum, geïnterviewd te Antwerpen op 02/03/2006.

4. De verschillende procedures voor de NBMV

4.1 Schematisch voorgesteld¹⁶:

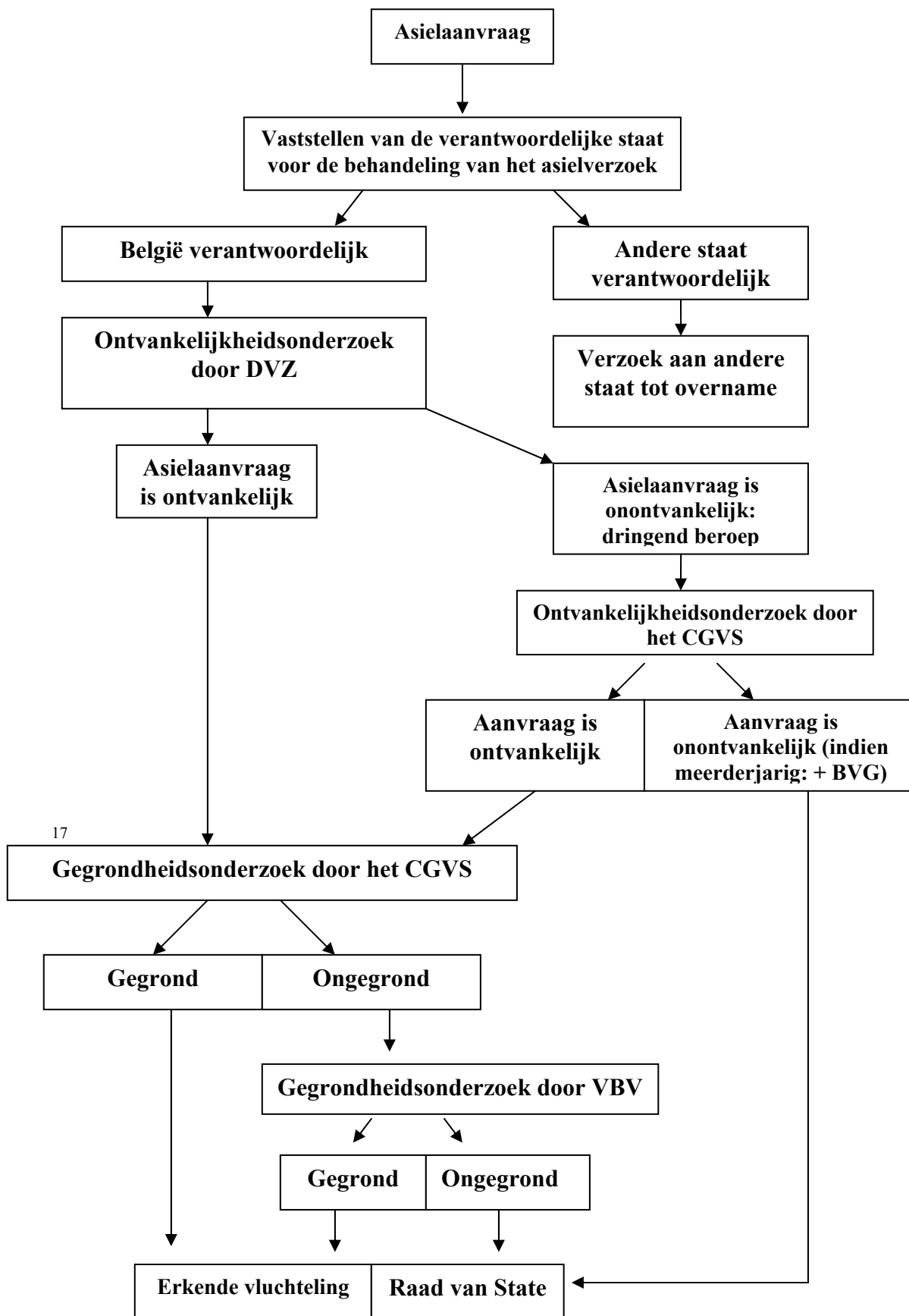
Je kan maar één procedure tegelijk volgen. Een jongere kan dus onmogelijk in een asielprocedure zitten én in een procedure ‘niet-begeleide minderjarige vreemdeling’. Het is wel mogelijk om na het uitlopen van een procedure, een andere procedure te volgen.

4.2 De asielprocedure:

Jongeren die kiezen voor de asielprocedure worden AMA's genoemd: alleenstaande minderjarige asielzoekers. De asielprocedure is dezelfde voor minderjarigen als voor meerderjarigen. Er zijn echter een aantal kleine verschillen: zo mogen er bij een minderjarige geen interviews afgenomen worden zonder de aanwezigheid van zijn voogd. Een minderjarige kan ook nooit een bevel krijgen om het grondgebied te verlaten (BVG) na een negatieve beslissing van de asielinstanties, een jongere mag het land dus niet onbegeleid uitgestuurd worden. Omdat de asielprocedure nu eenmaal niet over één nacht ijs gaat, gebeurt het vaak dat de minderjarige tijdens zijn procedure ondertussen meerderjarig is geworden. Een NBMV kan dus zijn asielprocedure starten als hij minderjarig is, maar eindigen met een bevel om het grondgebied te verlaten omdat hij ondertussen de leeftijd van 18 jaar heeft bereikt (als de asielaanvraag negatief is welteverstaan). Nog een belangrijk verschil is dat minderjarigen zowel bij de DVZ als bij het CGVS gehoord worden door mensen die ervaring hebben met het interviewen van minderjarigen. Zo is er bij de DVZ een specifieke dienst voor AMA's genaamd MENA (mineurs étrangers non-accompagnés) en zijn er bij het CGVS 'aangepaste' lokaaltjes en ervaren interviewers.

¹⁶ B. PROOST, Niet-begeleide minderjarige vreemdelingen in België: een onderzoek naar hun juridisch statuut, opvang en begeleiding, 2004/2005, 103 blz.

De asielprocedure in schema:

¹⁷ B.PROOST, Niet-begeleide minderjarige vreemdelingen in België, 2004/2005, 103 blz.

De asielprocedure op zich bestaat uit drie grote fases. Eerst is er de Dublinverordening die onderzoekt welke staat verantwoordelijk is voor de asielaanvraag. De tweede fase is de ontvankelijkheidsfase die nagaat of het daadwerkelijk om een asielaanvraag gaat. De derde fase is de gegrondheidsfase waarin dieper ingegaan wordt op de juistheid van het verhaal van de asielzoeker. Indien de asielzoeker een positief antwoord heeft gekregen op deze derde fase, kan dit leiden tot het statuut van erkend vluchteling (*zie verder voor uitgebreide uitleg*).

4.2.1 Het indienen van een asielaanvraag:

De plaats waar iemand zijn asielaanvraag indient, heeft weldegelijk gevolgen voor zijn verder verblijf in België.

Asielaanvraag aan de grens van België:

Een asielaanvraag aan de grens impliceert een aanvraag aan de lucht- of zeehaven van België. Indien de asielzoeker aan de grens zijn aanvraag indient, dan wordt deze in afwachting aan de grens vastgehouden in een gesloten centrum. Aan de grens wordt geen onderscheid gemaakt tussen minder- en meerderjarigheid (*zie onderdeel 'detentie van NBMV aan de grens'*).

Asielaanvraag in het Rijk¹⁸:

Een asielaanvraag in het Rijk betekent dat er een aanvraag plaats vindt bij de Dienst Vreemdelingenzaken (DVZ) in Brussel. De aanvraag tot asiel kan de niet-begeleide minderjarige wel alleen indienen. Bij de interviews tijdens het eigenlijk asielonderzoek moet de jongere verplicht begeleid worden door een voogd (*zie onderdeel 'voogdij'*). Vanaf 8 uur 's ochtends worden er kandidaat-asielzoekers toegelaten bij de DVZ¹⁹. Daar worden foto's en vingerafdrukken van de asielzoeker genomen. De vingerafdrukken worden geverifieerd in het PRINTAK-systeem (een Europese database om te controleren of de persoon in kwestie niet reeds in een ander land asiel heeft aangevraagd). Daarna volgt een kort gesprekje met een medewerker van de DVZ die zo veel mogelijk gegevens probeert te achterhalen die de asielprocedure al op weg kunnen zetten, zoals naam, nationaliteit, vluchtroute. De asielzoeker moet zijn keuze van de woonplaats kiezen zodanig dat de DVZ een plaats heeft om de briefwisseling naar te sturen en de asielzoeker dient eveneens de taal te kiezen waarin het proces zal verlopen.

Kandidaat-asielzoekers die een asielaanvraag in het Rijk hebben ingediend, worden toegewezen aan een open opvangcentrum waar ze recht hebben op materiële hulpverlening.

4.2.2 De eerste fase: de Dublinverordening:

De eerste fase onderzoekt of de Belgische staat wel verantwoordelijk is voor de behandeling van de asielaanvraag. Op 1 september 1997 hebben alle landen van Europese Unie, plus Noorwegen en IJsland de Dublinverordening ondertekend. Deze verordening stelt dat slechts één enkele staat van de Europese Unie verantwoordelijk is voor de behandeling van de ingediende asielaanvraag. Voor niet-begeleide minderjarige asielzoekers geldt een gunstigere regeling dan voor meerderjarigen. Voor niet-begeleide minderjarige asielzoekers geldt: indien een familielid wettelijk verblijft in een andere staat gebonden door het Dublin-verdrag, dan is die staat verantwoordelijk voor de behandeling van de asielaanvraag. Behalve indien het strijdig is met de belangen van het kind, bijvoorbeeld indien er sprake is van kindermishandeling. Wanneer er zich geen gezinsleden bevinden in een lidstaat, zal de asielaanvraag behandeld worden door het land waar de minderjarige eerst zijn asielaanvraag heeft ingediend. Belangrijk is, dat er ook nog altijd de humanitaire clausule is: ²⁰“elke staat

¹⁸ Het Rijk= het Belgische grondgebied.

¹⁹ V. AERTS, medewerker dienst MENA, DVZ, rondleiding in de DVZ, Brussel, 08/02/2006.

²⁰ M. DE CLYNSEN, Proceduregids voor asielzoekers in België, vzw Ciré, 2004, 80 p.

heeft het recht om een asielaanvraag te behandelen, met de goedkeuring van de kandidaat-asielzoeker. Dit omwille van humanitaire redenen zoals familiale of culturele redenen.” Deze eerste fase gebeurt de dag van de asielaanvraag.

4.2.3 De tweede fase: het ontvankelijkheidsonderzoek:

Voor deze fase bij de Dienst Vreemdelingenzaken is voor minderjarigen een speciale dienst opgericht, namelijk de dienst MENA (mineurs étrangers non-accompagnés). Deze dienst bestaat zowel aan Franstalige als aan Nederlandstalige kant uit drie personen: twee personen nemen het interview af van de jongere, en één iemand velde de beslissingen over het relaas van deze jongeren. Een niet-begeleide minderjarige vreemdeling kan deze tweede fase niet doorlopen zonder de begeleiding van zijn/haar voogd.

In deze tweede fase onderzoekt de DVZ de ontvankelijkheid van de asielaanvraag, met andere woorden: of het asielverhaal van de asielzoeker we voldoet aan de criteria van Conventie van Genève die een asielzoeker kunnen erkennen tot politiek vluchteling. **De conventie van Genève dateert van 1951 en bepaalt nog steeds de criteria waaraan een politiek vluchteling moet voldoen.**

! De Conventie van Genève:

*“Een vluchteling is iemand die uit gegronde vrees voor vervolging wegens ras, godsdienst, nationaliteit, het behoren tot een bepaalde sociale groep of zijn politieke overtuiging, zich buiten het land bevindt waarvan hij de nationaliteit bezit, en die de bescherming van dat land niet kan of niet wil inroepen omwille van de vrees tot vervolging.”*²¹ (Artikel 1 (A) lid 2 van het vluchtelingenverdrag.)

Er wordt eveneens rekening gehouden met artikel 3 van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens van 4 november 1950 dat bepaalt dat *“niemand mag onderworpen worden aan foltering noch aan onmenselijke of vernederende behandeling of straffen.”*²²

Belangrijk voor een asielzoeker is ‘de individuele gegronde vrees’ kunnen aantonen. Indien een asielzoeker niet kan bewijzen dat er ernstige aanwijzingen zijn voor een gegronde vrees voor vervolging in de zin van de Conventie van Genève, dan kan dit leiden tot een negatief antwoord op zijn asielaanvraag. Iemand die naar België is gevlucht omwille van economische redenen zoals armoede, gebrek aan toekomstperspectief in zijn land,... valt niet onder de Conventie en kan dus niet als vluchteling erkend worden.

Het verhoor van de jongere vindt plaats in het kantoor van de dienst MENA²³. De jongere moet vergezeld zijn van een voogd. De DVZ werkt meestal met onafhankelijke tolken. Het interview bestaat uit een hele lijst standaardvragen die in de computer worden gevoerd. De jongere wordt onderworpen aan onder andere volgende vragen: naam, woonplaats, naam vader en moeder, beroep vader en moeder, reisroute, ooit veroordeeld of opgesloten geweest, de reisroute, met wie de jongere naar hier is gekomen en de reden voor zijn vlucht. Op het einde van het interview mag de jongere zijn versie nog eens nalezen en verklaren of hij/zij er al dan niet mee akkoord gaat. De volgende stap ligt bij de dienst MENA die de voogd zal contacteren wanneer die om de beslissing mag komen betreffende het asielrelaas van de jongere.

²¹ De DVZ, on-line op: www.dofi.fgov.be

²² C. INGELBRECHT, jaarverslag 2004, CGVS, Brussel.

²³ P.VAN DEN BOSSCHE, medewerker dienst MENA, DVZ. Gesproken te Brussel. 20/01/2006.

4.2.3.1 Redenen om een ontvankelijkheidsaanvraag te weigeren:

Er is een onderscheid tussen formele en materiële ontvankelijkheidsgronden op basis waarvan men een ontvankelijkheidsaanvraag kan weigeren.

A/ De formele criteria:

De formele criteria hebben niets te maken met het inhoudelijke aspect en zouden er toe kunnen leiden dat vreemdelingen die inhoudelijk aan de criteria voldoen van wat een vluchteling is, toch niet als vluchteling zouden erkend worden. In de praktijk worden er echter nooit asielzoekers teruggestuurd op basis van enkel formele ontvankelijkheidsgronden en is er volgens de DVZ dus geen probleem²⁴. De DVZ zou echter niet wettelijk in fout zijn mocht ze dat wel doen.

Voorbeelden van materiële ontvankelijkheidscriteria zijn: een laattijdige melding bij de DVZ, het geen gevolg geven aan een oproep van DVZ en wanneer men sedert minder dan tien jaar België al eens is uitgewezen, kan de DVZ op basis van dat feit de onontvankelijkheid inroepen. Dit laatste werd ingevoerd om te voorkomen dat een vreemdeling telkens opnieuw zou terugkomen om een asielaanvraag in te dienen.²⁵²⁶

B/ De materiële criteria:

De materiële criteria onderzoeken de juistheid van de inhoud van het asielverhaal. Met andere woorden of de kandidaat-vluchteling wel degelijk beantwoordt aan de definitie van een vluchteling (Conventie van Genève).

De belangrijkste materiële redenen om een asielaanvraag af te wijzen zijn²⁷:

- De asielaanvraag steunt op motieven die vreemd zijn aan de criteria van de Conventie van Genève. Bijvoorbeeld vluchten om economische redenen of omwille van persoonlijke familieproblemen.
- De asielzoeker kan geen ernstige bewijzen voorleggen die een gegronde vrees voor vervolging in de zin van de Conventie van Genève aanwijzen. Dit wordt ook wel ‘kennelijke ongegrondheid’ genoemd.
- Ingeval van fraude.
- De asielzoeker verbleef langer dan drie maanden in een staat die geen deel uitmaakt van de Europese Unie, maar waar de asielzoeker niet hoefde te vrezen voor vervolging.
- De asielzoeker is een gevaar voor de openbare orde of de nationale veiligheid. Het gebeurt zelden of nooit dat een niet-begeleide minderjarige vreemdeling de toegang tot het grondgebied wordt geweigerd omwille van een gevaar voor de openbare orde.

Negentig procent (het percentage verandert voortdurend, dus dit is een schatting) van alle ontvankelijkheidsaanvragen, zowel bij minder- als meerderjarigen, worden afgewezen op basis van kennelijke ongegrondheid (zie hierboven). Een medewerker van de dienst MENA²⁸ vertelt dat de reden tot vluchten bij de jongeren de laatste tijd meer en meer gebaseerd zijn op familieproblemen. Dit valt echter niet onder de Conventie van Genève en is dus geen geldig asielverhaal.

²⁴ B. PROOST, Niet-begeleide minderjarige vreemdelingen in België: een onderzoek naar hun juridisch statuut, opvang en begeleiding, 2004/2005, 103 blz.

²⁵ Ibidem.

²⁶ M. DE CLYNSEN, Proceduregids voor asielzoekers in België, vzw Ciré, mei 2004, 80 blz

²⁷ S. VAN DER STRAETEN, Alleenstaande minderjarige asielzoekers in België, Gent, 75 blz.

²⁸ P. VANDENBOSSCHE, medewerker dienst MENA, DVZ. Gesproken te Brussel. 20/01/2006

4.2.3.2 De ontvankelijkheidsaanvraag is positief:

Indien het ontvankelijkheidsonderzoek positief is, stroomt de asielzoeker door naar de tweede fase: de gegrondheidsfase bij het Commissariaat-Generaal voor Vluchtelingen en Staatslozen (CGVS). In het CGVS wordt de asielaanvraag verder en gedetailleerder onderzocht. Vanaf een positieve ontvankelijkheidsfase heeft de asielzoeker recht op een OCMW-uitkering en kan hij/zij het opvangcentrum verlaten. Bij minderjarigen is het vaak zo dat zij langere tijd in het opvangcentrum blijven omwille van hun jonge leeftijd. Eens ze zeventien jaar zijn, is begeleid zelfstandig wonen een veelgebruikte optie. De opvangcentra voor minderjarigen houden in de gaten dat er op lange termijn een in- en uitstroom is van de jongeren in het centrum.

4.2.3.3 De ontvankelijkheidsaanvraag is negatief:

Indien het ontvankelijkheidsonderzoek negatief uitdraait, kan de asielzoeker in beroep gaan tegen de uitspraak van de Dienst Vreemdelingenzaken. Het beroep gebeurt eveneens door het CGVS. Bijna alle asielzoekers gaan in beroep tegen het negatief advies van de DVZ. Je moet namelijk continu verwickeld zijn in een procedure om niet illegaal te zijn in het land. Het beroep moet ingediend zijn binnen de drie werkdagen (aan de grens binnen één werkdag). Dit beroep schort het bevel om het grondgebied te verlaten (BVG) op en staat een verder verblijf van de asielzoeker toe. Niet-begeleide minderjarigen (NBMV) kunnen geen bevel tot het verlaten van het grondgebied krijgen, maar ze kunnen wel een bevel tot terugbrenging (=bijlage 38) krijgen, waarbij hun voogd de jongere terug naar zijn land van herkomst moet brengen. De terugbrenging door een voogd gebeurt echter zelden of nooit omdat ook alle voogden in naam van de jongeren in beroep gaan tegen de onontvankelijkheid, of ze doen beroep op de speciale procedure voor NBMV (zie onderdeel 'procedure NBMV'), of het bevel tot terugbrenging wordt verlengd tot hun achttien.²⁹

4.2.3.4 Alleenstaande Minderjarige Asielzoekers in cijfers:³⁰

In 2005 hebben er in totaal 584 niet-begeleide jongeren een asielaanvraag ingediend bij de DVZ:

Top tien:

Congo	75	Kameroen	32
Guinea	70	Rusland	25
Afghanistan	52	Roemenië	20
Irak	39	India	19
Ruanda	37	Somalië	16

Met een gemiddelde van 49 alleenstaande minderjarige asielzoekers per maand.

LET OP: dit zijn cijfers van enkel diegene die asiel aanvragen! Dus dit is maar een onderdeel van de grote groep niet-begeleide minderjarige vluchtelingen die per jaar naar België komen.

In januari 2006 hebben 36 jongeren asiel aangevraagd bij de DVZ in België:

Top vijf:

Congo	5
Kameroen	4
Rwanda	4
Angola	3
Irak	3

²⁹ P. VAN DEN BOSSCHE, medewerker dienst MENA, DVZ. Gesproken te Brussel. 20/01/2006

³⁰ DVZ, statistieken, on line op: www.dofi.fgov.be

Opmerking: Het aantal asielvragers onder de niet-begeleide minderjarige vluchtelingen daalt. Dit wil niet zeggen dat het aantal niet-begeleide buitenlandse minderjarigen dat naar ons land komt daalt, maar wel dat er steeds sneller beroep wordt gedaan op de procedure voor niet-begeleide minderjarige vreemdelingen in plaats van de asielprocedure.³¹

De ontvankelijkheidsbeslissingen voor AMA's in cijfers³² aan Nederlandstalige kant: (2005)

199 beslissingen werden genomen
130 daarvan zijn negatief verklaard, onontvankelijk
39 zijn ontvankelijk verklaard
26 jongeren deden afstand van hun asielprocedure (bv. door verdwijning van de jongere)
4 jongeren dienden een tweede asielaanvraag in die geweigerd werd omdat ze geen nieuwe elementen konden aanbrengen.

4.2.4 Dringend beroep bij het CGVS:

Hier volgt voor diegene die een negatief antwoord hebben gekregen van de DVZ een tweede ontvankelijkheidsonderzoek door het CGVS. De asielzoeker zal gehoord worden door een ambtenaar van het CGVS.

4.2.4.1 Het CGVS verklaart de asielzoeker ontvankelijk:

In dat geval maakt het CGVS de beslissing van de DVZ nietig. De asielzoeker is ontvankelijk, heeft recht op OCMW-steun en kan doorstromen naar de derde fase: de gegrondheidsfase, waar zijn verhaal ten gronde zal worden behandeld (*zie verder*).

4.2.4.2 Ook het CGVS verklaart de asielzoeker onontvankelijk:

Het CGVS gaat mee in de beslissing van de DVZ, verklaart het beroep van de asielzoeker nietig en verklaart de meerderjarige asielzoeker illegaal op het grondgebied. Bij minderjarigen krijgt de voogd van de minderjarige asielzoeker een bevel tot terugbrenging. De voogd zal nooit een bevel tot verwijdering krijgen voor zijn jongere. De asielzoeker (en in het geval van de minderjarige: de voogd) kan tegen dit negatief antwoord in beroep gaan bij de Raad van State die controleert op procedurefouten. Raad van State voert geen inhoudelijke controle uit³³. **LET WEL: een beroep bij de Raad van State heeft geen schorsende werking. De (meerderjarige!) asielzoeker is dus illegaal in het land.** Deze aanvragen bij de Raad van State worden bijna allemaal negatief verklaard. Toch blijft het een succesmaatregel omdat mensen zonder papieren met een beroep bij Raad van State gedoogd worden door de politie, maar ze blijven illegaal³⁴. Voor minderjarigen is er een gunstiger traject uitgewerkt: de jongeren die geen aanspraak maken op asiel, kunnen overschakelen naar de procedure voor niet-begeleide minderjarige vluchtelingen. Bijna alle voogden doen, samen met hun jongere beroep op deze procedure na hun negatief advies bij het CGVS.

OPMERKING: Als ik de cijfers van het CGVS bekijk van de beslissingen over het dringend beroep bij de alleenstaande minderjarige asielzoekers (AMA's), merk ik dat **ruim 47 %** van de negatieve adviezen bij de DVZ toch ontvankelijk worden verklaard door het CGVS. Dit betekent dat **1 op 2 beslissingen** van de DVZ over AMA's moeten **herzien** (rechtgezet) worden door het CGVS.

4.2.5 De derde fase: het onderzoek ten gronde bij het CGVS:

³¹ T. DE SMEDT, pedagogisch stafmedewerker in het opvangcentrum De Lier voor ama's in Ieper.

³² P. VAN DEN BOSSCHE, medewerker dienst MENA, DVZ, gesproken te Brussel, 20/01/2006.

³³ M. DE CLYNSEN, Proceduregids voor asielzoekers in België, vzw Ciré, mei 2004, 80 blz

³⁴ M. D'HERDE, medewerker Protestants Sociaal Centrum, geïnterviewd te Antwerpen, 02/03/2006.

In de gegrondheidsfase³⁵ bij het CGVS wordt opnieuw nagegaan in hoeverre de betrokkene elementen kan aanbrengen die op een persoonlijke vervolging volgens de Conventie van Genève wijzen. De kandidaat-vluchteling wordt gehoord door een geografisch gespecialiseerde medewerker van het CGVS die universitair geschoold is. Hij of zij toetst het individuele asielverhaal aan de objectieve situatie in het land van herkomst op basis van informatie die beschikbaar is bij de Documentatie- en Researchdienst 'Cedoca' in het CGVS. Cedoca volgt dagelijks de situatie in de hele wereld op. Indien de kandidaat-vluchteling voldoet aan de criteria van het Vluchtelingenverdrag, wordt hij of zij als vluchteling erkend. Indien de betrokkene daar niet aan voldoet zal het CGVS weigeren de status van erkend vluchteling toe te kennen. De kandidaat-vluchteling kan dan in beroep gaan bij de Vaste Beroepscommissie voor Vluchtelingen (VBV).

In beroep tegen het CGVS bij de Vaste Beroepscommissie voor Vluchtelingen (VBV)

Indien het CGVS weigert de status van vluchteling toe te kennen, kan de kandidaat-vluchteling binnen een termijn van 15 dagen een beroep indienen bij de Vaste Beroepscommissie voor Vluchtelingen (VBV). Indien de VBV de beslissing van het CGVS verwerpt, dan wordt de kandidaat-vluchteling erkend. Indien de VBV daarentegen de beslissing van het CGVS bevestigt, dan kan de DVZ aan meerderjarigen een Bevel tot Verlaten van het Grondgebied (BVG) uitvaardigen.

Ter herhaling: dit bevel (BVG) kan in principe niet aan een minderjarige gegeven worden. Minderjarigen krijgen een bevel tot terugbrenging, dat in de praktijk bijna nooit wordt uitgevoerd: het bevel tot terugbrenging wordt ofwel verlengd tot hun achttiende levensjaar of de voogden van de minderjarige schakelen over naar de andere procedure voor NBMV. Ik vermeld de gang van procedure voor meerderjarigen er steeds bij omdat minderjarigen gedurende hun procedure meerderjarig kunnen worden (omdat de procedure vrij lang duurt) en dan wel meer kans hebben om een BVG te ontvangen.

In beroep tegen de VBV bij de Raad van State (RvSt):

De kandidaat-vluchteling kan binnen een termijn van dertig dagen beroep tekenen tegen het oordeel van de VBV. Dit beroep bij de RvSt is niet opschortend, wat wil zeggen dat de betrokkene kan worden uitgewezen tijdens zijn beroep bij de RvSt. Ze zijn met andere woorden illegaal in België, maar door hun beroep bij de Raad van State worden ze vaak gedoogd door de politie.³⁶ De huidige praktijk wijst echter uit dat zelfs een beroep bij de Raad van State deze personen geen garantie meer kan geven op een gedoogd verblijf. Tijdens politiecontroles gebeurt het meer en meer dat deze personen worden opgepakt en naar een gesloten centrum worden overgebracht.

Een vreemdeling wiens asielaanvraag is afgewezen kan meerdere keren opnieuw een asielaanvraag indienen. De voorwaarde is dat hij of zij nieuwe elementen in zijn of haar dossier kan voorleggen.

Het ontvankelijkheidsonderzoek bij de DVZ en de gegrondheidsfase bij het CGVS kennen in theorie niet zo veel verschil. Beide onderzoeken proberen te bewijzen of een erkenning tot vluchteling terecht zou zijn.

In de praktijk zijn er echter toch belangrijke verschillen:³⁷

³⁵ C. INGELBRECHT, jaarverslag 2004, CGVS, Brussel.

³⁶ E. WIEME, lid van het Vluchtelingen Aktie Comité (VAK) in Gent, geïnterviewd te Gent, 04/04/2006.

³⁷ H. De Biourge, verantwoordelijke voor ama's in het CGVS, geïnterviewd te Brussel, 08/02/2006.

- Het onderzoek bij het CVGS gebeurt veel grondiger en gedetailleerder dan bij de DVZ. Het ontvankelijkheidsonderzoek bij de DVZ is bij wijze van spreken bedoeld om het kaf van het koren te scheiden, namelijk om de economische vluchtelingen van de politieke vluchtelingen te onderscheiden in het voordeel van de politieke vluchtelingen. Op die manier kan het CGVS op basis van het relaas van de DVZ tegenstrijdigheden in het verhaal van de asielzoeker opmerken.
- De interviewers bij het CGVS zijn universitair geschoold en zijn gespecialiseerd per regio. Zo heb je regio Afrika, Balkan, Oost-Europa, Midden-Oosten en Congo (DRC).
- De beslissing over het onderzoek gebeurt bij het CGVS door dezelfde persoon die het interview met de kandidaat-vluchteling heeft afgenomen. Bij de DVZ zal de persoon die het interview afneemt niet het beslissende oordeel vellen.
- Het asielverhaal is bij DVZ 1 à 2 pagina's lang terwijl het verslag bij het CGVS makkelijk kan oplopen tot 15 pagina's.

4.2.5.1 Beslissingen door het CGVS met betrekking tot NBMV in cijfers (2005):

Beslissingen in de gegrondeheidsfase (=het onderzoek ten gronde):³⁸

- **25% van de AMA's kreeg in 2005 een erkenning tot vluchteling! Let wel:** dit slaat niet op het aantal ama's dat in 2005 een asielaanvraag deed, maar op de beslissingen die in 2005 werden genomen over dossiers die al enkele maanden of jaren in procedure zaten. Dit cijfer zegt dus niets over de ama's in het jaar 2005.
- 55% van de AMA's wordt ongegrond verklaard. Dit kan zijn omwille van redenen die niet onder de Conventie van Genève vallen: economische redenen, medische redenen, tegenstrijdigheden, ongeloofwaardigheid,...
- 11% van de minderjarigen is geregulariseerd op basis van lange verwickelingen in de asielprocedure zonder dat het de fout was van de asielzoeker, medische redenen, familiehereniging, ... Dit wil zeggen dat 11% van de minderjarigen in 2005 ervoor koos om de asielprocedure niet meer verder te zetten omdat ze toch al legaal in het land zijn door artikel 55 van de vreemdelingenwet, namelijk regularisatie op basis van net vernoemde redenen. Zij hebben dus de status van vluchteling niet gekregen, maar zijn hier wel 'legaal'.
- Bij 8 % van de minderjarigen wordt de erkenning tot vluchteling geweigerd omwille van technische redenen. Een technische weigering kan uitgevoerd worden indien de voogd samen zijn jongere niet komt opdagen, als de jongere verdwenen is,...

4.2.6 Knelpunten asielprocedure en eigen visie:

- Om tot politiek vluchteling erkend te worden of om dus een geldige asielvraag te hebben moet je vooral kunnen bewijzen aan de Dienst Vreemdelingenzaken dat je effectief individueel vervolgd of bedreigd wordt en niet meer op de hulp van je land kan rekenen. Het bewijzen is vaak een probleem voor de minderjarigen. Als jongere word je meestal niet persoonlijk, maar als onderdeel van je familie bedreigd. Omwille van hun minderjarigheid weten NBMV vaak niet wat en hoe en wie hen of hun familie juist heeft bedreigd en kunnen ze dit niet in detail navertellen. Maar dat is net de informatie die DVZ en CGVS nodig hebben om het verhaal te kunnen staven.³⁹ De asielprocedure kan mijns inziens nog iets beter afgestemd worden op het niveau van minderjarigen.

³⁸ Ibidem.

³⁹ S. BEN TOUHAMI, medewerker Dienst Voogdij, geïnterviewd te Brussel, 02/02/2006 en 17/02/2006.

- De vragen waaraan de jongeren in het CGVS onderworpen worden zijn zeer gedetailleerd en moeilijk om op zo een jonge leeftijd te beantwoorden. Men vraagt exacte namen en data. De minderjarigen weten, gezien hun leeftijd, niet wie de leiders zijn in hun land of hoe het politieke systeem in elkaar zit. Vraag bijvoorbeeld geen enkele jongere in België om onze politieke structuur uit te leggen.
- Vaak is een argument om een asielaanvraag te weigeren: dat men geen beroep heeft gedaan om de bescherming van de overheid in zijn/haar land van herkomst in te roepen. Als jongere, en zeker als meisje, lijkt het me in vele landen echter ondenkbaar dat ze hun overheid om hulp kunnen vragen.
- Maar liefst 47% van de negatieve beslissingen bij de DVZ worden door het CGVS in beroep toch ontvankelijk verklaard. Dit betekent dat de helft van de negatieve beslissingen door de DVZ onterecht worden bevonden bij het CGVS. Bij de DVZ, dienst alleenstaande minderjarigen asielzoekers (MENA) werken ze aan Nederlandstalige kant met drie medewerkers. Twee nemen de interviews af, en één persoon neemt de beslissingen over het ontvankelijkheidsonderzoek van alle alleenstaande minderjarige asielzoekers. Deze persoon neemt de interviews niet zelf af, maar baseert zich op het verslag van de medewerkers die het interview hebben afgenomen. Het lijkt me dat één persoon voor de beslissingen onmogelijk genoeg tijd heeft om de authenticiteit van het asielverhaal grondig te onderzoeken.
- In het Koninklijk Besluit van 11 juli 2003 staat letterlijk het volgende vermeld:⁴⁰ “De ambtenaren van de cel minderjarigen van de directie Asiel bij de DVZ hebben een opleiding gekregen met betrekking tot de NBMV-problematiek en de behandeling van de aanvragen van deze minderjarigen, evenals een opleiding met betrekking tot verhoortechnieken en de psychologische aspecten en de intellectuele ontwikkeling van minderjarigen.” In realiteit zijn deze ambtenaren nooit opgeleid geweest. Nu krijgen ze sinds dat koninklijk besluit vaak telefoontjes van mensen die wat meer uitleg willen, waarop zij vaak het antwoord niet weten. De medewerkers van MENA verklaren dat ze zelf alles hebben moeten uitzoeken, alles aan collega’s hebben moeten vragen, en zelf de werking van de dienst MENA op poten hebben moeten zetten en uitzoeken hoe ze de asielprocedure konden aanpassen aan minderjarigen.
- Nog een voorbeeld van het stroeve verloop van de interne communicatie bij de DVZ: de hervorming van de asielprocedure waarbij het ontvankelijkheidsonderzoek (hun taak dus) bij de DVZ wegvalt, zijn de medewerkers van de DVZ te weten moeten komen via de krant.⁴¹
- Ex-werknemers bij de Dienst Vreemdelingenzaken getuigen dat ze van hogerhand de opdracht kregen om, indien er te veel aanvragen ontvankelijk werden verklaard, minder aanvragen ontvankelijk te zetten en te zoeken naar argumenten om de aanvraag toch negatief te verklaren⁴². Dit zijn echter kreten en geruchten uit de wandelgangen.
- Ik heb de toestemming gekregen om een verhoor van een jongere door een medewerker van de dienst MENA mee te volgen. Ik moet eerst zeggen dat de meerderheid van de jongeren met wie ik gesproken heb, tevreden is over de manier waarop hun interview is gelopen bij de DVZ. De personen die het interview afnemen zijn zeer vriendelijk en lijken me oprecht de beste bedoelingen te hebben met de jongere. Ik heb toch enkele bedenkingen bij het verhoor bij MENA. Het interview wordt niet afgenomen in een afzonderlijke kamer, maar in het kantoor van MENA waar de andere personeelsleden aanwezig zijn en waar de persoon die de beslissingen

⁴⁰ Koninklijk Besluit van 11 juli 2003 tot regeling van de werking van en de rechtspleging voor het CGVS

⁴¹ Medewerker DVZ, gesproken te Brussel, 13/02/2006.

⁴² E. WIEME, lid van het Vluchtelingen Actie Comité Gent, gesproken te Gent op 04/04/2006.

moet nemen aan een bureau verder zit te werken. Het heeft iets informeels waardoor je niet het gevoel hebt dat dit interview echt wel belangrijk is. Ik denk ook dat jongeren vaak niet beseffen hoe belangrijk dit interview is voor het verdere verloop van hun procedure. Naast de jongere zit de tolk. Eerst worden er enkele identiteitsgegevens gevraagd, daarna heeft de jongere tijd om zijn of haar motieven tot vluchten uit de doeken te doen. Het viel me op dat dit gedeelte volledig werd overgelaten aan de tolk zelf. De tolk neemt hier dus de taak over van de interviewer die er blijkbaar op vertrouwt dat de tolk de juiste vragen stelt.

- Getuigenis van een alleenstaande minderjarige asielzoeker die net in België was aangekomen:⁴³ *“De Dienst Vreemdelingenzaken heeft ons een ticket voor de metro gegeven samen met de plaats waar we konden slapen, ik weet niet meer juist naar waar dat was. Ik zei tegen de vrouw die me dat ticket gegeven had dat ik nog niets wist over België en dat ik niet wist waar en hoe ik erheen moest. Er was geen begeleiding van de Dienst Vreemdelingenzaken die ons naar die plaats bracht. We hebben twee uur heen en weer in Brussel gedwaald, terwijl onze bestemming gewoon twee stappen verder was van de plaats waar we vertrokken zijn.”* Het gebeurt wel vaker dat asielzoekers die van de DVZ komen, niet aankomen aan hun toegewezen opvangplaats⁴⁴.
- In het jaarverslag van 2004 van het CGVS kunnen we het volgende lezen:⁴⁵ *“Het Commissariaat-Generaal is verplicht elke kandidaat-vluchteling minstens éénmaal op te roepen tijdens de procedure voor het Commissariaat-Generaal. Dit betekent dat er in de ontvankelijkheidsfase een gehoor dient plaats te vinden, maar dat dit in de gegrondheidsfase niet noodzakelijk een verplichting is.”* Wat blijft er dan nog over van een garantie op verdediging voor de asielzoeker? In de praktijk wordt de kandidaat-vluchteling gehoord, maar het CGVS zou niet wettelijk in de fout zijn als ze zich hier niet aan houdt.
- De actualiteit staat er vol van: het aantal asielaanvragen is gedaald ten opzichte van vorige jaren. Is dit een parameter om te zeggen dat het asielbeleid vooruitgang maakt? Ik denk het niet, aangezien gesprekken met straathoekwerkers verduidelijken dat het aantal mensen dat overleeft in de illegaliteit steeds groter wordt.

“ De wachtzaal is half gevuld, hier en daar slapen mensen op banken of kijken in het eindeloze tot ze hun naam horen. (...) Zelf was ik heel benieuwd om een verhoor bij de DVZ van een jongere bij te wonen. (...) Geen asielverhaal is de conclusie.”

Om een meer gevisualiseerd beeld te krijgen hoe de asielprocedure er in de praktijk aan toe gaat, verwijs ik jullie graag door naar mijn reportage in het journalistieke deel: *“De weg langs de procedure voor de alleenstaande minderjarige asielzoeker.”*

4.2.7 Een nieuwe asielprocedure:⁴⁶

De regering heeft haar goedkeuring (12/2005) over de hervorming van de asielprocedure al gegeven. Maar zowel het parlement als de Raad Van State moeten nog hun toestemming geven over het voorstel. De nieuwe asielprocedure zal de duur van de procedure verkorten, dat is sowieso een goede zaak, want in de huidige asielprocedure moeten asielzoekers vaak jarenlang wachten op een antwoord. Dit is niet alleen psychologisch heel zwaar, maar ondertussen zijn asielzoekers al geïntegreerd in de maatschappij en is de klap des te harder

⁴³ Anoniem, gesproken op 08/03/2006

⁴⁴ P. NYS directeur van het opvangcentrum voor NBMV Het Huis in Aalst. In: Weliswaar, 2004.

⁴⁵ C. INGELBRECHT, jaarverslag CGVS 2004, CGVS, Brussel.

⁴⁶ AMNESTY INTERNATIONAL, Frontale aanval op de nieuwe asielprocedure, on-line op: www.aivl.be

wanneer het resultaat van de procedure negatief is. Sneller is dus okee, maar of de asielprocedure kwalitatief zal verbeteren, daarover rijzen nog veel vragen ten berge.

Vernieuwing⁴⁷:

- De nieuwe asielprocedure schaft de eerste fase van de asielprocedure, namelijk de ontvankelijkheidsfase bij de DVZ, af. Enkel het Dublinonderzoek (onderzoek welke staat verantwoordelijk is voor de behandeling van de asielaanvraag) wordt behouden bij de DVZ. Het gegrondheidsonderzoek bij het CGVS wordt behouden en gezien als het enige verhoor.
- Het Commissariaat-Generaal voor Vluchtelingen en Staatslozen (CGVS) krijgt een centralere rol als enige administratie en beslist meteen of de asielzoeker al dan niet een statuut van erkend vluchteling krijgt.
- Er wordt een nieuwe rechtbank in het leven geroepen, namelijk ‘De Raad voor Vreemdelingenbetwistingen’. Zij wordt als enige bevoegd voor beroepen tegen beslissingen van het CGVS.
- De Raad van State behoudt haar louter administratieve controle over de wettigheid van de procedure.

4.2.7.1 “De nieuwe asielprocedure onder vuur”: eigen visie en knelpunten:

Wachtzal Dienst Vreemdelingenzaken. Foto: vrt.

De nieuwe asielprocedure lijkt me een wrange nasmaak te hebben van een afschrikbeleid naar de asielzoekers toe. België staat bekend om haar soepel asielbeleid in vergelijking met andere Europese landen, de nieuwe asielprocedure wil daar verandering in brengen heb ik de indruk. In de nieuwe asielprocedure krijgt de asielzoeker maar één keer de kans om zijn of haar verhaal te doen, namelijk bij het Commissariaat-Generaal voor Vluchtelingen en Staatslozen (CGVS). Het CGVS kampt vandaag

nog met een achterstand van ⁴⁸11.000 dossiers. Als de nieuwe asielprocedure zal moeten getuigen van snelheid, zal er dan wel tijd en ruimte zijn, rekening houdend met deze achterstand, voor een grondig onderzoek?

De nieuwe asielprocedure lijkt me weinig kansen te geven aan asielzoekers om voluit hun verhaal te doen. De nieuwe rechtbank ‘De raad van vreemdelingenbetwistingen’ biedt geen garantie op een tweede kans voor de asielzoeker. De minister kent de Raad namelijk geen onderzoeksbevoegdheden toe en de communicatie tussen rechtbank en asielzoeker zal louter schriftelijk verlopen. Directeur-Generaal F. Rosemont van de DVZ relateert dit en verklaart dat *de Raad weldegelijk een inhoudelijk onderzoek **kan** voeren, maar dat ze daar niet tot verplicht is⁴⁹*. Het hangt met andere woorden dus af van de appreciatiebevoegdheid van de Raad of er wel degelijk een onderzoek zal volgen. Dit vormt geen eerlijke garantie voor de asielzoeker. Het gevaar is volgens mij dat er te veel zaken open blijven voor interpretatie in het voordeel van de asielinstanties en in het nadeel van de asielzoeker. Zo

⁴⁷ Ibidem

⁴⁸ Ibidem

⁴⁹ F.ROOSEMONT, Directeur-Generaal bij de DVZ, telefonisch gecontacteerd.

wordt de ontvankelijkheidsfase wel afgeschaft, maar behoudt men de formele onontvankelijkheidscriteria om een asielaanvraag te weigeren. Voorbeelden van formele criteria zijn (zie: 4.3.2.1): een asielzoeker moet binnen de acht dagen zijn aanvraag doen, indien men langer dan drie maanden in een ander Europees land verblijft, wordt men teruggestuurd naar dat land en mag de asielzoeker zijn asielprocedure hier niet afmaken. Directeur-Generaal F. Roosemont (DVZ) acht het onmogelijk dat op basis van formele criteria de asielzoeker een negatieve beslissing zou krijgen. Kris Pollet van Vluchtelingenwerk⁵⁰ Vlaanderen reageert hierop: “Men zegt wel dat het CGVS deze criteria niet op een strikte manier zal toepassen en dat in de praktijk het CGVS wel degelijk steeds een onderzoek ten gronde zal voeren. Als dit zo is valt niet in te zien waarom dergelijke criteria dan nog nodig zijn, want dit komt er op neer dat men criteria behoudt waarvan het niet de bedoeling is ze toe te passen.” Ook hier zegt men dat asielzoekers in de praktijk niet zullen beoordeeld worden op enkel formele criteria, maar is er weer geen sprake van een garantie.

Verdere knelpunten zijn dat de mogelijkheid tot detentie van asielzoekers zal worden uitgebreid⁵¹, ook dit wordt tegengesproken door meneer Roosemont: “In de Dublin-fase (*onderzoek welk land verantwoordelijk is voor de asielaanvraag*) zullen er inderdaad meer mogelijkheden ingebouwd worden dat de asielzoeker opgesloten wordt, maar opsluitingen tijdens de asielprocedure zullen daarentegen worden beperkt in vergelijking met de huidige procedure.” De dienst Binnenlandse Zaken was niet bereid om te reageren. Vrijdag 21 april 2006 stelt minister van Binnenlandse Zaken Patrick Dewael de nieuwe asielprocedure voor.

4.3 De procedure niet-begeleide minderjarige vreemdelingen (NBMV)

Deze procedure is bedoeld voor niet-begeleide minderjarige vreemdelingen wiens reden tot vluchten niet onder de Conventie van Genève valt, met andere woorden voor de jongeren die volgens de Dienst Vreemdelingenzaken geen geldig asielverhaal hebben. De reden waarom ze gevlucht zijn verschilt van jongere tot jongere: familieproblemen, erop uitgestuurd door de ouders om in een ander land een toekomst op te bouwen, veel Noord-Afrikanen zwerven in Europa rond op zoek naar werk, slachtoffer van mensenhandel, politiek vluchteling maar afgewezen door de Dienst Vreemdelingenzaken wegens te weinig bewijskracht,... Deze procedure ‘NBMV’ is tot stand gekomen omdat jongeren die alleen naar België gekomen zijn, niet verwijderd mogen worden van het grondgebied omwille van hun minderjarigheid. Slechts een minderheid kon erkend worden als vluchteling via de asielprocedure, met als gevolg dat veel jongeren een illegaal bestaan kenden in België. In een dienstnota van 1 maart 2002 werd daarom een verblijfsregeling uitgewerkt voor deze niet-verwijderbare jongeren. Deze regeling is recentelijk aangepast in een omzendbrief van 15 september 2005, die ik ook verder zal uiteenzetten. Ik heb de indruk dat de verblijfsregeling van 1 maart 2002 door de DVZ te eenvoudig werd bevonden voor de jongere om aan geldige verblijfsdocumenten te geraken. De recente verblijfsregeling is dan ook duidelijk strenger dan de vorige en geeft tekens in de richting van een inperkingsbeleid. Vanaf 15 september 2005 kan een alleenstaande minderjarige vreemdeling de procedure NBMV pas tot een goed einde brengen als de jongere aan zijn paspoort van zijn land van herkomst kan geraken. Bijna zonder uitzondering komen de jongeren echter in België toe zonder paspoort. Om aan een paspoort te geraken, moet dus beroep gedaan worden op de ambassades van hun land hier in België. Het probleem is dat niet alle ambassades even goed willen of kunnen meewerken of in ruil een financiële wederdienst eisen. Dit zorgt niet alleen voor oneerlijke situaties, maar ook voor een onzekere toekomst wat het verblijf betreft van deze minderjarigen. Je kan verdere informatie over de verstrenging

⁵⁰ K. POLLET, medewerker Vluchtelingenwerk Vlaanderen. 02/274.00.20

⁵¹ AMNESTY INTERNATIONAL, Frontale aanval op de nieuwe asielprocedure, on-line op: www.aivl.be

van de procedure lezen onder het deeltje ‘knelpunten en eigen visie’. Deze procedure voor NBMV is één van de meest gebruikte, maar ook één van de meest dubieuze procedures.

4.3.1 Werking procedure niet-begeleide minderjarige vreemdelingen^{52,53}

A/ Voor wie?

Deze procedure kan gestart worden voor niet-begeleide minderjarige vreemdelingen (NBMV) die geen asielprocedure starten, en voor NBMV die een negatief antwoord hebben gekregen op hun asielprocedure. Deze laatste groep heeft een *bijlage 38 gekregen, dit is een bevel tot terugbrenging dat aan de voogd betekend wordt. Om de procedure NBMV te starten moet de voogd schriftelijk een aanvraag indienen bij het bureau Minderjarigen van de Directie Toegang en Verblijf bij de DVZ.

B/ Het zoeken naar een duurzame oplossing voor de jongere:

Het bureau Minderjarigen van de Directie Toegang en Verblijf heeft de verantwoordelijkheid voor elke niet-begeleide minderjarige vreemdeling die zich op het grondgebied bevindt, een duurzame oplossing te vinden.

Wat is een duurzame oplossing?

- Gezinshereniging met de familieleden van de jongeren.
- De terugkeer naar zijn land van herkomst, of het land waar de jongere een legaal verblijfsstatuut heeft. Dit kan enkel op voorwaarde dat er in dat land aangepaste opvang aanwezig is voor de jongere.
- Een onbeperkt verblijf in België.

De duurzame oplossing moet overeenstemmen met het hoger belang van het kind en moet de fundamentele rechten van het kind respecteren. Dit wil zeggen dat als een kind wordt mishandeld door haar ouders, dat het terugsturen naar de ouders geen oplossing is die aan het hoger belang van het kind voldoet. Stel, de ouders van het kind worden teruggevonden, of de duurzame oplossing voor het kind is de terugkeer naar het herkomstland, dan zal het Bureau een *bijlage 38 (bevel tot terugbrenging) afleveren aan de voogd.

C/ De aankomstverklaring

Terwijl het bureau Minderjarigen en de voogd zoeken naar een duurzame oplossing voor de minderjarige **kan** het Bureau een eerste aankomstverklaring afleveren die drie maanden geldig is. Of **kan** het Bureau de *bijlage 38 (het bevel tot terugbrenging), indien de jongere een negatieve asielprocedure heeft doorlopen, verlengen. Een aankomstverklaring is niets meer dan een tijdelijk verblijfsstatuut dat voorziet in tijd om naar een duurzame oplossing voor de jongere te zoeken.

Als er geen duurzame oplossing wordt gevonden, zal de aankomstverklaring voor een tweede keer met drie maanden, en in geval van een *bijlage 38 maandelijks, worden verlengd. De verlenging van deze procedure gebeurt niet systematisch, maar gebeurt geval per geval, na een analyse van het geheel van de elementen die in het dossier staan van de NBMV. Het is aan de voogd om zo veel mogelijk bewijzen in het dossier te verwerken die erop wijzen dat de voogd actief mee zoekt naar een duurzame oplossing, zoals het opsporen van de ouders van de jongere.

⁵² Theorie gebaseerd op: P. DEWAELE, Omzendbrief betreffende het verblijf van niet-begeleide minderjarige vreemdelingen, Brussel, 15/09/2005

⁵³ Praktijkvoorbeelden: I. BEECKMAN, medewerker Dienst Minderjarigen van de directie toegang en verblijf, geïnterviewd te Brussel Dienst Vreemdelingenzaken, 20/01/2006.; D. LOWYCK, professioneel voogd, geïnterviewd te Brussel, 10/02/2006 en 17/02/2006.; En L. VANOVERBERGHE, attaché Cel Minderjarigen, DVZ, geïnterviewd te Brussel, 08/02/2006.

Een aankomstverklaring duurt minimum 6 maanden. Die zes maanden moeten echter vallen binnen de minderjarigheid van de jongere. Als de NBMV tijdens de aankomstverklaring achttien jaar wordt en dus nog geen zes maanden in de aankomstverklaring gezeten heeft, dan zal deze jongere geen kans maken op een tijdelijke verblijfstitel, laat staan een definitieve verblijfstitel. Een jongere van 17 jaar en 'zes maand' oud zou theoretisch gesproken dus nog net kans kunnen maken op een tijdelijk Bewijs van Inschrijving in het Vreemdelingenregister (zie stap D). Een jongere van 17 en een half jaar zal in principe geen aankomstverklaring meer krijgen omdat er geen tijd meer is om een aankomstverklaring van zes maand te doorlopen. Deze jongeren krijgen een *bijlage 38, een bevel tot terugbrenging dat na 18 leidt tot een illegaal bestaan. De periode van zes maand moet vaak noodgedwongen worden verlengd omdat het voor de voogd en de jongere niet mogelijk is om een nationaal paspoort van de jongere te bekomen (*zie knelpunten en eigen visie*). Het is dus aangeraden voor de voogden en de jongeren om zo vroeg mogelijk met deze procedure te starten, al werd mij aangeraden dit niet aan de grote klok te hangen wegens de vrees voor een te grote opkomst⁵⁴.

D/ Een tijdelijk Bewijs van Inschrijving in het Vreemdelingenregister (BIVR):

Eerst en vooral: zonder paspoort, geen inschrijving in het BIVR!

Na een periode van minimum zes maanden **kan** het Bureau Minderjarigen **in principe** een tijdelijke verblijfstitel aan de NBMV afleveren. Deze tijdelijke verblijfstitel is een Bewijs van Inschrijving in het Vreemdelingenregister (BIVR) met daarop de vermelding 'tijdelijk verblijf'. Hiervoor mag de NBMV dus nog geen 18 jaar zijn, of het zou moeten gebeuren op de dag van zijn achttiende verjaardag. Eens de jongere deze tijdelijke verblijfsvergunning heeft bekomen, kan hij of zij met een 'gerust' hart 18 jaar worden. **Let op:** Deze tijdelijke inschrijving in het BIVR kan dus énkél als de jongere een paspoort van zijn land van herkomst kan voorleggen én indien er geen andere duurzame oplossing is gevonden buiten een verblijf in België. Indien **niet** aan deze twee voorwaarden kan worden voldaan, dan wordt de aankomstverklaring of het bevel tot terugbrenging (*bijlage 38) verlengd tot de achttiende verjaardag van de jongere. De dag na zijn verjaardag zal hij echter illegaal op het grondgebied worden verklaard. Het bekomen van een nationaal paspoort van de NBMV is echter vaak een groot probleem. Omdat de invoering van de verplichting van een nationaal paspoort dateert van de omzendbrief van 15 september 2005 kan nog niet gezegd worden of er omwille van die verstrenging veel jongeren uit de boot vallen⁵⁵.

Het tijdelijke Bewijs van Inschrijving in het Bevolkingsregister is 1 jaar geldig. Na afloop van deze geldigheidsduur, **kan** het Bureau Minderjarigen beslissen deze te verlengen op basis van **de volgende integratievoorwaarden:** (voor minderjarigen vormt het vervullen van deze voorwaarden meestal geen probleem)

- de kennis van één van de drie landstalen,
- het bewijs van regelmatig schoolbezoek,
- de gezinssituatie van de NBMV,
- elk ander specifiek element dat met de situatie van de NBMV verbonden is.

Het tijdelijke Bewijs van Inschrijving wordt drie keer verlengd, en neemt dus drie jaar tijd in beslag. Als de jongere zich aan de voorwaarden houdt, èn zijn nationaal paspoort heeft kunnen bemachtigen, dan kan dit leiden tot een definitief verblijfsstatuut.

SPECIAAL: Jongeren die 18 jaar worden tijdens de drie jaar verlenging van de tijdelijke verblijfsduur:

⁵⁴ BEECKMAN I., medewerker cel minderjarigen, DVZ, gesproken te Brussel, 08/02/2006.

⁵⁵ D.LOWYCK, professioneel voogd, geïnterviewd te Brussel, 10/02/2006 en 17/02/2006.

*Ter herhaling: jongeren die 18 zouden worden in de periode dat ze in een aankomstverklaring van minimum zes maand zouden moeten zitten, kunnen via deze weg nooit kans maken op een tijdelijke inschrijving in het Vreemdelingenregister. Zij krijgen dan ook geen aankomstverklaring, maar een bevel tot terugbrenging dat op de dag van hun achttiende verjaardag **kan** uitmonden in een bevel tot verlaten van het grondgebied. Eens je een tijdelijk BIVR heb vòòr je 18, mag je met een 'gerust hart' meerderjarig worden.*

De dossiers van jongeren die 18 jaar worden tijdens hun verlenging van de tijdelijke verblijfsduur, worden overgemaakt aan de Dienst Lang Verblijf die eveneens ressorteert onder de Directie Toegang en Verblijf. De criteria waar deze meerderjarigen aan moeten voldoen om een jaarlijkse verlenging van hun tijdelijk BIVR te verkrijgen, zijn ofwel het hebben van een job, ofwel ingeschreven zijn in een erkende school. Als aan geen van deze voorwaarden is voldaan, heeft betrokkene geen recht op een onbeperkt verblijf.⁵⁶ Een medewerker van de dienst Lang Verblijf bij de DVZ verzekert me het volgende: "Indien aan de voorwaarden wordt voldaan, zullen de meeste wel na 3 jaar een definitief verblijf krijgen. Slechts in een kleine minderheid van de gevallen zal dit niet het geval zijn."

***Bijlage 38:** Een bijlage 38 is een bevel tot terugbrenging en wordt aan de voogden van de jongeren gegeven wanneer de jongere een negatief advies heeft gekregen tijdens een procedure (asiel of slachtoffer mensenhandel) of wanneer de DVZ heeft geoordeeld dat de duurzame oplossing voor de jongere niet in België ligt maar in het land van herkomst. Het komt in de praktijk quasi nooit voor dat een voogd zijn jongere terugbrengt naar zijn land van herkomst. Daarom wordt deze bijlage 38 even goed verlengd als een aankomstverklaring en kan deze ook leiden tot een inschrijving in het BIVR. Een bijlage 38 is echter een precair statuut omdat de DVZ kan oordelen dat het niet wordt verlengd maar dat het uitmondt in een bevel tot verlaten van het grondgebied(BVG) eens de jongere 18 jaar wordt⁵⁷.

D/ Van een tijdelijk verblijf naar een verblijf van onbepaalde duur op het grondgebied:

Als de minderjarige drie jaar in België is verbleven onder een tijdelijk Bewijs van Inschrijving in het Vreemdelingenregister, **kan** de NBMV een verblijf krijgen van onbepaalde duur. Dan moet deze persoon dus aan een paspoort zijn geraakt en aan alle voorwaarden hebben voldaan die leiden tot een verlenging van tijdelijke verblijfsstatuten.

E/ Schematische verduidelijking:

Inschrijving	→	3 maand aankomstverklaring, of verlenging bijlage 38.
Indien geen duurzame oplossing gevonden	→	Verlenging met 3 maand.
Indien wel	→	Bijlage 38
Indien paspoort vòòr 18 jaar	→	Tijdelijk BIVR voor 1 jaar
Indien jaar na jaar voldaan aan de integratievoorwaarden	→	Definitief BIVR na 3 jaar.

4.3.2 Knelpunten en eigen visie⁵⁸:

4.3.2.1 De verplichting tot het bekomen van een paspoort voor de NBMV:

⁵⁶E-mail naar: B. DECOSTER, Dienst Vreemdelingenzaken, Attaché Bureau Lang Verblijf, Opvolging, bjorn.decoester@dofi.fgov.be, 02/274-60-35.

⁵⁷ D.LOWYCK, professioneel voogd, geïnterviewd te Brussel, 10/02/2006 en 17/02/2006.

⁵⁸ Gebaseerd op interviews met D.LOWYCK, professioneel voogd, geïnterviewd te Brussel, 10 en 17/02/2006.; En attaché Cel Minderjarigen bij de DVZ: L.VAN OVERBERGHE, geïnterviewd te Brussel, 08/02/2006.

1/ De oorspronkelijke procedure voor NBMV die dateerde van maart 2002 voorzag dat de jongere na een aankomstverklaring van zes maand en indien er geen andere duurzame oplossing werd gevonden, sowieso werd ingeschreven in het BIVR (Bewijs van Inschrijving in het Bevolkingsregister). 15 september 2005 werd hier een einde aan gemaakt door de verplichting van het nationaal paspoort van de jongere in te voeren in de procedure NBMV. Vanaf dan geldt: geen paspoort, geen inschrijving in het BIVR. De niet-begeleide minderjarige vreemdelingen komen hier echter bijna zonder uitzondering toe in België zonder iets van documenten, laat staan een paspoort. Om een paspoort te bekomen van hun land van herkomst, moeten ze naar hun ambassades gaan die hier in België gevestigd zijn. Wat op zich niet echt logisch is: je vlucht weg van je land, en je verblijf in België hangt af van de ambassade van het land dat je ontvlucht bent.

2/ De ambassades zijn echter niet op de hoogte gesteld door de DVZ of door Binnenlandse Zaken van deze regeling omtrent NBMV. De ambassades hebben de nieuwe omzendbrief van 15/092005 niet ontvangen en waren zeker niet op de hoogte van hun rol hierin. De onwetendheid van de ambassades (wat overigens niet hun fout was) had als gevolg dat voogden samen met hun jongere tussen de toeristen aan de ambassade moesten aanschuiven om de hele problematiek en regeling rond NBMV uit te leggen en te verduidelijken waarom het hebben van een paspoort zo belangrijk is voor de jongere. De meeste ambassades stonden hier echter niet voor te springen.

3/ Niet alle ambassades werken even vriendelijk mee met de aanvraag van de paspoorten voor de NBMV. Sommige ambassades willen slechts een paspoort afleveren in ruil voor geld, de zogenaamde 'procedurekosten' zoals ze het zelf liever noemen. *Een minderjarige vluchteling uit Pakistan getuigt*⁵⁹: "De man die bij de ambassade werkte vroeg me in het Pakistaans om mijn voogd te vragen naar buiten gaan. Toen mijn voogd buiten was, zei de man me dat, als ik betaalde, hij bereid was om me te helpen. Ik werd zo kwaad, ik heb hem ook gezegd dat ik niet van plan was om te betalen, en dat ik op mijn rechten sta. Een paspoort heb ik tot nu toe dus nog niet gekregen." De kosten kunnen hoog oplopen en ze verschillen van land tot land. De vraag is dan: wie gaat dat betalen? De jongere heeft geen geld en het is in principe niet de bedoeling dat de voogd of de dienst voogdij opdraait voor de kosten. In sommige gevallen wil het opvangcentrum van de NBMV opdraaien voor de kosten, maar niet alle opvangcentra kunnen zich dit veroorloven⁶⁰.

Sommige ambassades willen/kunnen geen paspoort uitleveren aan de jongere. De reden waarom de jongere de procedure niet kan vervolmaken hangt dus in grote mate af van de 'goodwill' van de ambassade, je moet als jongere dus maar de pech hebben om in een land geboren te zijn waarvan de ambassade niet wil meewerken. Dit vormt een onterechte discriminatie tussen de jongeren onderling. Het geeft oneerlijke kansen omwille van redenen die volledig buiten de wilskracht van de jongere liggen.

4/ In de omzendbrief van 15/09/2005 staat het volgende: "Er zal slechts aan de vereiste om een nationaal paspoort voor te leggen, worden afgezien, in uitzonderlijke gevallen waarin duidelijk kan worden aangetoond waarom het paspoort van de NBMV niet kan worden voorgelegd." Wanneer iets juist een 'uitzonderlijk geval' is, houdt veel ruimte open. Ook hier worden we geconfronteerd met de grote appreciatiebevoegdheid van de DVZ. Uit alle gesprekken met medewerkers van de DVZ geldt tot nu toe als enige de regel: geen paspoort,

⁵⁹ Niet-begeleide buitenlandse minderjarige, opvangcentrum De Lier te Ieper. Gesproken te Ieper.

⁶⁰ D.LOWYCK, professioneel voogd, geïnterviewd te Brussel, 10/02/2006 en 17/02/2006.

geen inschrijving in het BIVR. ⁶¹Voorbeeld uit de praktijk: een jongen uit een Afrikaans land (wenst anonimiteit over het land) is niet geregistreerd in zijn land van herkomst, iets wat wel vaker voorkomt bij kinderen uit Afrikaanse landen. Deze jongen kan omwille van die reden geen paspoort bemachtigen bij zijn ambassade in België. De DVZ onderzoekt of ze voor deze zaak een uitzondering kunnen maken, maar het resultaat ziet er niet hoopgevend uit.

5/ Veel landen in Afrika werken niet met een goed registratiesysteem. In deze landen komt het daarom wel vaker voor dat kinderen niet officieel geregistreerd staan in hun land. Voor hen is het onmogelijk om in België bij hun ambassade aan een paspoort te geraken. Vluchtelingen die door oorlog uit hun dorp verdreven zijn en niet meer beschikken over identiteitsdocumenten, weten vaak hun leeftijd niet meer, de naam en straat van hun dorp omdat ze daar ook niemand meer kennen in hun vroeger dorp. Die informatie is echter noodzakelijk voor de ambassades om een paspoort te kunnen uitreiken.

6/ Wat het zoeken naar het nationaal paspoort van de jongere vergemakkelijkt, is als men de ouders van de jongere kan opsporen. Via de ouders is het eenvoudiger om aan te tonen dat de jongere daadwerkelijk; geregistreerd is in zijn land. Jongeren hebben echter vaak de opdracht van thuis uit meegekregen om het bestaan van hun ouders te verzwijgen. De gedachte leeft sterk bij alleenstaande minderjarige vluchtelingen, dat als ze vertellen aan de DVZ dat ze nog steeds (contact met hun) ouders hebben, ze teruggestuurd zullen worden, terwijl het vinden van de ouders een grote hulp kan zijn bij het traceren van geregistreerde identiteitsgegevens van de jongere. Nu is het wel zo dat de DVZ vaak een bijlage 38 uitschrijft indien ze weten dat de jongere nog ouders heeft in het land van herkomst⁶².

7/ De omzendbrief dateert van september 2005, een aankomstverklaring op zich duurt al zes maand, die veeleer wordt verlengd omdat het niet eenvoudig is om aan een paspoort te geraken. Hiermee wil ik zeggen dat het nog niet mogelijk is om nu al een goed beeld te hebben van het gevolg van de nieuwe omzendbrief, daarvoor is het nog te vroeg. Het ziet er echter niet goed uit: in Het Huis in Aalst (het opvangcentrum voor niet-asielaanvragers) heeft nog **niemand** een paspoort kunnen bemachtigen, ook al wordt er uiteraard hard geijverd om er één te bemachtigen. De verblijfskansen voor deze jongeren zijn volgens de directeur van het opvangcentrum bijna nihil⁶³. In Minor Ndako (opvangcentrum voor NBMV niet-asielaanvragers) heeft tot nu toe eveneens de minderheid een paspoort kunnen bemachtigen⁶⁴.

4.3.2.2 De grote appreciatiebevoegdheid van de DVZ:

⁶⁵Deze procedure NBMV is geregeld in een omzendbrief, en niet in een wet. Een wet is afdwingbaar, een omzendbrief geldt enkel voor de betrokken ambtenaar en kan meer als een richtlijn gezien worden met vrije interpretatie, maar is dus niet rechtstreeks bij wet afdwingbaar. Zo staat (zie vette onderlijnen) er steeds in de omzendbrief geschreven dat er een BIVR of een aankomstverklaring **kan** afgeleverd worden, maar dat het dus **niet moet**. Dit laat een enorme appreciatiebevoegdheid open voor de DVZ. Verder in de omzendbrief staat dat er in uitzonderlijke gevallen een BIVR kan afgeleverd worden zonder paspoort, maar wat juist die uitzonderlijke gevallen zijn, houdt veel ruimte voor interpretatie open ⁶⁶en de DVZ heeft eveneens meegedeeld dat die uitzonderingen heel beperkt zijn..

⁶¹ Ibidem, en jongere, gesproken te Gent op 06/04/2006.

⁶² D.LOWYCK, professioneel voogd, geïnterviewd te Brussel op 10/02/2006 en 17/02/2006.

⁶³ VANDERAUWERAERT J., directeur Het Huis, telefonisch contact, 05/04/2006.

⁶⁴ MEDEWERKER MINOR NDAKO, telefonisch contact, 04/04/2006.

⁶⁵ E-mail van L.VAN OVERBERGHE, attaché DVZ, Cel Minderjarigen, 15/02/2006.

⁶⁶ M. CLOET, directrice Minor Ndako, gesproken te Brussel op 10/04/2006.

Er zijn gedeelde meningen over de grote appreciatiebevoegdheid van de DVZ. Het voordeel is dat op die manier de NBMV zich vaak veel meer inzetten om aan de integratievoorwaarden te voldoen. Het nadeel is dat de DVZ een stok achter de deur houdt. Ze **kan** op die manier een oordeel vellen in het nadeel van de jongere.⁶⁷ Wanneer een voogd niet akkoord gaat met een bevel tot terugbrenging, kan deze binnen de dertig dagen in beroep gaan bij de Raad van State, die de beslissing van de DVZ kan schorsen omdat het besluit onvoldoende gemotiveerd is. De DVZ moet dan een nieuwe beslissing nemen, maar de wet legt haar niet op welke beslissing te nemen! (Raad Van State oordeelt immers niet inhoudelijk.) De DVZ kan op die manier evengoed een nieuw bevel tot terugbrenging uitschrijven dat wel goed gemotiveerd is.

Het voldoen aan de integratievoorwaarden eens je ouder dan 18 jaar bent:

Als de NBMV reeds ouder geworden is dan 18 jaar en een inschrijving in het BIVR heeft bemachtigd, moet deze nog steeds voldoen aan de integratievoorwaarden om een verlenging van zijn tijdelijk verblijfsstatuut te bekomen. Deze voorwaarden zijn: het hebben van een job of het ingeschreven zijn in een erkende school. De praktijk wijst uit dat dit voor meerderjarigen niet altijd even gemakkelijk is. Het is sowieso al moeilijk om een job te vinden, laat staan voor een vluchteling met een tijdelijk verblijfsstatuut die hoogstwaarschijnlijk zijn middelbaar onderwijs niet heeft kunnen vervolmaken.

4.3.2.3 Conclusie:

De nieuwe regeling voor NBMV van 15 september 2005 geeft me de indruk van een inperkingsbeleid. Je zou de bedenking kunnen maken dat de appreciatiebevoegdheid van de medewerkers van de DVZ bewust zo groot wordt gehouden opdat er van hogerhand (*Binnenlandse Zaken*) voldoende kan bijgestuurd worden indien noodzakelijk (*bv. bij te veel positieve antwoorden op een definitief verblijf*).

De verplichting om aan een paspoort te geraken discrimineert jongeren bij wie het onmogelijk is om een paspoort te bemachtigen. Redenen liggen buiten hun capaciteiten: sommige ambassades vragen veel geld, maar dat geld is er niet, sommige landen werken niet met paspoorten, sommige kinderen zijn niet geregistreerd in hun land,... Jongeren die geen tijdelijk BIVR hebben kunnen bemachtigen omwille van een gebrek aan paspoort, belanden theoretisch gezien na hun 18 jaar in de illegaliteit. Nu, omwille van de jonge leeftijd van deze nieuwe omzendbrief, is er nog geen evaluatie kunnen plaatsvinden van het aantal dat door deze nieuwe omzendbrief uit de boot valt.

Volgende bedenking lijkt me rechtvaardiger: wanneer de voogd van een NBMV een grondig bewijs kan voorleggen aan de DVZ dat alle inspanningen zijn geleverd om aan een paspoort te geraken (zoals een schriftelijke verklaring van de ambassade dat ze niet wenst mee te werken, schriftelijk bewijzen dat de voogd meerdere pogingen heeft ondernomen), zou ook dit moeten volstaan voor een inschrijving in het BIVR. Dit zou bewijzen dat er weldegelijk inspanningen gedaan zijn, en vooral: dat de verantwoordelijkheid voor het niet verkrijgen van het paspoort niet bij de jongere en de voogd ligt!

4.4 De procedure slachtoffers mensenhandel:

Kinderhandel is een veel voorkomend internationaal fenomeen. UNICEF schat dat er wereldwijd 1,2 miljoen kinderen het slachtoffer zijn van kinderhandel. In Europa wordt het aantal slachtoffers geschat op 500 000 per jaar⁶⁸. Binnen de EU komen de meeste slachtoffers van mensenhandel terecht in de prostitutie: zowel minder- als meerderjarigen, zowel mannelijk als vrouwelijk. Niet-begeleide minderjarige vluchtelingen (NBMV) zijn omwille

⁶⁷ Ibidem

⁶⁸ Centrum voor gelijkheid van kansen en racismebestrijding, Rapport mensenhandel: het Belgische mensenhandelbeleid: gewikt en gewogen, Brussel, 2005.

van hun kwetsbare positie een geliefde prooi voor mensenhandelaars. De mensenhandel kan al opgestart zijn van in het land van herkomst, maar kan even goed haar oorsprong kennen in België. Slechts een klein aantal van de vermoedelijke slachtoffers mensenhandel onder de NBMV volgt effectief de procedure voor slachtoffers van mensenhandel. De procedure is namelijk confronterend en emotioneel zwaar voor minderjarigen, zo moeten slachtoffers van mensenhandel getuigen tegen hun ouders. Uit angst kiezen minderjarige slachtoffers van mensenhandel eerder voor de procedure NBMV.

4.4.1 Definitie mensenhandel⁶⁹:

De definitie volgens de Verenigde Naties inzake mensenhandel luidt als volgt:

“Mensenhandel is de werving, het vervoer, de overbrenging, de huisvesting en de daaropvolgende opname van een persoon, door de dreiging met of het gebruik van geweld of van andere vormen van dwang, door ontvoering, fraude, misleiding, misbruik van machtspositie of een situatie van kwetsbaarheid, of wanneer betalingen worden gedaan of beloningen worden gegeven of ontvangen om de instemming te verkrijgen van een persoon die controle uitoefent over een andere persoon met het oog op uitbuiting. De uitbuiting bestaat ten minste uit de uitbuiting van de prostitutie van anderen of uit andere vormen van seksuele uitbuiting, gedwongen arbeid of diensten, slavernij of soortgelijke methoden, dienstbaarheid of orgaanextirpatie.”

Volgens de definitie van de VN omvat mensenhandel dus 3 essentiële kenmerken:

- Het gaat om *een daad*: werving, vervoer, de overbrenging, huisvesting of opname van personen.
- *Het gebruik van bepaalde middelen*: bedreiging met of gebruik van geweld, dwang, bedrog, enz. Misbruik van de toestand van kwetsbaarheid leidt tot situaties waarin de betrokken personen geen andere echte, noch aanvaardbare keuze, heeft dan zich te onderwerpen.
- *Met als doel uitbuiting* (seksuele of via arbeid): de uitbuiting van iemands prostitutieactiviteiten, andere vormen van seksuele uitbuiting, dwangarbeid en dienstverlening onder dwang, slavernij of daaraan verwante praktijken, dienstbaarheid of het wegnemen van organen.

4.4.2 Verschil met mensensmokkel:⁷⁰

Bij mensenhandel is er steeds sprake van dwang, geweld, bedreiging, fraude of machtsmisbruik. Mensensmokkel wordt omschreven als: het uit winstbejag helpen van mensen om op niet-legale wijze een grondgebied te betreden. Het ‘voorwerp’ van mensensmokkel is niet per definitie een slachtoffer, wat bij mensenhandel daarentegen altijd het geval is. Nog een groot verschil is dat bij mensensmokkel de betrokkene instemt, wat bij mensenhandel ook zeker niet het geval is. De band tussen mensensmokkelaar en betrokkene stopt meestal eens de gesmokkelde in het land van bestemming is aangekomen. Bij mensenhandel is er in het land van bestemming sprake van een netwerk in mensenhandel waarin de betrokkene gedwongen moet meedraaien.

4.4.3 Het profiel van de slachtoffers van mensenhandel:

Het merendeel van de slachtoffers mensenhandel komt uit Nigeria, daarna volgt China dat vooral een grote uitbuiting kent in het horecamilie. Op een respectievelijke derde, vierde en vijfde plaats staan Oostbloklanden als Roemenië, Bulgarije en Albanië. Oostbloklanden

⁶⁹ Centrum voor gelijkheid van kansen en racismebestrijding, Rapport mensenhandel: het Belgische mensenhandelbeleid: gewikt en gewogen, Brussel, 2005. On line op: www.diversiteit.be/nl/rapporten/mensenhandel/2005.

⁷⁰ Ibidem.

kennen voornamelijk een grote handel in de gedwongen prostitutie. UNICEF Groot-Brittannië⁷¹ schat dat ongeveer 10 à 30 procent van de slachtoffers mensenhandel dat naar Europa wordt verhandeld, minderjarigen zijn en dat het merendeel belandt in de seksindustrie of wordt gebruikt als huisslaafje.

4.4.4 De werking van de procedure slachtoffer mensenhandel⁷²:

Om te kunnen genieten van het statuut ‘slachtoffer van mensenhandel’ moeten de slachtoffers voldoen aan **drie basisvereisten**:

- 1/ Het milieu verlaten waarin men werd geëxploiteerd.
- 2/ De verplichte begeleiding door een erkend en gespecialiseerd onthaalcentrum voor de opvang en begeleiding van slachtoffers mensenhandel doorheen **alle** fases van de procedure. In België zijn er drie gespecialiseerde centra die instaan voor de juridische begeleiding van slachtoffers mensenhandel, namelijk: Pagasa in Brussel, Payoke in Antwerpen en Sürya in Wallonië.
- 3/ Een klacht indienen of een verklaring afleggen tegen de personen of de netwerken van mensenhandelaars die hen hebben uitgebuit.

De procedure ‘slachtoffer mensenhandel’ bij de Dienst Vreemdelingenzaken omvat vier luiken:⁷³⁷⁴

1/ Reflectieperiode van 45 dagen onder de vorm van een Bevel tot het Verlaten van het Grondgebied (BVG):

In deze fase heeft het slachtoffer reeds gebroken met zijn milieu van uitbuiting en is hij of zij onder begeleiding van een gespecialiseerd onthaalcentrum. Deze periode van 45 dagen heeft als doel de betrokkene tot rust te laten komen om een weloverwogen beslissing te nemen. De betrokkene kan twee beslissingen nemen: ofwel legt hij of zij een klacht neer tegen het milieu van uitbuiting, ofwel bereidt hij of zij zich voor om terug te keren naar het land van herkomst. Als het slachtoffer onmiddellijk klacht neerlegt, dan stroomt hij of zij onmiddellijk door naar de tweede fase.⁷⁵ Bij minderjarige slachtoffers kan geen Bevel om het Verlaten van het Grondgebied worden uitgeschreven omwille van hun bescherming als minderjarige. Zij stromen automatisch door naar de tweede fase, of ze nu klacht hebben neergelegd of niet.

2/ Het afleveren van een aankomstverklaring van drie maanden:

Het slachtoffer kan pas in deze fase belanden als hij of zij een klacht heeft neergelegd tegen het milieu van uitbuiting (behalve bij minderjarigen). Het slachtoffer krijgt een tijdelijke verblijfsvergunning van drie maanden onder de vorm van een aankomstverklaring. De Dienst Vreemdelingenzaken vraagt uiterlijk een maand voor het verstrijken van de aankomstverklaring aan de procureur des Konings of aan de arbeidsauditeur, welk gevolg er werd gegeven aan de klacht of de verklaring van het slachtoffer. De procureur des Konings of de arbeidsauditeur moet op twee volgende vragen antwoorden:

- 1) Is het onderzoek nog steeds aan de gang?
- 2) Is men in de huidige stand van het dossier van mening dat de persoon in kwestie een slachtoffer is van mensenhandel?

⁷¹ CHILD FOCUS, de opvang van niet-begeleide minderjarigen, slachtoffer van seksuele uitbuiting, aanbevelingen voor goede praktijken, Brussel, 2004, 138 p.

⁷² Centrum voor gelijkheid van kansen en racismebestrijding, Rapport mensenhandel: het Belgische mensenhandelbeleid: gewikt en gewogen, Brussel, 2005. On line op: www.diversiteit.be/nl/rapporten/mensenhandel/2005

⁷³ Omzendbrief 07/07/1994, aangepast om de begrijpbaarheid te verhogen.

⁷⁴ Richtlijnen van 13 januari 1997 aan de Dienst Vreemdelingenzaken, parketten, politiediensten, inspectie van de sociale wetten en de sociale inspectie omtrent de bijstand aan slachtoffers van mensenhandel, aangepast ter begrijpbaarheid.

⁷⁵ S. BEECKMAN, juridisch medewerker Pagasa, geïnterviewd te Brussel, 13/02/2006.

Van zodra iemand de procedure heeft gestart, heeft hij of zij, of het centrum waar deze verblijft, recht op OCMW-steun.

3/ Het afleveren van een tijdelijk Bewijs van Inschrijving in het Vreemdelingenregister (BIVR):

Indien de procureur des Konings of de arbeidsauditeur een positief antwoord kan geven op beide bovenvermelde vragen, krijgt het slachtoffer een tijdelijk Bewijs van Inschrijving in het Vreemdelingenregister, geldig voor zes maanden. Deze tijdelijke verblijfsvergunning kan worden verlengd tot aan het einde van de gerechtelijke procedure.

Indien de procureur des Konings of de arbeidsauditeur nog niet op beide vragen, of slechts op de eerste vraag positief kan antwoorden, wordt de aankomstverklaring van het slachtoffer **éénmalig** verlengd met een periode van drie maanden. Indien na de éénmalig verlengde aankomstverklaring nog geen duidelijk antwoord kan gegeven worden, wordt ook aan deze slachtoffers een tijdelijk Bewijs van Inschrijving in het Vreemdelingenregister (BIVR) gegeven.

4/ Verblijfsvergunning van onbeperkte duur:

In deze vierde fase kan een procedure gestart worden bij de DVZ om een verblijfsvergunning van onbeperkte duur te krijgen. Een verblijfsvergunning van onbeperkte duur zal pas toegekend worden indien:

- de verklaring of de klacht van het slachtoffer geleid heeft tot een **veroordeling in eerste aanleg** tegen het milieu van uitbuiting. Dit betekent dat de correctionele rechtbank ‘de uitbouter’ schuldig bevindt.
- ook zonder veroordeling voor feiten van mensenhandel, het openbaar ministerie vindt dat de klacht of de verklaring van het slachtoffer van betekenisvolle waarde is geweest voor de procedure.

5/ De informele procedure: de ‘stop-procedure’⁷⁶:

Deze procedure staat nergens officieel vermeld, het is een informele overeenkomst gemaakt met de Dienst Vreemdelingenzaken. Indien de klacht of de verklaring van het slachtoffer geseponeerd is, maar het slachtoffer zit reeds minstens twee jaar in begeleiding (in de procedure slachtoffer van mensenhandel), dan kan er een Bewijs van Inschrijving in het Vreemdelingenregister (BIVR) van onbeperkte duur volgen. Hiervoor moet de betrokkene integratie-elementen kunnen aantonen zoals: de wil om in België een leven op te bouwen, de kennis van één van de drie landstalen, de kennis van de belangrijkste diensten in ons land,...

6/ De procedure niet-begeleide minderjarige vreemdelingen bij de DVZ:

Minderjarige slachtoffers van mensenhandel wiens aanvraag geseponeerd is, of die ermee willen kappen kunnen zolang ze nog minderjarig zijn beroep doen op de procedure voor ‘niet-begeleide minderjarige vreemdelingen’ (zie onderdeel: *procedure NBMV*).

4.4.4.1 Het aantal NBMV dat de procedure ‘slachtoffer mensenhandel’ koos in cijfers⁷⁷:

In 2005: 7

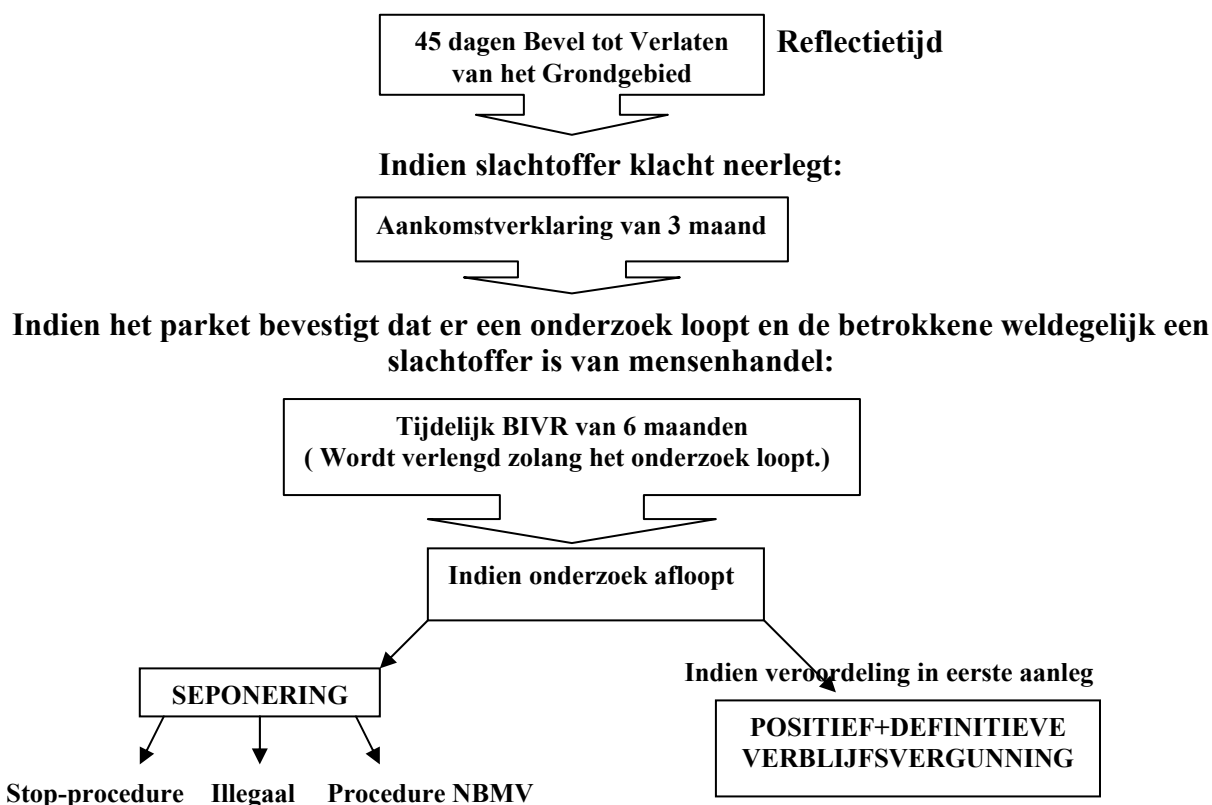
In 2004: 22

In 2003: 31

⁷⁶ S. BEECKMAN, juridisch medewerker Pagasa, geïnterviewd te Brussel, 13/02/2006.

⁷⁷ S. DE SMET, medewerker CHILD FOCUS, telefonisch contact, 04/04/2006.

4.4.4.2 Schematische vereenvoudiging van de procedure:

4.4.5 Knelpunten en eigen visie:

- Slechts een kleine minderheid van de slachtoffers van mensenhandel doet beroep op de procedure 'slachtoffer van mensenhandel'. Dit heeft als oorzaak dat de procedure voor minderjarigen heel confronterend is. Ze moeten aan strenge voorwaarden voldoen, namelijk: breken met het milieu van uitbuiting, zich laten begeleiden door een gespecialiseerd centrum, maar vooral getuigen tegen hun 'uitbouter'. De minderjarigen kunnen opteren om anoniem te getuigen tegen de daders. Dat haalt volgens een medewerker van Pagasa, dienst voor slachtoffers van mensenhandel in Brussel, niets uit omdat de daders toch sowieso weten wie er tegen hen getuigt eens ze zien dat er iemand verdwenen is of wanneer de daders de aanklacht tegen hen lezen.⁷⁸ Het is veelal het probleem van tijdsgebrek: jongeren hebben meer tijd nodig vooraleer ze een klacht durven indienen. Het nadeel is echter dat, hoe langer je wacht, hoe meer tijd de daders hebben om te ontsnappen.

⁷⁹Eens de uitbuiters weten dat iemand tegen hen getuigt, gebeurt het soms dat de daders de familie van de uitgebuite in het land van herkomst beginnen te bedreigen. De slachtoffers worden op alle mogelijke manieren de schrik aangejaagd om hun daders maar niet te verklikken. Het is namelijk niet mogelijk voor de slachtoffers om onopgemerkt (naar de daders toe) de procedure 'slachtoffers van mensenhandel' te volgen. Deze procedure kan het best omschreven worden als een ruilhandel. Het slachtoffer krijgt namelijk pas een definitieve verblijfsvergunning indien er een veroordeling in eerste aanleg is tegen de daders dankzij de klacht of de verklaring van

⁷⁸ S. BEECKMAN, juridisch medewerker Pagasa, geïnterviewd te Brussel, 13/02/2006.

⁷⁹ Ibidem.

het slachtoffer. Hiermee riskeert het slachtoffer niet alleen zijn leven, maar soms ook het (lees hierboven) leven van hun familie in het land van herkomst. De meerderheid van de minderjarige slachtoffers van mensenhandel verkiest, uit angst voor de daders, de procedure ‘niet-begeleide minderjarige vreemdelingen’ (zie onderdeel: *procedure NBMV*). Hierdoor wordt er echter geen klacht ingediend tegen de daders en kunnen kinderhandelaars ongestraft rondlopen. Ik vind dat de informatie die de slachtoffers over de mensenhandelaars kunnen geven aan de politie te kostbaar en te veel waarde heeft. Daarom ben ik voorstander van **een nog grotere bescherming** in aangepaste, beveiligde centra voor slachtoffers van mensenhandelaars waar ze niet voor hun leven hoeven te vrezen. Een aangepast, beveiligd centrum is echter **niet** hetzelfde als een gesloten centrum!

- Het Huis in Aalst is een opvangcentrum voor niet-begeleide minderjarige vreemdelingen die geen asiel aanvragen, waaronder minderjarige slachtoffers van mensenhandel. Van alle slachtoffers van mensenhandel die in Het Huis worden opgevangen, volgt slechts de minderheid de procedure ‘slachtoffer mensenhandel’ wegens te confronterend en te bedreigend⁸⁰.
- Het slachtoffer kan schadevergoeding vragen aan de daders. Dat gebeurt echter bijna nooit omdat de daders meestal geen geld hebben⁸¹.
- Indien er een klacht is tegen de uitbuiters, kunnen de uitbuiters daar tegen in beroep gaan. De slachtoffers echter kunnen bij een negatief resultaat niet in beroep gaan tegen het besluit! Dit, ondanks de bijdrage die het slachtoffer aan de politie heeft geleverd door een mensenhandelaar aan te duiden. Ik vind dat hier géén sprake is van een evenwicht in de ruilhandel tussen politie en slachtoffer. Daarom ben ik voorstander van het invoeren van een beroepsmogelijkheid voor de slachtoffer van mensenhandel. Want ook deze procedure is geregeld in een omzendbrief waardoor ook hier weer de DVZ een grote appreciatiebevoegdheid heeft.
- Er is veel te weinig informatie-uitwisseling op Europees en internationaal vlak wat betreft mensenhandel. Er bestaan informele contacten tussen verschillende landen, maar er is niets wettelijk georganiseerd opdat mensenhandelaars op grote schaal sneller zouden kunnen worden geseind.⁸²
- Sinds er een interne reorganisatie heeft plaatsgevonden bij de DVZ verloopt het contact tussen de diensten voor slachtoffers van mensenhandel en de DVZ minder vlot. Het onthaalcentrum Pagasa in Brussel heeft de indruk dat het beleid veel strenger is geworden en dat de regel bij de DVZ geldt: zo weinig mogelijk papieren afleveren.

4.5 Een laatste uitweg:

Indien de jongere geen aanspraak maakt op de procedure NBMV, noch op de asielprocedure, dan rest nog de laatste uitweg als er niets anders meer gaat, namelijk de aanvraag tot regularisatie: artikel 9, lid 3 van de verblijfwet. Hier kan de betrokkene een aanvraag indienen bij de DVZ om te blijven omwille van medische redenen, familiale redenen, regularisatie omwille van een te lange procedure, ... In de realiteit zijn er echter weinigen die daar aanspraak op maken. Het gebeurt vaak dat de voogd net voor de achttiende verjaardag van de jongere een aanvraag tot regularisatie indient in de hoop dat de jongere nog wel een

⁸⁰ J. VANDERAUWERAERT, directeur Het Huis in Aalst. Telefonisch contact 04/04/2006.

⁸¹ S. BEECKMAN, juridisch medewerker Pagasa, geïnterviewd te Brussel, 13/02/2006.

⁸² Ibidem.

BIVR zal krijgen, wat helaas niet het geval is⁸³. Die aanvragen tot regularisatie worden bijna allemaal geweigerd. Een aanvraag tot regularisatie 9, lid 3 werkt niet opschortend en geeft je geen recht op materiële hulpverlening: met andere woorden ben je illegaal in België, maar word je vaak gedoogd door de politie.

5. Opvang:

Ook bij de opvang van NBMV wordt een onderscheid gemaakt tussen asielaanvragers en niet-asielaanvragers. De opvang van asielzoekers, voor zowel minder- als meerderjarigen, valt onder de bevoegdheid van het departement Maatschappelijke Integratie, ressorterend onder de federale overheid. De opvang van de jongeren die geen asiel aanvragen (dit zijn de jongeren die kiezen voor de procedure NBMV, en de minderjarige slachtoffers van mensenhandel) valt onder de bevoegdheid van de gemeenschappen, afdeling Bijzondere Jeugdbijstand. Er bestaan ook gesloten centra, deze vallen onder de bevoegdheid van de federale overheidsdienst Binnenlandse Zaken.

De eerste opvang is voor alle niet-begeleide minderjarige vluchtelingen dezelfde, of ze nu asiel aanvragen, de procedure NBMV volgen, of slachtoffer zijn van mensenhandel. Van daaruit worden de jongeren doorverwezen naar de meest geschikte en duurzame oplossing.

5.1 De eerste opvang voor alle niet-begeleide minderjarige vreemdelingen:

In Steenokkerzeel aan Nederlandstalige kant en in Neder-over-heembeek aan Franstalige kant is een centrum opgericht speciaal voor de eerste opvang van niet-begeleide minderjarige vreemdelingen. Het is de bedoeling dat alle niet-begeleide minderjarige vreemdelingen bij hun aankomst in België eerst naar één van deze twee centra worden gebracht. Wanneer de politie een NBMV aantreft op Belgisch grondgebied, dan zal deze de minderjarige overbrengen naar het centrum in Steenokkerzeel of Neder-over-heembeek. Van hieruit wordt er samen met de jongere, de voogd en de bevoegde instanties gezocht naar de beste oplossing voor de jongere.

De jongeren verblijven slechts twee weken in deze centra, eventueel eenmaal verlengd met twee weken. Dit kortstondig verblijf heeft als gevolg dat de jongere nog niet in een school kan worden ingeschreven. Overdag organiseren de opvangcentra activiteiten, taalcursussen en een cursus maatschappelijke oriëntatie om hen enkele elementaire dingen over onze maatschappij probeert bij te brengen.

Tijdens deze eerste weken hebben beide centra hebben drie kerntaken:⁸⁴

- 1) **Informatie verzamelen over de jongere:** hiervoor werken ze nauw samen met de Dienst Voogdij en de Dienst Vreemdelingenzaken.
- 2) **Observatie:** door middel van activiteiten en begeleiding proberen een beeld te vormen van de jongere en zijn of haar verhaal. Door individuele gesprekken, gezamenlijke activiteiten en dagelijkse contacten leert iedereen elkaar beter kennen.
- 3) **Oriëntatie:** hiermee wordt het verdere verblijf van de jongere bedoeld. Samen met de voogd wordt gezocht naar de meest geschikte verblijfplaats voor de jongere. Er zijn verschillende opties: als de jongere asiel aanvraagt, dan verhuist hij of zij naar een opvangstructuur voor alleenstaande minderjarige asielzoekers (ama's). Als de jongere ervoor kiest om geen asiel aan te vragen, dan verhuist hij of zij naar een opvangstructuur georganiseerd door de Bijzondere Jeugdzorg.

⁸³ E-mail van L.VAN OVERBERGHE, attaché Cel Minderjarigen, DVZ, 15/02/2006.

⁸⁴ FEDASIL, Opvangcentrum Steenokkerzeel, nieuwsbrief nr.1, 2006. On line op: www.fedasil.be

5.2 Opvang voor alleenstaande minderjarige asielzoekers (ama's):

Indien de voogd samen met de jongere is overeengekomen dat de asielprocedure de beste keuze is om een duurzaam verblijf in België te garanderen, dan zal de jongere in een aangepaste open opvangstructuur terechtkomen. De opvang van asielzoekers is een federale bevoegdheid van de minister van Maatschappelijke Integratie. Fedasil, het federaal agentschap voor de opvang van asielzoekers coördineert alle opvangplaatsen voor asielzoekers en zorgt voor een ⁸⁵“humane, efficiënte, soepele en kwaliteitsvolle opvang van asielzoekers”.

5.2.1 De dienst dispatching wijst een opvangplaats toe:

De vreemdelingenwet bepaalt dat iedereen die op het Belgisch grondgebied verblijft verplicht een plaats van inschrijving moet hebben. Daarom wijst de dienst Dispatching alle asielzoekers een opvangplaats aan. Er bestaan diverse opvangstructuren voor asielzoekers: (Ernaast vermeld ik de centra die aangepast zijn aan alleenstaande minderjarige asielzoekers)⁸⁶

- **Federale opvangcentra:** deze worden rechtstreeks beheerd door Fedasil. (*Kapellen, Bevingen, Klein Kasteeltje, Arendonk, Florennes, Jodoigne, Moranweltz, Rixensart*)
- **Rode Kruis centra:** *Eeklo, Deinze, Menen.*
- **Lokale Opvanginitiatieven (LOI):** deze worden rechtstreeks beheerd door het plaatselijk OCMW: *De Lier in Ieper en De Bilck in Wervik.*

De dienst Dispatching is een onderdeel van Fedasil, maar is voor de eenvoudigheid gesitueerd in het gebouw van de Dienst Vreemdelingenzaken zodanig dat asielzoekers bij het indienen van hun asielaanvraag een opvangplaats kan toegewezen worden.

5.2.2 Het leven zoals het is in een asielcentrum:

Een asielcentrum verleent enkel materiële steun (de bed-bad-brood-functie) aan de asielzoeker, geen financiële steun. Sociaal assistenten, een centrumarts, een psycholoog, een dienst animatie, een logistieke dienst, ... proberen het leven in het centrum voor asielzoekers zo draaglijk mogelijk te maken. In een opvangcentrum verblijven alleenstaande minderjarige asielzoekers (AMA) in een aparte leefgroep, met een eigen team van maatschappelijk assistenten, begeleiders en opvoeders. In de meeste opvangcentra verblijven de AMA's in een aparte vleugel. Het ama-team volgt de jongeren van heel nabij, maar probeert hen ook zo zelfstandig mogelijk te maken.

⁸⁷De Lier in Ieper en de Bilck in Wervik zijn twee lokale opvanginitiatieven die enkel werken met ama's. Zij werken bewust met een kleine opvangcapaciteit, namelijk 16 plaatsen, en beschikken over een groot aantal begeleiders, namelijk 6 met daarbovenop 1 hoofdbegeleider en 1 pedagogisch stafmedewerker. Deze opvangcentra werken met een pedagogisch concept waar structurering, activering, groepsgebeuren, gezelligheid, individuele begeleiding en autonomie centraal staan⁸⁸. Deze kleinschalige en intense opvang vormt toch wel een verschil met de dagelijkse gang van zaken in federale opvangcentra waar er een aparte vleugel is voor ama's en waar de groepen van ama's dikwijls veel groter zijn. In het Klein Kasteeltje, dienst CADE (=de dienst voor alleenstaande minderjarige asielzoekers in het Klein Kasteeltje) verblijven 40 AMA's, waarvoor 10 opvoeders. 's Nachts houdt er net zoals bij De Bilck en De Lier iemand de permanentie, maar in het weekend staan de begeleiders van CADE met

⁸⁵ FEDASIL/PLEYSIER B., het leven zoals het is: asielcentra, 2003, 27p.

⁸⁶ ODICE, KOM-PAS, Wegwijs voor doorverwijzers, 2005, Gent.

⁸⁷ T. DE SMET, pedagogisch medewerker De Lier, gesproken te Ieper, 2702/2006.

⁸⁸ NUITTEN G. Opvangcentra voor minderjarige asielzoekers De Lier en De Bilck, voorstellingsbrochure.

twee opvoeders voor veertig jongeren. 10 tot 15 procent van de alleenstaande minderjarige asielzoekers verdwijnt uit het Klein Kasteeltje. Dit zijn jongeren tussen de vijftien en zeventien jaar die voelen dat er weinig toekomstperspectief zit in hun procedure. Waar deze jongeren belanden is niet geweten, dat kan zijn: naar een ander land, bij familie of vrienden, weliswaar zonder papieren,...⁸⁹

5.2.3 Vervolgopvang:

Ama's wier asielaanvraag ontvankelijk is verklaard hebben, net als meerderjarigen, recht op OCMW-steun. Vanaf de ontvankelijkheidsfase gaat het asielcentrum samen met de voogd op zoek naar een vervolgopvang voor de jongere. De vervolgopvang kan bestaan uit kamertraining, begeleid zelfstandig wonen, kamertraining,... Ama's wier asielaanvraag onontvankelijk of ongegrond is verklaard moeten zelden het land verlaten, zij hoeven dan ook het opvangcentrum niet te verlaten. Asielopvangcentra streven naar een opvang van maximum zes maanden, maar in de praktijk loopt dit steeds uit omdat er een gebrek aan opvangplaatsen is bij het Comité voor Bijzondere Jeugdzorg. Zelfs erkende minderjarige vluchtelingen verblijven vaak nog steeds in een asielopvangcentrum.

5.2.4 De opvang van alleenstaande minderjarige asielzoekers in cijfers:

Capaciteit en het aantal niet-begeleide minderjarigen in het opvangnetwerk van Fedasil op 01/03/2006⁹⁰

<u>Opvangaanbieder</u>	<u>Capaciteit</u>	<u>Aantal opgevangen niet-begeleide jongeren</u>
Federale opvangcentra	381	229
Rode Kruis-centra	71	36
Lokaal Opvang Initiatief	150	126
<u>Totaal:</u>	<u>602</u>	<u>389</u>

Conclusie: Er is een overschot aan plaatsen wat betreft opvangplaatsen voor alleenstaande minderjarige asielzoekers. De opvangplaatsen voor de niet-begeleide minderjarige vreemdelingen die geen asiel aanvragen daarentegen kampen met enorme wachtlijsten. (*zie opvang niet-asielaanvragers*) Er wordt al een hele poos onderhandeld tussen de federale overheid en de gemeenschappen om een evenwicht te krijgen in de opvang van alle NBMV.

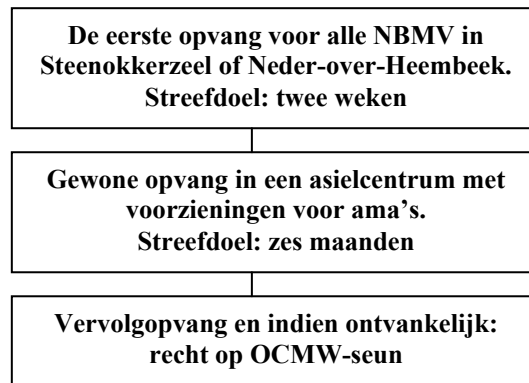
⁹¹Het is op dit moment **niet** de bedoeling dat niet-asielaanvragers de plaatsen opvullen van de jongeren die asiel aanvragen, deze opvang blijft tot nu toe gescheiden. Zo is het dat, wegens overschot aan plaats, de ama-vleugel in Kapellen langzamerhand zal afbouwen om uiteindelijk de dienst op te doeken.

⁸⁹ MEDEWERKER DIENST CADE, KLEIN KASTEELTJE, telefonisch gecontacteerd op 04/04/2006.

⁹⁰ FEDASIL, on line op: www.fedasil.be, geconsulteerd op 26/03/2006.

⁹¹ MEDEWERKER FEDASIL, bevoegd voor de opvang van asielzoekers, telefonisch contact op 05/04/2006.

5.2.5 De opvang van ama's schematisch voorgesteld:

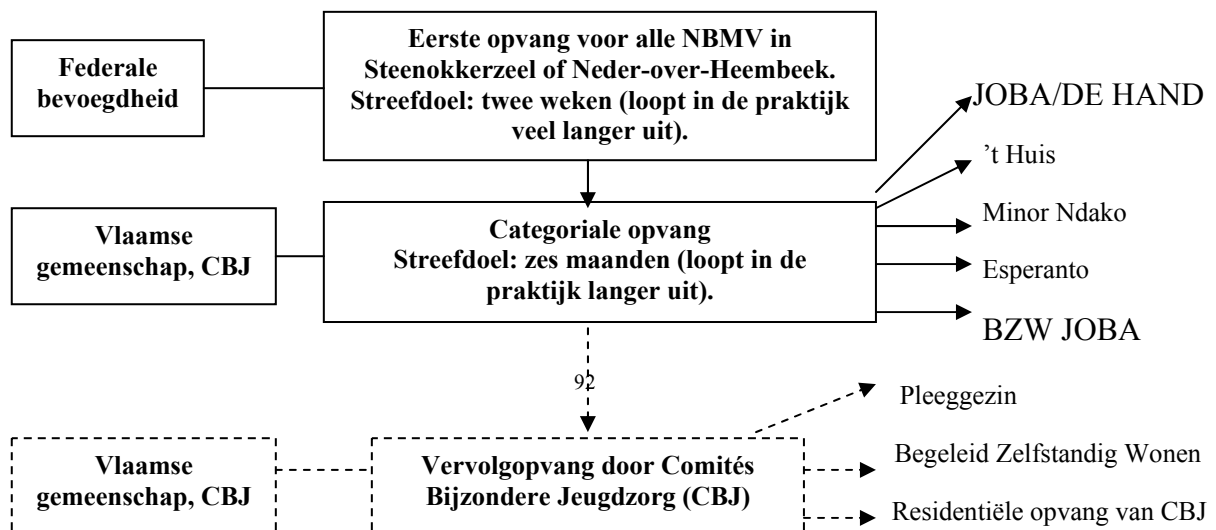

5.3 Opvang van de NBMV die geen asiel aanvragen:

De niet-begeleide minderjarige vreemdelingen die geen asiel aanvragen zijn de jongeren die de procedure 'niet-begeleide minderjarige vreemdeling' volgen en de niet-begeleide jongeren die de procedure slachtoffer mensenhandel volgen. Deze twee 'groepen' jongeren zitten samen omdat het bij veel van de niet-begeleide minderjarige vreemdelingen om mensenhandel gaat ook al volgen ze de procedure 'slachtoffer mensenhandel' niet omwille van de schrik van de confrontatie met de daders (*zie onderdeel: procedure slachtoffer mensenhandel*). De opvang van deze jongeren valt niet onder de federale overheid, maar onder de gemeenschappen. Het is het Comité voor Bijzondere Jeugdzorg dat voorziet in opvang voor deze doelgroep. Het Comité ressorteert aan Vlaamse kant onder het departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin waar momenteel minister Vervotte bevoegd voor is.

Alle niet-begeleide minderjarige vreemdelingen, asielaanvragers of niet-asielaanvragers, komen bij hun aankomst in België twee weken terecht in de eerste opvang in Steenokkerzeel of Neder-over-heembeek (*zie: opvang ama's*).

5.3.1 De opvang van niet-asielaanvragers schematisch voorgesteld:

⁹² Wegens de dienstnota van 01/2006 kan deze vervolgoopvang niet meer gegarandeerd worden (zie verder).

5.3.2 De rol van het Comité van Bijzondere Jeugdzorg (CBJ) in de opvang voor NBMV:

De opvang van NBMV die geen asiel aanvragen valt onder de bevoegdheid van de gemeenschappen, meer bepaald onder de Bijzondere Jeugdbijstand. Indien de voogd en de jongere samen beslissen om geen asiel aan te vragen, dan moet de voogd voor verdere opvang contact opnemen met het Comité van Bijzondere Jeugdzorg waar de voogd gedomicilieerd is⁹³. Het Comité voor Bijzondere Jeugdzorg verleent haar diensten in twee gevallen: indien de jongere verkeert in een Problematische Opvoedingssituatie (POS) of indien de jongere een Misdrijf Omschreven Feit heeft begaan (MOF). Een moeilijkheid is de interpretatie van een problematische opvoedingssituatie (POS): “⁹⁴Een toestand waarbij de fysieke integriteit, de affectieve, morele, intellectuele of sociale ontplooiingskansen van minderjarigen in het gedrang komen, door bijzondere gebeurtenissen, relationele conflicten, of door levensomstandigheden waarin zij leven.” Men stelt zich dan ook de vraag of ‘het niet-begeleid zijn’ en het ‘niet in het bezit zijnde van geldige verblijfsdocumenten’ beschouwd wordt als een toestand waarbij de fysieke integriteit en sociale ontplooiingskansen in het gedrang komt. Omdat er hierover geen duidelijkheid bestaat, wordt het oordeel overgelaten aan de consulenten van het Comité van Bijzondere Jeugdzorg⁹⁵.

Situatie vòòr de dienstnota van januari 2006 die 21/03/2006 werd verspreid

De Bijzondere Jeugdbijstand biedt zowel categoriale opvang als vervolgoopvang aan.⁹⁶ Indien de NBMV verkeert in een POS, afhankelijk van het oordeel van het plaatselijke Comité van Bijzondere Jeugdzorg, kan de jongere doorstromen naar een vervolgoopvang van de Bijzondere Jeugdzorg. De praktijk wees uit dat er automatisch beroep werd gedaan op vervolgoopvang binnen de Bijzondere Jeugdzorg en dat niet-begeleide minderjarige vreemdelingen sowieso als verkerende in een POS werden beschouwd.

1. De categoriale opvangmogelijkheden voor NBMV:

De categoriale opvang van het CBJ is bedoeld voor een specifieke categorie van jongeren, namelijk de niet-begeleide minderjarige vreemdelingen. Momenteel zijn er vijf centra die specifiek opvang aanbieden aan NBMV die geen asiel aanvragen:⁹⁷

- **Het Huis in Aalst**: zij hebben een capaciteit van 20 jongeren, waarvan 5 plaatsen voor begeleid zelfstandig wonen (BZW). Zij bieden opvang aan zowel slachtoffers van mensenhandel als NBMV niet-asielaanvragers.
- **Minor Ndako in Brussel**: zij hebben een capaciteit van 15 jongeren, waarvan 3 plaatsen voor Begeleid Zelfstandig Wonen (BZW). Ook zij bieden opvang aan zowel slachtoffers van mensenhandel als NBMV niet-asielaanvragers.
- **Begeleid Zelfstandig Wonen Joba**: een dienst voor begeleid zelfstandig wonen met plaats voor 16 niet-begeleide buitenlandse minderjarige jongens en meisjes. **Let wel:** voor Begeleid Zelfstandig Wonen (BZW) moet de minderjarige minstens zeventien jaar oud zijn.
- **Joba/De Hand – project “De Tussenstap”**: opvang in kamers met aandacht voor begeleid zelfstandig wonen. Dit project is specifiek gericht op niet-begeleide minderjarige

⁹³ A. DE METS, consulente Bijzondere Jeugdzorg Gent, geïnterviewd te Gent, 23/02/2006.

⁹⁴ FEDERATIE PLEEGZORG, Gids voor hulpverleners, pleegouders van niet-begeleide buitenlandse minderjarigen, 2003.

On line op: www.pleegzorgvlaanderen.be

⁹⁵ Ibidem

⁹⁶ A. DE METS, consulente Bijzondere Jeugdzorg Gent, geïnterviewd te Gent, 23/02/2006.

⁹⁷ BIJZONDERE JEUGDBIJSTAND, dienstnota 01/2006.

vreemdelingen en biedt 6 plaatsen aan. **Let wel:** hiervoor moet je minstens zestien jaar oud zijn.

- **Esperanto:** Esperanto biedt exclusief opvang aan slachtoffers van mensenhandel. Het is een opvang op een geheime locatie voor minderjarige slachtoffers van mensenhandel die gevaar lopen of verkeren in een ernstige of bedreigde situatie.

Dit lijkt op het eerste zicht veel, maar dat is het zeker niet. Als je alles optelt, Esperanto wegens hun discretie buiten beschouwing gelaten, kom je aan 57 beschikbare plaatsen, waarvan je voor 24 plaatsen minstens zeventien jaar oud moet zijn, en voor 6 plaatsen minimum zestien. De categoriale opvang is niet bedoeld om minderjarigen voor zeer lange tijd op te vangen. Men doelt op zes maanden tot 1 jaar. In de praktijk komt dit vaak neer op een gemiddelde van acht maanden. Als je de cijfers bekijkt van de Dienst Voogdij van het aantal NBMV dat per maand naar België komt, zie je voor het jaar 2005 een ⁹⁸gemiddelde van 182 NBMV per maand, waarvan asielaanvragers en niet-asielaanvragers. Stel dat de helft (= *de realiteit*) geen asiel aanvraagt, dan zit je al per maand al met een groter aantal jongeren dan plaatsen beschikbaar, en het is niet dat de jongeren maar één maand in de categoriale opvang verblijven. Zowel Minor Ndako als Het Huis werkt met wachtlijsten en de wachtlijst wordt er wegens de groter wordende toestroom van niet-asielaanvragers niet korter op. Voor een plaats kan je gemakkelijk negen maanden wachten. Het probleem is dat er ook bij de vervolgoopvang van de Bijzondere Jeugdbijstand sprake is van een plaatstekort, waardoor een goede doorstroming van categoriale naar vervolgoopvang moeilijk haalbaar is. Dat heeft als gevolg dat jongeren die geen asiel aanvragen vaak langer dan twee weken, tot wel twee maanden, in de eerste opvang in Steenokkerzeel of Neder-over-heembeek blijven. In deze eerste opvang kunnen de NBMV nog niet naar school gaan.

2. De vervolgoopvang:

⁹⁹Na de categoriale opvang is het de bedoeling dat de jongeren doorstromen naar een vervolgoopvang georganiseerd door de Bijzondere Jeugdbijstand. Hier worden de jongeren onder één en dezelfde noemer geplaatst, namelijk 'jongeren verkerende in een POS'. De niet-begeleide minderjarige vreemdelingen zitten met andere woorden samen in een groep met autochtone jongeren die verkeren in een POS. Ook hier bekijkt de consulente van het CBJ vraag per vraag en zoekt naar de beste oplossing voor de jongere. De mogelijkheden zijn:

- **Pleegzorg:** De Bijzondere jeugdzorg is verantwoordelijk voor de werving en de selectie van de pleeggezinnen, de plaatsing van de NBMV in het pleeggezin en de begeleiding van de plaatsing. Dit kan voor zowel korte als lange duur zijn. Bij een plaatsing in een pleeggezin wordt de NBMV een soort 'nieuwe familie' toegewezen. Sommige NBMV hebben hier nood aan, andere zien het als een verraad naar hun echte familie toe, nog anderen vinden het te beklemmend. Het comité bekijkt dan ook jongere per jongere. Vaak wordt er voor NBMV met een jonge leeftijd gezocht naar een pleeggezin. De realiteit wijst echter uit dat de pleeggezinnen niet voor het rapen liggen, dat is al niet het geval bij autochtone jongeren. Wat vaak voorkomt is dat kennissen, vrienden of verre familieleden van de NBMV in België in aanmerking komen en gescreend worden om pleeggezin te worden van de jongere.
- **Residentiële opvang:** De residentiële opvang is een ideale schakel voor de jongeren die zich te oud voelen voor een pleeggezin en de jongeren die te jong zijn of zich nog niet

⁹⁸ FOD DIENST VOOGDIJ, cijfers verkregen via CHILD FOCUS Cijfers zijn nog niet openbaar gemaakt. Telefonisch gecontacteerd, 05/04/2006.

⁹⁹ A. De Mets, consulente bij CBJ Gent-Eeklo. geïnterviewd te Gent op 23 februari 2006..

klaar voelen om begeleid zelfstandig te wonen. Residentiële opvangcentra werken vaak met leefgroepen waarbij zowel allochtone als autochtone jongeren samen in een groep zitten. Er is een verschil tussen de federale opvangcentra voor alleenstaande minderjarige asielzoekers en de residentiële opvangcentra. In de residentiële centra wordt veeleer gewerkt rond de problematische opvoedingssituatie van de jongere en wordt meer aandacht besteed aan psychosociale steun. De begeleiders in de residentiële centra zijn daarentegen vaak minder goed op de hoogte van de procedures en de problematiek rond NBMV, wat bij de federale opvangcentra voor ama's dan wel meer het geval is. Vaak wordt de indruk gewekt dat NBMV in residentiële centra van de Bijzondere Jeugdbijstand (BJB) heel snel vooruitgang maken op vlak van integratie in de maatschappij.

- **Begeleid Zelfstandig Wonen (BZW):**¹⁰⁰ Begeleid zelfstandig wonen begeleidt jongeren in hun stap naar de volledige zelfstandigheid. Er wordt gestreefd naar zelfredzaamheid in een omgeving waar de jongere zich goed voelt met zichzelf en zijn omgeving. De jongere moet hiervoor minstens 17 jaar oud zijn en hij kan in begeleiding blijven tot zijn 21ste verjaardag. Vaak onderschatten de jongeren Begeleid Zelfstandig Wonen en moeten ze wennen aan de eenzaamheid. Ze worden wel begeleid, maar er is geen begeleider 24 op 24 uur aanwezig zoals in de residentiële opvang.

Situatie na de dienstnota van januari 2006 die 21/03/2006 werd verspreid:

De dienstnota van januari 2006 werd rond 21 maart verstuurd naar de betrokken partijen. De Dienstnota is afkomstig van de afdeling Bijzondere Jeugdbijstand waar minister Inge Vervotte verantwoordelijk voor is. Deze nota is het gevolg van een steeds grotere toestroom van NBMV in de Bijzondere Jeugdzorg en een steeds duidelijker wordend tekort aan opvangcapaciteit. De grote lijn in de dienstnota is dat van nu af aan geen automatisme meer mag worden dat NBMV doorstromen naar de vervolgoptvang van de BJB tenzij in uitzonderlijke gevallen, en dat er uitdrukkelijk vervolgoptvang dient gezocht te worden in andere sectoren van de jeugdhulpverlening. De uitzonderlijke gevallen waarin de jongere toch doorstroomt naar de vervolgoptvang binnen de BJB hangt volledig af van de beoordeling van het betrokken Comité voor Bijzondere Jeugdbijstand. De nota werd zonder overleg met de categoriale opvangcentra besloten. Een dienstnota is niet wettelijk afdwingbaar, maar er wordt uiteraard wel verwacht dat deze opgevolgd wordt. De dienstnota stelt het volgende:

- Louter het feit dat een minderjarige zich als 'niet-begeleide buitenlandse minderjarige' bij een CBJ aanmeldt, volstaat niet om zijn of haar situatie als een 'problematische opvoedingssituatie (POS)' te beschouwen.
- De opvang van niet-begeleide minderjarige vreemdelingen (niet-asielaanvragers) gebeurt vanaf nu uitsluitend binnen het categoriale hulpaanbod (*zie punt 1: categoriale opvang hierboven*). Dit betekent dat er geen beroep meer mag gedaan worden op de vervolgoptvang (*zie punt 2 hierboven*) georganiseerd door de Bijzondere Jeugdbijstand (BJB). Pleegzorg blijft echter wel tot de mogelijkheden horen.
- In uitzonderlijke omstandigheden én op basis van een herindicatiestelling kan beslist worden dat voor deze NBMV vervolgoptvang noodzakelijk is. In alle andere gevallen dient beroep gedaan te worden op andere sectoren van de jeugdhulpverlening.¹⁰¹ Zoals daar zijn: Centra voor Algemeen Welzijnswerk, de centra van Kind en Gezin, het Vlaams Fonds voor gehandicapten en de geestelijke gezondheidszorg.

¹⁰⁰ Bijzondere Jeugdbijstand, begeleid zelfstandig wonen, on line op: <http://test.socialadmin.be/profbzw.htm>

¹⁰¹ C. LODEWIJCKX, medewerker Bijzondere Jeugdbijstand, geïnterviewd te Brussel op 13/04/2006.

- Conclusie: onthaal, integratie en verblijfsrechterlijke bescherming van niet-begeleide minderjarige vreemdelingen staat los van de bevoegdheid van de Bijzondere Jeugdbijstand.

Zoals je al kon lezen, kampt de categoriale opvang nu al met plaatsgebrek met lange wachtlijsten als gevolg. Een vermindering van de doorstroming naar de vervolgoopvang van het BJB zal dit alleen maar in de hand werken. (Zie: *knelpunten en eigen visie*)

5.3.3 Knelpunten en eigen visie:

- De opvang voor niet-asielaanvragers kampte al met een tekort aan opvangplaatsen en lange wachtlijsten. De nieuwe dienstnota zal alleen nog maar meer plaatstekort creëren. NBMV kunnen zich nog beroepen op pleeggezinnen, maar daar is het aanbod veel kleiner dan de vraag. Indien de dienstnota betekent dat niet-asielaanvragers in de categoriale opvang gaan moeten blijven tot hun 18, of 17 indien ze begeleid zelfstandig gaan wonen, zal de wachtlijst alleen maar groeien.¹⁰² “Als er voor jongeren geen vervolgoopvang meer is voorzien van de BJB zal het alternatief voor veel jongeren de straat/ illegaliteit worden”, vreest de directeur van Het Huis in Aalst.
- ¹⁰³De dienstnota is niet echt duidelijk. Er staat: “in uitzonderlijke gevallen kan toch beroep gedaan worden op vervolgoopvang van het BJB.” Wat die uitzonderlijke gevallen zijn, is voor velen een vraag, maar weinigen een weet. De medewerker van de Bijzondere Jeugdzorg verzekert me dat de appreciatiebevoegdheid over de uitzonderlijke gevallen, zoals vòòr de omzendbrief, bij de Comitès blijft liggen, maar dat het louter onbegeleid zijn bij NBMV niet meer volstaat voor vervolgoopvang.
- De dienstnota vermeldt dat er uitdrukkelijk beroep moet worden gedaan op andere sectoren van de jeugdhulpverlening. Volgende sectoren van de jeugdhulpverlening worden voorgesteld: Algemeen welzijnswerk, Kind en Gezin, het Vlaams Fonds voor gehandicapten en de geestelijke gezondheidszorg¹⁰⁴. Nu, om te kunnen genieten van opvang binnen het Algemeen Welzijnswerk moet de kandidaat beschikken over een OCMW-uitkering. Niet-begeleide minderjarige vreemdelingen (niet-asielaanvragers) hebben echter pas recht op een OCMW-uitkering indien ze een Bewijs van Inschrijving in het Vreemdelingenregister (BIVR) hebben kunnen bemachtigen. Daarvoor moeten de jongeren op zijn minst beschikken over een paspoort (*omzendbrief 15/09/2005*), en dit is slechts voor de minderheid van de jongeren momenteel het geval. Met andere woorden, vormt de optie Algemeen Welzijnswerk op dit moment geen garantie op een vlotte doorstroom. De tweede optie, de centra van Kind en Gezin bieden enkel voor jonge kinderen opvang. Wat het Vlaams Fonds voor gehandicapten en de geestelijke gezondheidszorg betreft: zij werken met een heel specifieke doelgroep en bieden als gevolg geen opvang voor alle NBMV.

Conclusie: Er is een duidelijk plaatstekort voor niet-begeleide minderjarige vreemdelingen en de nieuwe dienstnota biedt géén bruikbare alternatieven. Dit heeft als gevolg dat deze doelgroep langer dan voorzien in de eerste opvang verblijft en ondertussen niet naar school kan gaan. Het aantal NBMV dat asiel aanvraagt daalt, wat als gevolg heeft dat er een overschot is aan plaatsen voor alleenstaande minderjarige asielzoekers. Deze plaatsen worden echter niet opgevuld door niet-asielaanvragers, maar deze plaatsen worden afgebouwd. Mijns

¹⁰² J. VANDERAUWERAERT, directeur Het Huis in Aalst, telefonisch gecontacteerd 04/04/2006.

¹⁰³ BIJZONDERE JEUGDBIJSTAND, dienstnota 01/2006.

¹⁰⁴ C.LODEWIJCKX, medewerker Bijzondere Jeugdzorg en opsteller dienstnota 01/2006, geïnterviewd te Brussel, 13/04/2006.

inziens zou er voor de opvang van alle niet-begeleide minderjarige vreemdelingen geen onderscheid meer mogen gemaakt worden tussen de jongeren die géén asiel aanvragen en alleenstaande minderjarige asielzoekers. Laat de opvang met andere woorden onder één bevoegdheid vallen, met name de federale overheid. Maar voor de jongeren die zich, volgens het Comité van Bijzondere Jeugdzorg in een meer problematische situatie (POS) bevinden, zou de Bijzondere Jeugdzorg moeten kunnen inspringen: met name in de eerste plaats de categoriale opvang en in de tweede, de vervolgoopvang. Een meer problematische situatie zou dan zijn: de slachtoffers van mensenhandel, de mogelijke slachtoffers van mensenhandel, de NBMV met fysieke en/of geestelijke problemen. Dit is vooral een kwestie van communicatie tussen de federale overheid (Fedasil, bevoegd voor de opvang van asielzoekers) en de Gemeenschappen (Bijzondere jeugdbijstand, bevoegd voor de opvang van niet-asielaanvragers). Er zijn al een tijd lang gesprekken aan de gang, maar de bal wordt blijkbaar continu naar elkaar doorverwezen. Wie er ook aanwezig zouden moeten zijn bij deze gesprekken zijn: de Dienst Voogdij en de Dienst Vreemdelingenzaken, met andere woorden alle politieke actoren die met NBMV in contact komen.

6. De detentie van NBMV aan de grens in een gesloten centrum:

Niet-begeleide minderjarige vreemdelingen die met het vliegtuig in België zijn aanbeland aan de luchthaven van Zaventem, kunnen worden overgebracht naar het gesloten INAD-centrum aan de luchthaven Brussel-Nationaal indien ze geen asiel aanvragen of naar het gesloten centrum 127, eveneens te Melsbroek, indien ze wel asiel aanvragen¹⁰⁵. Aan de grens wordt geen onderscheid tussen minderjarige of meerderjarige mensen zonder papieren, wat als gevolg heeft dat deze NBMV samen met meerderjarigen opgesloten zitten. Ze kunnen wettelijk gezien tot twee maand van hun vrijheid worden beroofd. Mag het of mag het nu niet? Het gaat vooral om een ethische kwestie veroorzaakt door een regelgeving, omtrent de detentie van NBMB aan de luchthaven, die open laat voor interpretatie of niet afdwingbaar is. Het feit dat in België niet-begeleide minderjarige vreemdelingen nog steeds in gesloten centra belanden heeft al tot commentaar geleid van het Hoog Commissariaat voor vluchtelingen van de Verenigde Naties, het UNHCR. De gesloten centra vallen onder bevoegdheid van het ministerie van Binnenlandse Zaken onder leiding van Patrick Dewael. Het is dus géén bevoegdheid van Fedasil, dat ressorteert onder het ministerie van Maatschappelijke Integratie.

Om de wetgeving inzake de opsluiting van NBMV aan de grens te beschrijven, heb ik me gebaseerd op de informatie die ik van de Dienst Vreemdelingenzaken heb verkregen, van de Dienst Voogdij en de voogden, en het Verdrag inzake de Rechten van het Kind. Als conclusie kan ik nu al zeggen dat het probleem rond detentie van NBMV gelegen is in de grote interpretatiemogelijkheden van onderstaande verdragen en regelgevingen, waarbij iedereen de mogelijkheid heeft om het in zijn voordeel te interpreteren en waardoor niemand wettelijk gezien gelijk, noch ongelijk heeft. Er is met andere woorden nood aan transparantie!

6.1 De Dienst Vreemdelingenzaken:¹⁰⁶¹⁰⁷

In onderstaande wet staat het volgende over de detentie van NBMV aan de grens¹⁰⁸: Indien een NBMV niet over de vereiste binnenkomstdocumenten beschikt, is het wettelijk niet toegelaten om de NBMV het grondgebied te laten betreden. De NBMV maakt het voorwerp uit van een beslissing tot teruggedrijving en een beslissing tot vasthouding in een centrum aan

¹⁰⁵ Niet-begeleide minderjarigen kunnen enkel naar deze twee gesloten centra worden overgebracht.

¹⁰⁶ CEL ZAVENTEM, DVZ, geïnterviewd te Brussel, 08/02/2006.

¹⁰⁷ E-mail van C. Van Lul, medewerker studie bureau DVZ, 09/02/2006.

¹⁰⁸ Artikel 3 van de wet van 15 december 1980 inzake de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen, de Schengenovereenkomst, de Dublin-verordening en de overeenkomst van Chicago.

de grens. Deze twee beslissingen worden **betekend** aan **de voorlopige voogd**. (*Dit is de bijlage 11 die de toestemming geeft om de NBMV de toegang tot het grondgebied te weigeren en de NBMV in afwachting op te sluiten in een gesloten centrum, red.*) Van zodra een NBMV het grondgebied betreedt, wordt dat direct gemeld aan de Dienst Voogdij die vervolgens zo snel mogelijk een voogd kan aanstellen. Door toe te staan dat elke persoon die verklaart een NBMV te zijn, zonder het resultaat van een leeftijdsonderzoek, wordt vertegenwoordigd en begeleid door een speciale voogd wordt het verdrag van de Verenigde Naties inzake de Rechten van het Kind gerespecteerd.¹⁰⁹ Artikel 37 van het verdrag van de Rechten van het Kind stelt dat NBMV kunnen worden vastgehouden, maar slechts als uiterste maatregel en voor de kortst mogelijke duur. Om die reden worden asielaanvragen van NBMV dan ook prioritair en resultaatgericht behandeld. In het gesloten opvangcentrum 127 zijn er geen specifieke voorzieningen voor NBMV. De voogden hebben toegang tot het centrum 127, maar hebben geen toegang tot het INAD-centrum. De dienst Vreemdelingenzaken, cel Zaventem, is verantwoordelijk voor de asielaanvragen aan de grens.

6.2 Dienst voogdij en voogden:¹¹⁰¹¹

- De bevoegdheid of de jongere op het grondgebied wordt toegelaten ligt volledig bij de Dienst Vreemdelingenzaken. De Dienst Voogdij kan hiertegen niets doen, behalve zo snel mogelijk een voogd toewijzen. Er bestaat een wisselend permanentiesysteem waarbij professionele voogden 24 uur op 24 stand-by zijn voor NBMV die aan de grens toekomen. Voor minderjarigen die toekomen aan de grens is er een bijlage 11 die binnen de 24 uur ondertekend zou moeten worden **vooraleer** de jongere in het gesloten centrum 127 terecht komt. Een bijlage 11 ondertekenen betekent een kennisname van de opsluiting in het gesloten centrum. Een minderjarige mag die bijlage omwille van zijn minderjarigheid niet ondertekenen, dus moet een voogd dat ondertekenen, een voogd zal vaak uit ethische bezwaren een toestemming tot opsluiting niet ondertekenen. Zover komt het echter zelden aangezien de Dienst Voogdij vaak pas een bericht krijgt nádat de jongeren al opgesloten zitten. De bijlage 11 is dan al ondertekend door iemand anders, bijvoorbeeld door het gesloten centrum 127 zelf: zij zien bijlage 11 als een document dat ondertekend móet worden. Het gesloten centrum aan de grens wacht meestal eerst op een antwoord van de Dienst Vreemdelingenzaken, vooraleer dat de Dienst Voogdij gecontacteerd wordt. Dit betekent dat de bijlage 11 ál is doorgefaxt, dat de bijlage ál is ondertekend en dat de jongere ál naar het gesloten centrum is overgebracht, pas daarna krijgt de Dienst Voogdij een telefoontje dat er een minderjarige opgesloten zit. Zo is het al een paar keer gebeurd dat een NBMV terug werd gestuurd zonder dat de Dienst Voogdij werd ingelicht. De Dienst Vreemdelingenzaken gaf als reden op dat de jongere zelf wenste terug te keren. Ook dit is niet wettelijk in orde aangezien een NBMV niet alleen naar zijn land van herkomst mag terug worden gestuurd.
- In een gesloten centrum wordt geen onderscheid gemaakt tussen minderjarig- of meerderjarigheid, dit is tegen het Verdrag inzake de Rechten van het Kind (*zie hieronder*). Er zijn geen speciale voorzieningen voor NBMV in een gesloten centrum. Momenteel is het zo dat niet-begeleide minderjarigen samen met meerderjarigen opgesloten zitten.

¹⁰⁹ Medewerker van de Dienst Vreemdelingenzaken, cel Zaventem, gesproken te Brussel, DVZ, 08/02/2006.

¹¹⁰ S. BEN TOUHAMI, medewerker Dienst Voogdij, geïnterviewd te Brussel, 02/02/2006, 17/02/2006.

¹¹¹ D.LOWYCK, geïnterviewd te Brussel, 10/02/2006 en 17/02/2006.

- De mogelijkheid bestaat voor de voogd om samen met een advocaat naar de vrederechter gaan om de jongere uit het gesloten opvangcentrum te halen. Dit duurt ongeveer twee weken, dus de jongeren blijven meestal minimum twee weken of langer in het gesloten centrum 127. De vrederechter spreekt steeds in het voordeel van de jongeren en haalt ze uit het centrum, ook dit feit op zich wijst erop dat de detentie van minderjarigen niet gerechtvaardigd is.
- Er is nood aan een aangepast, beveiligd centrum voor jongeren die in Zaventem aankomen met specifieke voorzieningen voor NBMV.

6.3 ¹¹²Verdrag van de Rechten van het Kind, artikel 37:

De Staten die partij zijn, waarborgen dat :

- Geen enkel kind op onwettige of willekeurige wijze van zijn vrijheid wordt beroofd. De aanhouding, inhechtenisneming of gevangenneming van een kind geschiedt overeenkomstig de wet en wordt slechts gehanteerd als uiterste maatregel en voor de kortst mogelijke duur.

- Ieder kind dat van zijn vrijheid is beroofd, wordt behandeld met menselijkheid en met eerbied voor de waardigheid inherent aan de menselijke persoon, en zodanig dat rekening wordt gehouden met de behoeften van een persoon van zijn leeftijd. Met name **wordt ieder kind dat van zijn vrijheid is beroofd, gescheiden van volwassenen** tenzij het in het belang van het kind wordt geacht dit niet te doen, en heeft ieder kind het recht contact met zijn familie te onderhouden door middel van briefwisseling en bezoeken, behalve in uitzonderlijke omstandigheden.

6.4 Woord en wederwoord:

Hieronder vat ik de argumenten samen pro en contra de detentie van NBMV aan de grens, vergezeld met een wederwoord van de betrokken partijen:

- De DVZ en het gesloten centrum 127: “De detentie is een bescherming van de minderjarige. De band tussen de NBMV kan op deze manier worden verbroken. Door de detentie kan men zich ervan verzekeren dat de NBMV niet het slachtoffer wordt van een netwerk van mensenhandelaars. De Dienst Voogdij kan deze bescherming niet waarborgen door de jongere in een open opvangcentrum onder te brengen waar mensenhandelaars hun jongere gewoon kunnen komen ophalen.”

De dienst Voogdij: “De Dienst Voogdij is niet opgericht om NBMV die bescherming te bieden. Indien de Dienst Voogdij weet dat het om een geval van mensenhandel gaat, zal de jongere niet naar een open opvangcentrum worden gebracht, maar naar een centrum, speciaal voor slachtoffers van mensenhandel. Een opsluiting van een minderjarige ter zijn bescherming kan niet. Het is een argument dat tegenstrijdig is met hetgeen de DVZ doet, namelijk een bijlage 11 ondertekenen, dat de toestemming geeft tot opsluiting, zonder de jongere hierover in te lichten. Een NBMV heeft het recht om zich vrij te bewegen. Indien hij of zij wordt bedreigd, is er de politie, een opvangcentrum en de voogd om hem of haar te beschermen.” Minor Ndako¹¹³: “Er is sowieso nood aan meer beveiligde opvang voor minderjarige slachtoffers van mensenhandel, maar het gesloten centrum is niet aangepast aan de noden van deze jongeren. Ik zie de ‘bescherming van de jongere’ van centrum 127

¹¹² UNICEF, verdrag inzake de rechten van het kind, on line op: <http://www.runic-europe.org/nederlands/humanrights/kinderrechten.htm>

¹¹³ CLOET M., directrice Minor Ndako, opvangcentrum voor NBMV niet-asielaanvragers en slachtoffers van mensenhandel, gesproken te Brussel, 10/04/2006)

als een drogreden, wij kunnen deze jongeren even goed beschermen tegen hun milieu, en op een psychologisch verantwoorde manier.”

- De DVZ: “Door detentie kan men voorkomen dat personen die beweren dat ze een NBMV zijn, automatisch de toegang krijgen het grondgebied te betreden. Het verblijf in een gesloten centrum geeft de Dienst Voogdij de tijd om een leeftijdsonderzoek te laten uitvoeren.”

Platform Kinderen op de dool: “Bij twijfel aan de leeftijd aan de grens zou een leeftijdsbepaling van de NBMV prioritair moeten worden behandeld. Een leeftijdsonderzoek zou maximum 48 uur in beslag mogen nemen.”

- De Dienst Voogdij: “Het gesloten centrum 127 en de DVZ ondertekenen zelf de bijlage 11, dat de toestemming geeft tot opsluiting, zonder op een voogd te wachten. De Dienst Voogdij krijgt vaak pas te horen dat een NBMV aan de grens is beland nadat deze al in het gesloten centrum opgesloten zit.”

Het gesloten centrum 127¹¹⁴: “Van zodra een NBMV aan de grens toekomt, wordt de Dienst Voogdij verwittigd. De Dienst Voogdij bestaat nog niet zo lang en functioneert nog niet op alle vlakken probleemloos. De Dienst Voogdij slaagt er namelijk niet in om zo snel mogelijk een voogd aan te wijzen. Vaak moeten wij twee tot drie dagen wachten vooraleer we contact hebben met een voogd. In tussentijd kan de jongere ook niet in het politiekantoor blijven wachten, en daarom is het de beste oplossing om de jongere op te vangen in het centrum 127 waar hij de nodige aandacht krijgt.

Professioneel voogd: “Er is een permanentiesysteem voor voogden in het leven geroepen dat voogden onmiddellijk beschikbaar stelt voor de NBMV die aan de grens toekomen. Het is echter niet zo dat de Dienst Voogdij onmiddellijk wordt gecontacteerd. Vaak is de bijlage 11 effectief al ondertekend en bevindt de jongere zich al in het gesloten centrum 127 of het INAD-centrum. Dit is echter niet omdat de voogd te laat komt opdraven, maar omdat de politie vaak lang wacht met het verwittigen van de Dienst Voogdij. Dat argument wijst er eerder op dat de gesloten centra en de DVZ de jongeren liever terug zien keren naar hun land, dan ze toe te laten op Belgisch grondgebied.

- Niet-begeleide minderjarige vreemdelingen worden opgesloten tussen meerderjarigen. Er zijn geen speciale voorzieningen voor NBMV en de jongeren die er verbleven hebben, hebben er vaak trauma's aan overgehouden. Een detentie is niet bevorderlijk voor het psychologisch welzijn van een jongere.

Gesloten centrum 127¹¹⁵: “Er is begeleiding aanwezig die de minderjarigen heel nauw op de voet volgt en voor hen zorgt, met hen babbelt, ... We merken vaak dat jongeren hier open bloeien omdat we hen hier de nodige aandacht geven en een luisterend oor ter beschikking stellen.” Minor Ndako¹¹⁶: “De jongeren die bij ons toekomen die eerst in het gesloten centrum 127 hebben verbleven, vertonen vaak traumatische verschijnsels, waar ze soms maandenlang nog niet van bekomen zijn.”

¹¹⁴ K. VAN EEPOEL, medewerker sociale dienst transitcentrum 127 te Melsbroek, telefonisch contact op 07/04/2006.

¹¹⁵ Ibidem.

¹¹⁶ CLOET M., directrice Minor Ndako, opvangcentrum voor NBMV niet-asielaanvragers en slachtoffers van mensenhandel, gesproken te Brussel, 10/04/2006)

6.5 Eigen visie en conclusie:

Het verdrag inzake de Rechten van het Kind staat in principe hoger dan de Belgische wetgeving. Het verdrag laat echter veel ruimte open voor interpretatie, namelijk: “dat slechts in uitzonderlijke gevallen een jongere opgesloten mag worden”. Wat die uitzonderlijke gevallen zijn, kunnen zowel voor- als tegenstanders van de detentie in hun voordeel invullen. Hierin faalt het Verdrag van de Rechten van het Kind.

Het opsluiten van minderjarigen bij meerderjarigen is echter ook tegen het verdrag van de Rechten van het Kind en hierin falen het gesloten opvangcentrum 127 en het INAD-centrum. *(Er moet rekening gehouden worden met de behoeften van een persoon van zijn leeftijd. Met name wordt ieder kind dat van zijn vrijheid is beroofd, gescheiden van volwassenen, IVRK, art.37)*

Wat vervolgens ook niet kan, is dat het gesloten opvangcentrum of de Dienst Vreemdelingenzaken zelf de toestemming tot opsluiting (*bijlage 11*) invult voor de jongere. Dit is niet alleen tegen de Rechten van het kind, maar ook tegen de Belgische wetgeving die zegt dat die bijlage door een voogd moet worden betekend. *(De beslissing tot teruggrijping en de vasthouding aan de grens moet worden betekend aan de voorlopige voogd,¹¹⁷), (Geen enkel kind mag op onwettige of willekeurige wijze van zijn vrijheid worden beroofd, IVRK, art.37)*

Niet-begeleide minderjarige vreemdelingen zonder toestemming opsluiten in de condities zoals ze nu zijn waar geen speciale voorzieningen zijn voor minderjarigen is ethisch niet verantwoord. De twijfel aan de minderjarigheid doet de volgende kwestie rijzen: geven we een zelfverklaarde NBMV aan de grens het voordeel van de twijfel of moet een leeftijdsonderzoek eerst de twijfel uitsluiten? In ieder geval, indien er bij twijfel aan de minderjarigheid van een zelfverklaarde NBMV aan de grens nood is aan een leeftijdsonderzoek, zou dat in een **maximum** van 48 uur moeten gebeuren.

Zowel bij het wachten op het resultaat van het leeftijdsonderzoek als op de komst van de voogd om de bijlage 11, zoals het in de wetgeving staat, (al dan) niet te ondertekenen, zou er een niet-gesloten beveiligd centrum moeten zijn dat **aangepast is aan de noden** van NBMV. Er is met andere woorden **nood aan een aangepaste, beveiligde opvang waar de NBMV**, indien noodzakelijk en voor een maximum van 48 uur, kunnen wachten op hun voogd of op het resultaat van het leeftijdsonderzoek.

Wat de bescherming betreft van de minderjarige tegen mogelijke mensenhandelaars, vind ik een aangepast, niet-gesloten en beveiligd centrum speciaal voor minderjarigen aan de grens een goede oplossing om het contact tussen mensenhandelaar en jongere te verbreken. Het is helaas geen fabel, maar bittere realiteit dat minderjarigen het slachtoffer kunnen zijn van een netwerk van mensenhandel, waarbij de mensenhandelaar de jongere op het grondgebied opwacht. Ik heb er dan ook mijn twijfels bij of een opvang in een volledig open opvangcentrum van de federale overheid voldoende garantie biedt op deze bescherming. Een gesloten opvangcentrum dat met prikkeldraad omheind is en waar minderjarigen samen met meerderjarigen in een onaangepaste omgeving verblijven, is echter niet de oplossing! Wel een aangepast beveiligd niet-gesloten centrum voor de kortst mogelijke duur dat aangepast is aan de noden van een minderjarige en waar er speciale begeleiding voorzien is.

¹¹⁷ Artikel 3 van de wet van 15 december 1980 inzake de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen, de Schengenovereenkomst, de Dublin-verordening en de overeenkomst van Chicago.

7. Een toekomst in de illegaliteit:

Hoeveel jongeren uiteindelijk zonder geldige verblijfsdocumenten vallen en in een clandestiene omgeving terecht komen is niet geweten. Dit is ook logisch aangezien ze vanaf dan een ‘illegaal’ bestaan leiden waarin contact met de overheid voor hen een bedreiging voor hun verder verblijf in België betekent. Als je echter een vage berekening maakt van het kleine aantal jongeren dat via de asielprocedure een geldig verblijfsstatuut bekomt en het aantal jongeren dat geen definitieve papieren kan bemachtigen omwille van de nieuwe omzendbrief voor NBMV, kom je tot de conclusie dat een officieus bestaan voor NBMV niet weg te denken is. Het is daarom ook belangrijk om eens stil te staan bij het leven zonder geldige verblijfsdocumenten. Voor minderjarigen is de stap van een beschermde omgeving zolang ze minderjarig zijn, naar een eventueel verblijf in een clandestiene omgeving als ze meerderjarig zijn vaak ondraaglijk groot.

“Zonder een goed uitgebouwd netwerk overleef je het niet”

Het Belgisch beleid naar sans-papiers toe is gericht op: ontmoedigen en verwijderen. Dit wordt bewerkstelligd door de sans-papiers zo veel mogelijk te beperken in hun rechten en hun de toegang tot allerlei sociale diensten te ontzeggen. De meeste sans-papiers zitten niet in een sociaal vacuüm, maar (kunnen) overleven door het netwerk dat ze hebben moeten uitbouwen om aan werk, eten en een slaapplek te geraken. Een netwerk is een bijna noodzakelijk brug om aan geld, goederen, diensten, informatie te geraken, althans toch in het begin. Een netwerk kan uit drie vormen bestaan: mensen van dezelfde etnische gemeenschap, familie of vrienden en kennissen.¹¹⁸ Het is voor NBMV niet altijd evident om een netwerk uit te bouwen. Hun netwerk zal, bij minderjarigen meer als bij meerderjarigen, bestaan uit ‘legale autochtone’ vrienden die ze hebben leren kennen op school en in jeugdbewegingen. Het is handig en bijna noodzakelijk om als sans-papiers legale kennissen te hebben, maar vaak is het toch dezelfde etnische gemeenschap of familie die het beste ‘via via’ een job in het zwart kan versieren en waar sans-papiers ongemerkt tussen de massa kunnen verdwijnen. NBMV bevinden zich vòòr hun 18 jaar in een beschermde omgeving. Indien ze bij hun meerderjarigheid niet aan een geldig verblijfsdocument konden geraken, staan ze vaak ineens op straat en is hun verder verloop afhankelijk van de goodwill van mensen zoals de begeleiders van hun centrum, hun voogden, ... Er is geen tussenstap tussen de bescherming vòòr hun 18 jaar en de eventuele illegaliteit bij hun meerderjarigheid. Vaak verdwijnen NBMV die ervan overtuigd zijn dat hun procedure uitzichtloos is zelfs vòòr hun achttiende verjaardag uit hun opvangcentrum.

Wie van de NBMV kan in de illegaliteit verzeilen?¹¹⁹

De NBMV die niet in een procedure verwickeld zitten, illegalen op doorreis –bijvoorbeeld naar Groot-Brittannië-, uitgeprocedeerde asielzoekers die meerderjarig zijn geworden tijdens de procedure, de NBMV die geen Bewijs van Inschrijving in het Vreemdelingenregister hebben kunnen bemachtigen vòòr hun 18 jaar.

Hoe kunnen sans-papiers aan een inkomen geraken?¹²⁰

Werken in loondienst is voor sans-papiers officieel onmogelijk. Sans-papiers hebben geen recht op een arbeidskaart, OCMW-steun, sociale zekerheid, werkloosheidsuitkering, wit werk, ... Ze geraken meestal aan werk via legale familieleden of legale vrienden die eens navraag doen:

¹¹⁸ E. WIEME, medewerker CAW Gent en auteur van de thesis ‘overlevingsstrategieën in de illegaliteit’, gesproken te Gent op 05/04/2006.

¹¹⁹ E. WIEME, Een analyse van verblijfsstrategieën bij “mensen zonder wettig verblijf” in Gent, Gent, 2002-2003, pp.109.

¹²⁰ E. WIEME, Een analyse van verblijfsstrategieën bij “mensen zonder wettig verblijf” in Gent, Gent, 2002-2003, pp.109.

- **Zwart werk**: voor mannen komt dit vaak neer op: werk in serres, in de bouw, klusjes,... Bij vrouwen gaat het vooral om huishoudelijk werk, schoonmaken of prostitutie. Omwille van hun kwetsbare positie worden sans-papiers vaak uitgebuit, moeten ze vaak risicovol werk verrichten, werken ze op onregelmatige en onstabiele uren om de sociale inspectie te vermijden,... Het loon van clandestien werknemers bestaat vaak uit 5 euro per uur of minder.
- **semi-criminele activiteiten**: deze zijn verboden door de wet, maar worden gedoogd door de politie, zoals prostitutie.
- **Criminele activiteiten**: zoals verhandelen in drugs. Het is een cliché om de vanzelfsprekende link te leggen tussen illegalen en criminaliteit. Integendeel, illegalen zien het als een laatste optie omdat de kans dat ze door de politie worden opgepakt groter is als ze aan criminele activiteiten deelnemen.
- **Andere**: meeleven met vrienden, familie, etnische gemeenschap.
- **Menslievende organisaties**: Moskeeën, kerken, caritatieve organisaties,...

Wat vaak van belang is om aan werk te geraken is het beschikken over een etnische infrastructuur. Zo is het in Gent voor mensen van Afrikaanse origine vaak moeilijker om aan werk te geraken omdat de Afrikaanse gemeenschap in Gent niet zo talrijk vertegenwoordigd is. Plaatsen om aan werk te geraken of om te onderhandelen over werk zijn bijvoorbeeld Marokkaanse of Turkse theehuizen, vzw's, cafés,... Je moet als sans-papiers uiterst flexibel zijn en beter beschikken over een GSM om eventueel de volgende dag direct te kunnen werken.

Huisvesting?

Weinig sans-papiers kunnen terecht op de officiële woningmarkt. Het is echter niet onmogelijk. Om een huis te huren heb je namelijk geen verblijfsdocumenten nodig, dat staat nergens in de huurwetgeving, ook een aansluiting van gas, water en elektriciteit vraagt niet om verblijfsdocumenten. Soms wordt enkel een identiteitsbewijs gevraagd, maar vaak is het belangrijkste dat er betaald wordt elke maand. Verder zijn er nog de caritatieve organisaties, kerken, familie, vrienden, thuislozenzorg, de centra voor algemeen welzijnswerk,...

Gezondheidszorg?

In principe hebben de sans-papiers enkel recht op dingende medische hulp, deze wordt met andere woorden terugbetaald. De meeste sans-papiers hebben in de praktijk weinig problemen met het vinden van een dokter indien noodzakelijk: ze gebruiken vaak de SIS-kaart van een legale vriend.

Conclusie: zonder een netwerk zijn de sans-papiers overgeleverd aan de marginaliteit of aan de goodwill van anderen. Tegenwoordig is het zo dat de 'semi-illegale' netwerken door de politie onder druk worden gezet opdat deze schrik zouden hebben om de sans-papiers nog verder te helpen. De politie hoopt hiermee het aantal illegale netwerken te verminderen, maar dit is volledig tegenstrijdig aangezien met het onder druk zetten van deze 'semi-illegale' netwerken, de sans-papiers zullen worden gedreven in de handen van echte illegale netwerken zoals mensenhandelaars en criminele netwerken.

Voor minderjarigen is het verschil vaak ondraaglijk groot om van een beschermde omgeving in een clandestiene omgeving terecht te komen.

8. De toekomst van niet-begeleide minderjarige vreemdelingen in België: een peiling aan de hand van visies van mensen uit het werkveld

*“Hoeveel NBMV slagen er uiteindelijk in om een geldig verblijfsstatuut in België te verkrijgen?” “Wat gebeurt met de jongeren die daar niet in slaagden?”
“Waar komen zij terecht?”*

Dit zijn vaak één van de eerste vragen die in de gedachte opkomen.

Een grote nieuwsgierigheid moet echter plaats maken voor een grote ontzuivering omdat het bijna een onmogelijke taak is om hier een sluitend antwoord op te bekomen. Het is zeer moeilijk om de toekomstperspectieven van NBMV in België te schetsen. De situatie is namelijk onderhevig aan steeds wisselende factoren als: de actualiteit, de toestand in de wereld, de regelgeving voor NBMV op dat moment, het aantal NBMV in België, het beleid inzake asiel en vreemdelingen, de Dienst Vreemdelingenzaken beschikt enkel over cijfergegevens van jongeren die asiel aanvragen, het persoonlijk verhaal van de jongere, ... Er is daarbovenop heel weinig informatie beschikbaar over de toekomst van NBMV eens ze meerderjarig worden, aangezien de voogdij en de meeste opvang stopt wanneer de jongeren meerderjarig worden.

Ik hecht toch veel belang aan deze vragen, omdat ze veel zeggen over het beleid op dit moment voor NBMV. Ik merk dat veel mensen uit het werkveld ook met deze vragen zitten. Ik heb daarom een e-mail rondgestuurd naar zo veel mogelijk mensen die in de praktijk in contact komen met NBMV en heb hen onderstaande vragen voorgelegd. Een sluitend antwoord op deze vragen is niet mogelijk, maar een actuele indruk op basis van praktijkervaringen en verschillende visies wel.

- 1) Is het beleid ten opzichte van NBMV strenger geworden ten nadele van het definitieve verblijf van de NBMV? Waaraan merk je dat?*
- 2) Kan de meerderheid of de minderheid van de NBMV die in België toekomen uiteindelijk een definitief verblijf bekomen? (Op basis van eigen ervaringen)*
- 3) Wat is jullie ervaring in waar de meeste jongeren belanden eens ze meerderjarig worden indien ze zonder verblijfsstatuut vallen?*

Volgende actoren hebben een standpunt kunnen formuleren op bovenstaande vragen: Child Focus, een professioneel voogd, de Dienst Voogdij, Medimmigrant, Minor Ndako, Het Huis, de DVZ cel minderjarigen. *(Voor de volledige en afzonderlijke reacties van de verschillende actoren, verwijst ik graag naar de bijlagen.)*

1. Is het beleid ten opzichte van NBMV strenger geworden ten nadele van het definitieve verblijf van de NBMV? Waaraan merk je dat?

Alle actoren zijn het hierover meer dan eens: de omzendbrief van 15/09/2005, dat het bekomen van de nationale identiteitskaart verplicht voor jongeren die geen asielaanvragen, op een onrechtvaardige manier kleinere kansen schept voor jongeren om een statuut van onbepaalde duur te bekomen. Zelfs het Bureau Minderjarigen bij de Dienst Vreemdelingenzaken acht de omzendbrief strenger dan de regeling ervoor en kunnen zich best wel vinden in een versoepeling voor de voogden en jongeren die, buiten hun macht om

en dat ook kunnen bewijzen, niet aan een nationaal paspoort kunnen geraken. Dit wijst erop dat de appreciatiebevoegdheid van de DVZ niet louter bij de medewerkers zelf ligt, maar van hogerhand komt want tot nu toe geldt nog steeds: geen paspoort, geen BIVR. Het ontbreken van een BIVR heeft als gevolg voor de jongere dat ze geen recht hebben op OCMW-steun, wat hen bij hun meerderjarigheid extra kwetsbaar maakt. Voor Margot Cloet van het opvangcentrum Minor Ndako zijn het tekens in de richting van een afschrikbeleid. Zij acht het echter niet onmogelijk dat binnen een half jaar of een jaar de meeste buitenlandse jongeren op de hoogte zullen zijn van de regeling hier en met een paspoort gaan toekomen, of dat er een soort handel zal ontstaan in valse paspoorten. Johan Vanderauweraert van het categoriaal opvangcentrum voor NBMV, niet-asielaanvragers, interpreteert de dienstnota van de Bijzondere Jeugdzorg van 01/ 2006 als een stopzetting van de vervolgpvang van NBMV binnen de Bijzondere Jeugdzorg en wijst erop dat de wachtlijsten bij de categoriale opvang hierdoor alleen maar langer zullen worden.

Conclusie: voor de jongeren geen geldig asielverhaal hebben en in de procedure en opvang voor NBMV terecht komen, zien de vooruitzichten er op dit moment niet rooskleurig uit.

2. Kan de meerderheid of de minderheid van de NBMV die in België toekomen uiteindelijk een definitief verblijf bekomen? (Op basis van eigen ervaringen)

Een professioneel voogd stelt het zo: “ Als je kijkt naar het aantal jongeren dat een geldige asielaanvraag krijgt, dan merk je dat er maar heel weinig jongeren zijn die via deze manier aan een definitief verblijfsstatuut geraken. Als je kijkt naar de niet-asielaanvragers merk je dat het ook voor hen door de nieuwe omzendbrief moeilijker is geworden om aan een definitief verblijfsstatuut te geraken. De meerderheid van de bevraagde actoren schat: de minderheid.

3. Wat is jullie ervaring in waar de meeste jongeren belanden eens ze meerderjarig worden en geen geldig verblijfsstatuut hebben?

Johan Vanderauweraert beschrijft de situatie in Het Huis in Aalst: “De meeste jongeren die bij ons verdwijnen zijn tussen de zeventien en zeventien en een half jaar. Voor hen zijn de perspectieven de illegaliteit of een terugkeer naar het milieu van uitbuiting. Ik denk dat veel slachtoffers van mensenhandel terugkeren naar het enige milieu waar ze mee vertrouwd zijn, bijvoorbeeld prostitutie. Dat is hard, aangezien we ons best doen om ze eruit te houden.” Verder denkt men dat jongeren naar een ander land emigreren, illegaliteit of bij vrienden en familie.

Besluit

“Een opengrenzenbeleid is niet mogelijk, maar een humaan beleid wel.” Met deze zin wil ik de voornaamste knelpunten die een humaan en rechtvaardig beleid ten opzichte van niet-begeleide minderjarige vreemdelingen in de weg staan, inleiden.

Als eerste conclusie kan ik melden dat slechts de minderheid van de niet-begeleide minderjarigen via de asielpcedure erkend wordt tot vluchteling. Om erkend te worden tot politiek vluchteling moet je vooral kunnen bewijzen dat je individueel vervolgd of bedreigd wordt en dat je niet op de bescherming van je land kunt rekenen. Het bewijzen is echter zeer moeilijk voor minderjarigen. Jongeren worden namelijk meestal niet individueel vervolgd, maar als onderdeel van hun familie. Deze jongeren weten, omwille van hun jonge leeftijd, niet in detail wie hen of hun familie heeft bedreigd. Maar dat is juist de informatie die de asielinstanties, vaak tot in het detail, nodig hebben. Er zijn effectief veel jongeren die niet onder de Conventie van Genève vallen, maar ik ben er rotsvast van overtuigd dat er veel jongeren zijn die wegens gebrek aan bewijzen uit de boot vallen.

Een tweede conclusie is dat de verblijfskansen voor de jongeren die de procedure ‘niet-begeleide minderjarige vreemdeling’ volgen, streng ingeperkt zijn. Sinds 15 september 2005 geldt de tot nu toe onverbiddelijke regel bij de Dienst Vreemdelingenzaken: geen paspoort, geen tijdelijk verblijfsstatuut. De ambassades bij wie de jongeren het paspoort moeten aanvragen, willen/kunnen echter vaak niet meewerken. Dit heeft als gevolg dat jongeren zonder paspoort vòòr hun achttien jaar, de dag van hun meerderjarigheid illegaal worden omwille van redenen die buiten hun macht liggen. De jonge leeftijd van deze regeling maakt het nog niet mogelijk om de concrete gevolgen te zien van deze invoering. De toekomst ziet er in ieder geval niet hoopgevend uit, aangezien de minderheid van deze jongeren een paspoort kan bemachtigen. Zal dat voor veel jongeren leiden tot een verblijf in de illegaliteit? Of zullen niet-begeleide minderjarige vreemdelingen binnen een jaar op de hoogte zijn van deze regeling en met hun paspoort naar België komen? Verder onderzoek is hier noodzakelijk.

*Uit vorige twee conclusies kan je opmaken dat **op dit moment** een minderheid van de niet-begeleide minderjarige vreemdelingen een definitief verblijfsstatuut kan bemachtigen. Nu is het noodzakelijk om je de vraag te stellen: “is het wel humaan om jongeren tot hun achttien te beschermen om ze vervolgens bij hun meerderjarigheid aan de deur te zetten, zonder toekomstperspectief?” Ik vind van niet. Ofwel laat je jongeren toe op basis van een eerlijke regelgeving, ofwel moet er gewaarborgd worden dat er na hun achttien een duurzame oplossing is voor de jongere, zoals opvanginitiatieven en integratieprojecten in het land van herkomst, niet voor politiek vluchtelingen uiteraard. Indien geen van de twee opties het geval is, kunnen we effectief te maken hebben met een vergeten generatie van niet-begeleide jongeren op de vlucht. Geef jongeren duidelijkheid en biedt ze een toekomst, is het niet in België, dan is het in een ander land, maar laat ze niet aan hun lot over.*

De opvang van niet-begeleide minderjarige vreemdelingen bevindt zich momenteel in een impasse. De opvang voor jongeren die asiel aanvragen valt onder de federale bevoegdheid Maatschappelijke Integratie, de opvang van de jongeren die geen asiel aanvragen valt onder de verantwoordelijkheid van de Gemeenschappen, meerbepaald de Bijzondere Jeugdzorg. Aan federale zijde is er een overschot aan opvangplaatsen. De Bijzondere Jeugdzorg kampt echter met een nijpend tekort en geeft duidelijke tekens dat ze niet meer kan volgen. Het lijkt me veel eenvoudiger om de opvang van deze jongeren onder één bevoegdheid te plaatsen, met name de federale overheid. Jongeren die echter verkeren in een problematische

opvoedingssituatie, zoals de Bijzondere Jeugdzorg haar doelgroep formuleert, zoals slachtoffers van mensenhandel en NBMV met psychische of fysieke problemen, zouden wèl volop gebruik moeten kunnen maken van de opvang van de Bijzondere Jeugdzorg. Er zijn momenteel gesprekken aan de gang tussen de betrokken overheden om een evenwicht te vinden in de opvangplaatsen, maar momenteel blijven de Gemeenschappen en de Federale overheid hun verantwoordelijkheid doorschuiven naar elkaar.

Als laatste knelpunt: de detentie van niet-begeleide minderjarig vreemdelingen aan de grens in een gesloten centrum waar ze samen met meerderjarigen worden opgesloten is niet alleen tegen de Rechten van het Kind, maar is eveneens nadelig voor het psychologisch welzijn van de jongere. De grenspolitie moet onmiddellijk de Dienst Voogdij waarschuwen als er een niet-begeleide minderjarige vreemdeling aankomt aan de grens, de praktijk wijst echter uit dat Dienst Voogdij pas enkele uren nadat de jongere reeds opgesloten zit gecontacteerd wordt, wat onwettig is. Voor minderjarigen aan de grens die mogelijk het slachtoffer kunnen zijn van mensenhandel, is er nood aan een aangepaste, beveiligde, niet-gesloten opvang. Een onaangepast, gesloten centrum voor niet-begeleide jongeren kan door geen enkel argument goedgesproken worden.

Bijlagen:

- I. *Mail naar en antwoorden van mensen uit het werkveld betreffende hun persoonlijke visie over de toekomst van niet-begeleide minderjarige vreemdelingen in België, behandeld in hfdstk.8.*
- II. *Bronnenlijst*

I. Mail naar en antwoorden van mensen uit het werkveld betreffende hun persoonlijke visie over de toekomst van niet-begeleide minderjarige vreemdelingen in België, behandeld in hfdstk.10:

Mail verstuurd op 05/04/2006:

Contactpersonen: stef.vercruysse@fedasil.be, marijke.dherde@cawdeterp.be, hedwige.debiourge@ibz.fgov.be, saida.bentouhami@just.fgov.be, d.lowyck@caritasint.be, vzw-t-huis@skynet.be, leen.vanoverberghe@dofi.fgov.be, tinne.desmet@onstehuis.net, patrica.vandenbossche@dofi.fgov.be, ann.truyens@ocarendonk.be, info.str@fedasil.be, geert.matthys@odice.be, info@mentorescale.be, an.vantomme@foyer.be, dirk.vandaele@foyer.be, info@medimmigrant.be, centrum@cntr.be, tracing@redcross-fl.be, info@foyer.be, info@vluchteling.be, haventeam@de8.be, jozef.hertens@vlos.be, petra.debel@archipel.be, walter@kms.be, cis.dewaele@steunpunt.be, andy.deburchgraeve@jes.be, anita.peustjens@fedasil.be

Beste,

mijn naam is Sofie Van Der Straeten, studente journalistiek aan de Arteveldehogeschool in Gent. Ik maak momenteel vol overgave een eindwerk over niet-begeleide minderjarige vreemdelingen.

Nu is er één centrale vraag waar heel moeilijk een antwoord op kan gegeven worden, maar waar ik toch veel belang aan hecht. Ik probeer daarom een beeld te schetsen aan de hand van jullie ervaringen uit de praktijk. Ik stuur deze vraag dan ook naar verschillende mensen actief in verschillende diensten en hulpverleningen die met deze jongeren in contact komen.

Ter verduidelijking: het is niet mijn bedoeling om een sluitend antwoord te krijgen op volgende vragen, maar wel om jullie verschillende visies en ervaringen uit de praktijk samen te leggen.

" Kan de meerderheid of de minderheid van de NBMV die in België toekomen uiteindelijk een definitief verblijf bekomen, denken jullie?"

"Wat is jullie ervaring in waar, en met welke verblijfsstatus de meeste jongeren belanden eens ze meerderjarig worden?"

"Is het beleid ten opzichte van NBMV strenger geworden ten nadele van het definitieve verblijf van de NBMV (bv.met de verplichting van de paspoorten voor de niet-asielaanvragers)?"
Waarom merk je dat?"

Indien wenselijk kunnen de reacties zeker genieten van de anonimiteit.

Indien jullie nog mensen kennen die een beeld kunnen hebben van bovenstaande vragen, stuur gerust door.

Alvast enorm bedankt op voorhand voor jullie reactie, ik kan me inbeelden dat dit afhangt van jongere tot jongere, periode tot periode en dat het bijgevolg niet eenvoudig is om hier een eenduidig antwoord op te geven.

Vriendelijke groeten,

Sofie Van Der Straeten.

Antwoorden:

- **Een professioneel voogd:** " Als je kijkt naar het aantal jongeren dat een geldige asielaanvraag krijgt, dan merk je dat er maar heel weinig jongeren zijn die via deze weg een definitief verblijfsstatuut kunnen krijgen. Als je kijkt naar de niet-asielaanvragers, dan merk je dat het voor hen door de nieuwe omzendbrief veel moeilijker is geworden om via deze manier een definitief verblijfsstatuut te bekomen. In vele Afrikaanse landen staan de jongeren niet geregistreerd. Doordat veel vluchtelingen door de oorlog verdreven zijn en geen documenten meer hebben, weten veel vluchtelingen niet meer hoe oud ze zijn en waar ze vandaan kwamen. Dit is echter essentiële informatie voor de ambassades om een paspoort te kunnen uitreiken. De nieuwe omzendbrief werkt discriminerend ten opzichte van jongeren die van een land afkomstig zijn waar geen goed registratiesysteem is. Als conclusie denk ik dat de minderheid van de NBMV uiteindelijk een definitief statuut kan bemachtigen. Waar de meeste jongeren belanden? Sommigen proberen hun kans te wagen

in een ander land, zoals het Verenigd Koninkrijk of Frankrijk. Anderen belanden in de illegaliteit, bij familie of vrienden, weliswaar zonder geldig verblijfsstatuut. Diegene die geen witte kaart (=inschrijving in het BIVR) kunnen bemachtigen vòòr hun 18 belanden in illegaliteit.”

- **Medimmegrant:** “Ik denk dat er vele minderjarigen uiteindelijk misschien een definitief verblijf krijgen maar dat ze ondertussen door heel wat nepstatuten moeten of illegale periodes kennen. Dat is allesbehalve bevorderlijk voor hun zelfbeeld en ontplooiingskansen. Zo bijvoorbeeld op vlak van gezondheid: deze minderjarigen zonder wettig verblijf krijgen geen SIS-kaart en moeten een administratieve weg volgen om gezondheidszorgen te bekomen. De gezondheidstoestand van een kind is duidend voor de gezondheidstoestand op volwassenleeftijd.”

- **Johan Vanderauweraert van ‘Het Huis’ in Aalst** (opvangcentrum voor niet-asielaanvragende NBMV) :“ Heel veel jongeren in het Huis vertrekken vòòr ze meerderjarig worden. De omzendbrief van 15/09/2006 veroorzaakt het meeste problemen: nog niemand van de jongeren bij ons is er in geslaagd een paspoort te bekomen, en het is zeker niet dat we ons best niet doen. De omzendbrief schept kleinere kansen voor de NBMV om hier te kunnen blijven. Daarnaast is ook de stopzetting van de vervolgoopvang voor NBMV in de voorzieningen van de BJB een negatieve evolutie, aangezien we nu al met een plaatstekort kampen en die dienstnota zal daar alleen maar nog meer toe bijdragen. Waar de meeste jongeren belanden? De meeste jongeren die bij ons verdwijnen zijn tussen de zeventien en zeventien en een half jaar. Voor hen zijn de perspectieven de illegaliteit of een terugkeer naar het milieu van uitbuiting. Ik denk dat veel slachtoffers van mensenhandel dan terugkeren naar het enige milieu waar ze mee vertrouwd zijn, bijvoorbeeld prostitutie. Dat is hard, aangezien we ons best doen om ze eruit te houden. We houden onze jongeren heel nauw in het oog, zo controleren we bijna dagelijks tijdens de maaltijden bijvoorbeeld of onze jongeren er nog allemaal zijn. Als er kansen zijn op weglopers, dan sluiten we soms onze deuren. Er is in ieder geval een heel negatieve evolutie voor jongeren die geen asiel aanvragen op vlak van procedure en op vlak van opvang. Zonder de witte kaart (=inschrijving in het BIVR), hebben ze niet alleen geen geldig verblijfsstatuut, maar ook géén recht op een OCMW-uitkering, wat hen bij hun meerderjarigheid heel kwetsbaar maakt.”

- **Margot Cloet van Minor Ndako:** “Door de invoering van de verplichting van het nationaal paspoort van de jongere, hebben de jongeren minder kans op een definitief verblijf in België. De ambassades willen en kunnen vaak niet meewerken. De omzendbrief zegt dat er uitzonderingen zijn indien het echt niet mogelijk is, maar ze geeft zelf toe dat die uitzonderingen heel beperkt zijn en dat de regel geldt: geen paspoort, geen BIVR. Voor mij persoonlijk zijn het tekens in de richting van een afschrikbeleid. Ik denk echter dat binnen een half jaar of een jaar een evolutie gaat zijn dat de meeste buitenlandse jongeren op de hoogte zullen zijn van de regeling in België en met een paspoort zullen toekomen, of er zal een handel ontstaan in valse paspoorten. Ik vind in ieder geval dat er voor de jongeren die geen witte kaart kunnen bemachtigen omwille van redenen waar ze niets aan kunnen doen, een oplossing moet gevonden worden. Deze jongeren hier legaal te laten verblijven tot hun achttiende en hen dan aan de deur zetten is in principe niet verantwoord.”

- **Stefanie De Smet, Child Focus:** “ Het beleid is zeker strenger geworden met de invoering van de verplichting van de paspoorten. Wat het aantal jongeren betreft dat een

definitief statuut kan bemachtigen via de asielprocedure, heb ik het laatst gehoord: 1 op 10.”

De Dienst Voogdij: “ Of de meerderheid of de minderheid een geldig verblijfsstatuut kan bekomen, hangt van de basis waarop een minderjarige zijn verblijfswens motiveert. Indien het in het kader is van een asielaanvraag, hangt dit af van de bewijzen die de NBMV naar voren brengt om zijn verhaal te bevestigen. Deze bewijzen moeten ook nog aanvaard worden door de Dienst Vreemdelingenzaken en het Commissariaat Generaal.

Indien de NBMV de andere procedure aanvraagt, hangt zijn verblijfsstatuut af van zijn leeftijd (mijn indruk is; hoe jonger een minderjarige in België aankomt, hoe meer kans hij/zij heeft om een verblijf te verkrijgen), maar dit hangt weer af van de dienst Vreemdelingenzaken. Zij zijn diegene die hieromtrent de beslissingen nemen. Vele NBMV kunnen zich geen paspoort permitteren (hebben meestal geen middelen om een paspoort te betalen). Rond de betalingen is het nog steeds onduidelijk wiens taak het is (Sommige voogden zijn bereid om een paspoort te betalen, in andere gevallen zijn het organisaties die meebetalen, ...). Het komt erop neer dat dit afhangt van het goede wil van mensen. Dit wordt uiteraard nog opgevolgd (vraag werd gesteld aan de ambassades om eventueel in te staan voor de betaling van de paspoorten, maar voorlopig is er nog geen oplossing).”

Bronnenlijst:

Boeken, brochures, programmaboekjes, jaarverslagen

1. Boeken:

- VANLERBERGHE (J.), Een mens op de vlucht de klapdeur van onze gastvrijheid, Roeselare, Roularta Books, 2002, 220p.
- KINDERRECHTSWINKELS, De juridische positie van de minderjarige in de praktijk, Heule, UGA, 2002, 370 p.
- DEMYTTENAERE (B.), HANNES (N.), TIELEMANS (D.), Verkeerde tijd, verkeerde plaats, Roularta Books, Roeselare, 2005, 167 p.
- PLYSIER (S.), Kinderen met een tweede huid, onthaal van kinderen op de vlucht, Antwerpen, Garant, 2003, 128 p.
- SMULDERS (M.), COX (S), ABDULLHAK (R.), Ik weet dat ik altijd kan bellen, werkwijze en ervaring maatjesproject AMA + 18, Tilburg, s.n., 2005, 71 p.
- DESMET (S.), Profiel en trajectmonitoring van de niet-begeleide minderjarige asielzoekers in België, Brussel, s.n., 2005, 111 p.
- DERLUYN (I.), WILLE (B.), DESMET (T.), BROECKAERT (E.), Op weg; psycho-sociale en therapeutische begeleiding van niet-begeleide minderjarige vreemdelingen, Antwerpen, Garant, 2005, 140 p.

2. Programmaboekjes en brochures:

- De Clynsen (M.), Proceduregids voor asielzoekers in België, vzw CIRE, s.n., 2004, 80 p.
- NUYTEN (G.), Voorstellingsbrochure opvangcentra voor minderjarige asielzoekers, De Lier en de Bilck, s.l., s.n., 13 p.
- VAN HOUTRYVE (V.), Jij en het Comité voor Bijzondere Jeugdzorg, Brussel, Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, 1999, 39 p.

3. Jaarverslagen:

- Jaarverslag CGVS, Brussel, s.n., 2004, 43p.
- Minor Ndako vzw, Brussel, s.n., 2005, 40 p.

Tijdschriften- en krantenartikels, nieuwsbrieven

1. Tijdschriftenartikels:

- FREDERIX (S.), Illegalen: strenger beleid leidt tot overlevingscriminaliteit. In: MO* Mondiaal Magazine, 30 (02/2006) 2, pp.18-20.

2. Nieuwsbrieven:

- MATTHYS (G.), Nieuwsbrieven Vlaams Minderhedencentrum, vreemdelingenrecht, per mail geabonneerd.
- ODICE Nieuwsbrief "Nieuwkomers, Vluchtelingen, Mensen zonder Papieren en Woonwagengewoners", ING-ODiCe, nr. 4, per mail geabonneerd.
- HAVENTEAM, DE ACHT, vluchtelingenteam, nieuwsbrief, per mail geabonneerd.

- LIGA VOOR MENSENRECHTEN, nieuwsbrief, per mail geabonneerd.
- AMNESTY INTERNATIONAL, nieuwsbrief, per mail geabonneerd.

Cursussen, eindwerken, persdossiers

Eindwerken en persdossier:

- PROOST (B.), Niet-begeleide minderjarige vreemdelingen in België: een onderzoek naar hun juridisch statuut, opvang en begeleiding, Gent, Hogeschool Gent, 2004-2005, 103 p.
- VAN DER STRAETEN (S.), Alleenstaande minderjarige asielzoekers in België, Gent, Arteveldehogeschool, 2004-2005, 74 p.
- WIEME (E.), Een analyse van verblijfsstrategieën bij “mensen zonder wettig verblijf” in Gent, Gent, UGent, 2002-2003, 109 p.

Multimedia

- BREULS (P.), Verloren generatie, VRT-Canvas (Kwesties), 12/04/1999.
- IKON, Terug naar Angola, Nederland 1, 26/05/2005

Interviews

- D’HERDE (M.), medewerker jongerenwerking Protestants Sociaal Centrum, geïnterviewd te Antwerpen, 02/03/2006.
- VAN EEPOEL (K.), medewerker sociale dienst transitcentrum 127 te Melsbroek, telefonisch gecontacteerd, 07/04/2006.
- BEN TOUHAMI (S.), medewerker Dienst Voogdij, geïnterviewd te Brussel, 02/02/2006 en 17/02/2006.
- Het Huis in Aalst, 04/04/2006.
- DEBIOURGE (H.), coördinatrice ama’s, rondleiding in het CGVS, 08/02/2006.
- Het bijwonen van een verhoor bij DVZ, Sofie Depuydt, medewerker Dienst Vreemdelingenzaken, 13/02/2006,
- CLERIN (N.), medewerker REAB-project, telefonisch contact, 05/04/2006.
- BEECKMAN (I.), medewerker Dienst Minderjarigen van de directie toegang en verblijf, geïnterviewd te Brussel, Dienst Vreemdelingenzaken, 20/01/2006.;
- VANOVERBERGHE L., attaché Cel Minderjarigen, DVZ, geïnterviewd te Brussel, 08/02/2006.
- ROOSEMONT (F.), Directeur-Generaal bij de DVZ, telefonisch gecontacteerd, 13/02/2006
- DE BOURGE (H.), verantwoordelijke voor ama’s in het CGVS, geïnterviewd te Brussel, 08/02/2006.
- WIEME (E.), lid van het Vluchtelingen Actie Comité (VAK) in Gent, geïnterviewd te Gent, 04/04/2006.
- DE SMET (T.), pedagogisch stafmedewerker in het opvangcentrum De Lier voor ama’s in Ieper, 21/02/2006.
- VAN DEN BOSSCHE (P.), medewerker dienst MENA, DVZ. Gesproken te Brussel, 20/01/2006.
- AERTS (V.), medewerker dienst MENA, DVZ, rondleiding in de DVZ, Brussel, 08/02/2006.

- LOWYCK (D.), professioneel voogd onder Caritas, geïnterviewd te Brussel, 10/02/2006 en 17/02/2006.
- DE SMET(S.), medewerker Child Focus, telefonisch gecontacteerd, 05/04/2006..
- MEDEWERKER CEL ZAVENTEM, DVZ , 08/02/2006
- DAVIDS (T.), privé-voogd jongere geïnterviewd op het verhoor
- CLOET (M.), directrice Minor Ndako, opvangcentrum voor NBMV niet-asielaanvragers en slachtoffers van mensenhandel, gesproken te Brussel, 10/04/2006
- DE METS (A.), consulente Bijzondere Jeugdzorg Gent, geïnterviewd te Gent, 23/02/2006.
- MEDEWERKER FEDASIL, bevoegd voor de opvang van asielzoekers, telefonisch contact, 05/04/2006.
- DE SMET (S.), medewerker CHILD FOCUS, telefonisch contact, 04/04/2006.
- BEECKMAN (S.), juridisch medewerker Pagasa, geïnterviewd te Brussel, 13/02/2006.
- MEDEWERKER MINOR NDAKO, telefonisch contact, 04/04/2006.
- DE BISSCHOP (S.), gesproken te Brussel, 06/02/2005.
- LODEWIJCKX (C.), medewerker Bijzondere Jeugddienst en contactpersoon van de dienstnota 01/2006, geïnterviewd te Brussel, 13/04/2006.

Elektronische communicatie

- vercruysse@fedasil.be, marijke.dherde@cawdeterp.be, hedwige.debiourge@ibz.fgov.be, saida.bentouhami@just.fgov.be, d.lowyck@caritasint.be, vzw-t-huis@skynet.be, leen.vanoverberghe@dofi.fgov.be, tinne.desmet@onstehuis.net, patrica.vandenbossche@dofi.fgov.be, ann.truyens@ocarendonk.be, info.str@fedasil.be, geert.matthys@odice.be, info@mentorescale.be, an.vantomme@foyer.be, dirk.vandaele@foyer.be, info@medimmigrant.be, centrum@cntr.be, tracing@redcross-fl.be, info@foyer.be, info@vluchteling.be, haventeam@de8.be, jozef.hertens@vlos.be, petra.debel@archipel.be, walter@kms.be, cis.dewaele@steunpunt.be, andy.deburchgraeve@jes.be, anita.peustjens@fedasil.be, 05/04/2006, e-mail naar Sofie Van Der Straeten, sofievanderstraeten@hotmail.com

e-mails naar Sofie Van Der Straeten, sofievanderstraeten@hotmail.com:

- Frederik Triest, TRIEST@unhcr.org, 11/04/2006
- Geert Beeckmans geert.beeckmans@cawdeterp.be 11/04/2006
- Bart Moorhaye Bart.Morrhaye@fedasil.be, 11/0/2006
- Patricia Van Den Bossche patricia.vandenbossche@dofi.fgov.be, 10/04/2006, 25/01/2006
- Nasseema Clerin, nclerin@iom.int 07/04/2006
- Marijke D'Herde marijke.dherde@cawdeterp.be 07/04/2006
- Carl Lodewijckx carl.lodewijckx@wcvvlaanderen.be 06/04/2006
- Veerle veerle@medimmigrant.be, 06/04/2006
- Cis Dewaele, cis.dewaele@steunpunt.be 06/04/2006
- Inge Demeulenaere ingedemeulenaere@mechelen.be 06/04/2006
- David Lowyck d.lowyck@caritasint.be 05/04/2006, 16/03/2006
- Stephanie De Smet stéphanie.desmet@childfocus.be 04/04/2006
- Saida Ben Touhami, saida.bentouhami@just.fgov.be 03/04/2006
- Manu Wiebe, info@vluchteling.be 27/03/2006, 21/03/2006
- Margot Cloet, minorndako@sjynet.be 25/03/2006
- Vreemdelingenrecht, helpdesk@vmc.be 17/03/2006 en 08/03/2006
- Tinne De Smet, tinne.desmet@onstehuis.net 06/03/2006, 13/02/2006, 24/02/2006

- Marieke Nys, marieke.nys@cvloost.org 24/02/2006
- Björn Decoster, bjorn.decoester@dofi.fgov.be, 20/02/2006
- Leen Van Overberghe, leen.vanoverberghe@dofi.fgov.be, 15/02/2006
- Colette Van Lul, colettevanlul@dofi.fgov.be, 09/02/2006, 14/02/2006
- Bart Proost, B_proost@scarlet.be, 28/01/2006
- Kris Pollet, kris@vluchtelingenwerk.be, 23/01/2006

Informatie van het internet

- AMNESTY INTERNATIONAL, Frontale aanval op de nieuwe asielprocedure, on line op: www.aivl.be, 18/02/2006
- DIENST VREEMDELINGENZAKEN, on line op: www.dofi.fgov.be, doorlopend.
- FEDASIL, on line op: www.fedasil.be, doorlopend
- VLAAMS MINDERHEDENCENTRUM, on line op: www.vmw.be, doorlopend.
- CGVS, on line op: www.belgium.be/cgvs, doorlopend.
- GOOGLE, on line op: www.google.be, doorlopend.
- VREEMDELINGENRECHT, on line op: www.vreemdelingenrecht.be, doorlopend.
- CHILD FOCUS, on line op: www.childfocus.be, doorlopend.
- CHILD FOCUS, dossier over de verdwijning van NBMV en slachtoffers van mensenhandel, on line op: www.childfocus.be, 18/03/2006.
- FOD JUSTITIE, De voorgedij over niet-begeleide minderjarige vreemdelingen. On line op: www.just.fgov.be, 16/03/2006.

Illustraties

- FEDASIL/LAYLA AERTS, Foto's van NBMV, voor Fedasil, verkregen per e-mail, 06/04/2006.

Wetteksten, omzendbrieven en dienstnota

- P.DEWAEL, Omzendbrief betreffende het verblijf van niet-begeleide minderjarige vreemdelingen. Brussel, 15/09/2005
- FOD BINNENLANDSE ZAKEN, De wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen, Brussel, 15/12/1980.
- BELGISCH STAATSBLAD, Richtlijnen van 13 januari 1997 aan de Dienst Vreemdelingenzaken, parketten, politiediensten, inspectie van de sociale wetten en de sociale inspectie omtrent de bijstand aan slachtoffers van mensenhandel., 13/01/1997.
- VLAAMSE GEMEENSCHAP, BIJZONDERE JEUGDZORG, Dienstnota 01/2006, betreffende de opvang van niet-begeleide buitenlandse minderjarigen in de Bijzondere jeugdbijstand, 01/2006.

Arteveldehogeschool

Graag wil ik alle mensen die me te woord hebben gestaan en me gesteund hebben ongelooflijk hard bedanken omdat het zonder hen niet geworden zou zijn wat het geworden is:

David Lowyck, Patricia Van Den Bossche, Tinne De smet, Saida Ben Touhami, Marijke D'Herde, Sofie Depuydt, Sumo, Stéphanie De Smet, De Lier, De Bilck, Minor Ndako, Sofie De Bisschop, Gerrit De Clercq, de véle andere mensen die me te woord hebben gestaan, en uiteraard de familie Van Der Straeten en mijn vrienden voor de mentale steun!

In het bijzonder wil ik alle jongeren die ik gesproken heb enorm bedanken omdat ze hun verhaal met mij wilden delen, omwille van hun vertrouwen en hun levenswijsheid.

Today I smiled

Today I smiled; and all at once things didn't look so bad.

Today I shared with someone else, a bit of hope I had.

Today I sang a little song, and felt my heart grow light,

And walked a happy little mile, with not a cloud in sight.

Today I worked with what I had and longed for nothing more,

And what had seemed like only weeds, were flowers at my door.

Today I loved a little more and complained a little less,

And in the giving of myself, I forgot my weariness.

Geschreven door een zestienjarige alleenstaande minderjarige asielzoeker uit het opvangcentrum te Wervik.

Inleiding en probleemstelling	1
1. Voorstelling doelgroep	3
1.1 Schematische voorstelling	3
1.2 Definitie ‘niet-begeleide minderjarige vreemdeling’ (NBMV)	3
1.3 Een heterogene groep	3
2. Het aantal niet-begeleide minderjarige vreemdelingen in cijfers	5
3. De voogdijregeling sinds 1 mei 2004	5
3.1 De nood aan een voogdijregeling	5
3.2 De oprichting en de opdracht van de Dienst Voogdij	6
3.3 De belangrijkste taken van een voogd	6
3.4 De Dienst Voogdij onder de loep	6
4. De verschillende procedures voor NBMV	8
4.1 Schematische voorstelling	8
4.2 De asielpprocedure	8
4.3 De procedure ‘niet-begeleide minderjarige vreemdeling’	20
4.4 De procedure ‘slachtoffer van mensenhandel’	26
4.5 Een laatste uitweg	31
5. De opvang	32
5.1 De opvang voor alle NBMV	32
5.2 De opvang voor alleenstaande minderjarige asielzoekers	33
5.3 De opvang voor NBMV die geen asiel aanvragen	35
6. De detentie van NBMV aan de grens in een gesloten centrum	40
6.1 De visie van de Dienst Vreemdelingenzaken	40
6.2 De visie van de Dienst Voogdij en de voogden	41
6.3 Het Internationaal Verdrag van de Rechten van het Kind	42
6.4 Woord en wederwoord	42
6.5 Eigen visie en conclusie	44
7. Een toekomst in de illegaliteit	45
8. De toekomst van NBMV in België: peiling naar de verschillende visies van mensen uit het werkveld	47
Besluit	49
Overzicht bijlagen	51
I. Uitgeschreven visies van hoofdstuk. 8	52
II. Bronnenlijst	55